110E JAARGANG — NO.: 192 ZATERDAG 4 SEPTEMBER 1993

AMIGOE

VANDAAG

* Isebia: Halabi had wel degelijk toezeggingen gekregen p.2
* Rapport Cadmu overhandigd aan BC en bank p.3
* Stevige straffen in drugzaak p.5
* Krajicek naar derde ronde US Open p.7
* Eens een miss, altijd een miss p.9
* Meeste valuta's verliezen terrein p.11

RICARDO ISEBIA ...verwachtingen...

Prèke

En ooit 'n commissie klachten over de Staten?

Peres mikt op vredesplan voor hele Midden-Oosten

Gewapend verzet tegen autonomieplan groeiende

JERUZALEM/PARIJS - Palestijnse groepen hebben in de bezette gebieden aanslagen uitgevoerd als protest tegen het akkoord tussen Israël en de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) over beperkt zelfbestuur. Georges Habash, de leider van het Volksfront voor de bevrijding van Palestina, gaat het ophanden zijnde akkoord met alle middelen bestrijden. In een interview met het Duitse weekblad Der Spiegel kondigt Habash "massale actie" aan. Gewapende activisten van Al Fatah, de hoofdbeweging van de organisatie waartoe PLO-leider Yasir Arafat behoort, openden vrijdag in het vluchtelingenkamp Rafah het vuur op leden van het Volksfront van Habash. Ondertussen staat volgens de Israelische minister Shimon Peres de vrede voor het Midden Oosten voor de deur.

In het vluchtelingenkamp Jabalya openden Israëlische troepen het vuur op militante moslims, die tegen het akkoord demonstreerden. Drie demonstranten raakten lichtgewond bij deze manifestatie van de Islamitische Jihad. De circa duizend demonstranten schreeuwden leuzen als "Dood aan Israël, dood aan de Verenigde Staten". De fundamentalistische Islamitische organisatie Hamas zei dat het een Israëlische soldaat had gedood op de westelijke Jordaanoever om een wig te drijven tussen PLO en Israël.

DERDE ZITTING

De Palestijnse leider Faisal al Husseini toonde zich vrijdag echter niet bezorgd over het uitbreken van een mogelijke burgeroorlog tussen de PLO en radikale Palestijnse groeperingen. "In gebieden waar wij over de absolute heerschappij beschikken, hebben wij ook relatief de absolute controle", zei hij tegenover de Israëlische televisie. Het Centrale comité van Fatah begon vrijdagavond in Tunis aan een derde zitting over de autonomie-voorstellen voor Jericho en Gaza. Het comité vergaderde eerder donderdagavond en vrijdagmorgen. Beide malen kon geen overeenstemming worden bereikt over het voorstel om in Jericho en de Gaza strook beperkt Palestijns zelfbestuur in te voeren. Fatahleider Yasir Arafat ontmoet weerstand tegen het autonomie-plan, dat door PLO-functionarissen en Israëlische onderhandelaars in het diepste geheim in Noorwegen werd voorbereid.

De Israëlische minister van Buitenlandse zaken, Shimon Peres, verklaarde vrijdag na een ontmoeting met de Franse president François Mitterrand in het Zuidfranse Soustons dichtbij een volledige vrede in het Midden-Oosten te staan. "Het gaat erom de vrede tussen de PLO en Israël in een vrede voor het hele gebied om te vormen", zei hij.

LOF SYRIE

Een nieuwe aanwijzing dat na Jordanië ook Syrië als felste tegenstander van Israël in de regio kan omzwaaien naar een principe-akkoord over vrede met de joodse staat kwam vrijdagavond in de vorm van een commentaar van de Syrische staatsradio. Die prees de serieuze wijze waarop de Israëliers zich in de afgelopen week opstelden in de nieuwe, elfde ronde van de vredesonderhandelingen in Washington. De radio sprak zelfs van "een kans op een duurzaam, totaal, reëel, eervol, rechtvaardig en alomvattend" vredesakkoord.

Eerder op de dag zei een hoge functionaris van de PLO, Yasir Abed-Rabbo, al te verwachten dat behalve de PLO ook Jordanië, Syrië en Libanon akkoorden met Israël zullen sluiten. Ook een andere hoge PLO-man Mahmoud Abbas legde vrijdag voor het eerst een verband tussen de eigen onderhandelingen met Israël en Arabische goedkeuring van het PLO-akkoord met Israël voor beperkt Palestijns zelfbestuur.

ERKENNING PLO

Peres en Abbas reageerden met hun uitspraken op die van een naaste medewerker van PLO-leider Yasir Arafat donderdag. Hakam Balawi zei toen dat de PLO het vredesakkoord met de joodse staat op hetzelfde moment wil sluiten als haar Arabische partners. Die uitlating wees erop dat de PLO-top is gezwicht voor de kritiek van Libanese, Syrische en Jordaanse diplomaten. Zij verweten de overkoepelende organisatie van Palestijnen de eenheid in het Arabische kamp te hebben doorbroken.

Israel eist voor erkenning van de PLO dat die organisatie vooral terreur afzweert alsmede haar doel om de joodse staat te vernietigen. Abed-Rabbo deelde namens de PLO mee dat die genegen is de Israëlische voorwaarden te overwegen. Grootste probleem daarbij is dat voor de noodzakelijke wijziging in het PLO-handvest een tweederde meerderheid moet worden verzameld.

VN-secretaris-generaal Boutros Boutros -Ghali stelde vrijdag VN-troepen beschikbaar voor Gaza en Jericho als PLO en Israël dat wensen.

BEZWAREN HABASH

Georges Habash heeft als leider van het Volksfront voor de bevrijding van Palestina aangekondigd het Gaza-Jericho-plan met 'massale actie' te lijf te zullen gaan. In een interview met het Duitse weekblad Der Spiegel wijst Habash de overeenkomst onder meer af omdat de joodse nederzettingen in de bezette gebieden niet worden ontruimd en er geen regeling wordt getroffen voor Jeruzalem. De voorman van het Volksfront, een kleine maar extreme groepering binnen de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) zegt: "in plaats van capituleren moeten we de strijd tegen de Israëlische bezetters intensiveren. De Intifidah gaat door." Behalve deze Palestijnse opstand zei Habash dat ook "de gewapende strijd tegen de Zionistische vijand wordt voortgezet". Habash en zijn Volksfront voor de bevrijding van Palestina opereren vanuit de Syrische hoofdstad Damascus. Syrie heeft niet ingestemd met "Gaza-Jericho-eerst".

Nederlandse filmploeg aangehouden in Tadzjikistan

CHOROG - Een Nederlandse filmploeg is zaterdagmorgen in Gorny-Badachsjan, een gebied in het oosten van Tadzjikistan, door de politie opgepakt.

De vier leden van de ploeg hadden donderdag al te horen gekregen dat ze het land uitmoesten, nadat ze vorige week zaterdag filmopnames van een vliegramp in de plaatselijke hoofdstad Chorog hadden gemaakt. "De politie heeft hen vanmorgen op hun logeeradres opgehaald en naar het politiebureau gebracht", aldus Tatjana de la Fuente van de culturele stichting Contex, die de film produceert die de ploeg aan het maken is. Telefoontjes naar het politiebureau in Chorog worden steeds afgebroken.

Hamas-protest in Amman

■ AMMAN - *Een gemaskerde Palestijn van de Islamitische Hamas-beweging doet mee in Amman, Jordanië, aan een betoging tegen het Gaza-Jericho-akkoord van PLO en Israel. Dit gebeurde na het vrijdaggebed. De Hamas-fundamentalisten zijn van mening dat over Palestijns grondgebied niet onderhandeld kan worden. Men is dus ook tegen deze overeenkomst.*

(AFP-satellietfoto)

Presidenten Rusland en Oekraïne bereiken akkoord:

Kiev verkoopt aandeel Zwarte Zee vloot en draagt kernkoppen over

JALTA - Oekraïne zal zijn helft van de Zwarte-Zeevloot aan Moskou verkopen, en de kernkoppen op zijn grondgebied aan Rusland overdragen voor ontmanteling. Dat hebben de presidenten Leonid Kravtsjoek en Boris Jeltsin vrijdag afgesproken tijdens een topontmoeting in Jalta op de Krim. Het door economische chaos geteisterde Oekraïne heeft daarmee grote concessies aan Rusland gedaan. Overigens heeft Kravtsjoek later het definitieve krakter van de afspraken gerelativeerd.

"We hebben besloten dat de vloot Russisch wordt", zei Jeltsin op een persconferentie met Kravtsjoek in het oude Tsarenpaleis van Massandra. Voortaan zal Rusland pacht betalen voor het gebruik van marinebases aan de Oekraïense Zwarte-Zeekust. De komende weken zal een gezamenlijke commissie de waarde van de vloot en de hoogte van de pacht vaststellen.

"De Russische betaling voor zijn aandeel zal worden afgestreept tegen Oekraïne's schulden", aldus Jeltsin. De Oekraïense helft van de driehonderd schepen dient als betaling voor de Russische energieleveranties in 1992 en 1993. De twee presidenten spraken in juni af dat de driehonderd schepen voor 1995 onderling zouden worden verdeeld, maar dat stuitte op fel verzet van de officieren van de vloot en van nationalisten in beide landen. "Een helft is Oekraïens, maar we hebben het recht die te verkopen", zei Kravtsjoek in Jalta.

VOLGENS START-1

De presidenten spraken voorts af dat Rusland de ex-Sovjet-kernkoppen die zich nog op Oekraïens grondgebied bevinden, zal weghalen en in eigen land ontmantelen. Oekraine zal een deel van het verrijkte uranium uit de ladingen terugkrijgen voor gebruik in zijn kerncentrales. De rest wordt verkocht, en de winst gaat naar Kiëv.

Krachtens het Start 1-akkoord tussen de Sovjetunie en de Verenigde Staten moeten de raketten worden vernietigd, maar ondanks toezeggingen van Kravtsjoek heeft het Oekraïense parlement dit verdrag nog steeds niet geratificeerd, evenmin als het Non-proliferatieverdrag. In plaats daarvan riepen de afgevaardigden de raketten, die onder gezag van het Gemenebest van onafhankelijke staten (GOS) vielen, uit tot nationaal eigendom. Voor zijn vertrek naar Jalta vrijdag waarschuwde Jeltsin dat hij niet zou toestaan dat Oekraïne een kernmacht zou worden.

AFP *infografia*

DOOR PARLEMENTEN

De akkoorden moeten nog worden goedgekeurd door de parlementen van de twee landen, die herhaaldelijk overhoop liggen met hun respectieve presidenten. Veel Oekraïense politici achtten de Zwarte-Zeevloot en het beheer van de ex-Sovjetraketten van groot belang voor de nationale soevereiniteit.

Oekraine werd tot deze concessies gedwongen door de groeiende economische crisis in het land. Rusland krijgt nog drie miljard dollar van Kiëv, goeddeels voor energieleveranties. De afgelopen weken is de Oekraïense industrie in grote problemen gekomen door de beperking van de Russische gas- en olietoevoer. De maandelijkse inflatie van veertig procent heeft grote delen van de bevolking aan de bedelstaf gebracht.

Op verzoek van de president wordt de GOS-top, die op 7 september zou plaatsvinden, op 24 september gehouden. Volgens Kravtsjoek moet eerst het parlement in Kiëv zich buigen over het plan van de lidstaten om en economische unie te vormen. Na hun persconferentie gingen de twee presidenten verder met de besprekingen.

Al Fatah eens met akkoord

TUNIS - De belangrijkste groepering binnen de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie, Al Fatah, heeft ingestemd met het akkoord dat PLO-leider Yasir Arafat heeft bereikt met Israel. Dit heeft een vooraanstaand lid van het Uitvoerend comité van de PLO, Mahmoud Abbas, verklaard.

"Er is ingestemd met het akkoord. De debatten zijn over," zo zei hij. Het Centraal comité van Al Fatah heeft drie dagen achtereen vergaderd over het akkoord dat Arafat is overeengekomen met aartsvijand Israel en dat voorziet in beperkt zelfbestuur voor de Palestijnen op de Gaza-strook en in Jericho. Eerder werd door leden van het Centraal comité van Al Fatah gemeld dat er nog lang geen instemming is met het plan.

Claxonconcert protest tegen houding Humberto Ortega:

Steun toegezegd aan Chamorro bij confrontatie met leger

MANAGUA - Allerwege heeft president Violeta Chamorro steun gekregen voor haar plan om legerleider Humberto Ortega volgend jaar te vervangen. Alleen in legerkringen verzet men zich daartegen. Ook de gebroeders Ortega zijn er falikant tegen. Onder meer is door de OAS steun toegezegd en ook de Middenamerikaanse presidenten zeggen achter Chamorro te staan.

Vrijdagavond was er een oorverdovend lawaai in de hoofdstad Managua toen duizenden automobilisten gevolg gaven aan de oproep om claxonerend uiting te geven aan de president. Deze had tijdens een militaire plechtigheid aangekondigd dat zij volgend jaar Ortega zal doen afzwaaien. Na een oproep van een aantal tegenstanders van Ortega begon het claxon-concert.

De presidenten van Midden-Amerika hebben Chamorro laten weten dat zij pal achter haar staan bij de dreigende confrontatie met het leger en bij haar aanpak van de insubordinatie door de strijdkrachten die al hebben laten weten dat zij een vertrek van Ortega niet nemen. De verklaring werd uitgegeven door Buitenlandse zaken in Panama. Men kracht protesteren de presidenten tegen elke aanslag welke de stabiliteit van Nicaragua in gevaar brengt.

De Organisatie van Amerikaanse Staten heeft zijn onvoorwaardelijke steun toegezegd aan de Nicaraguaanse president in de crisis welke is ontstaan door de aankondiging van het ontslag van Humberto Ortega. De Permanente raad van de OAS kwam op verzoek van Managua in spoedberaad bijeen. Men toont zich ten zeerste bezorgd over het voortduren van de spanningen in Nicaragua. Men hoopt dat de pas aangevangen dialoog tich kan worden voortgezet.

De abrupte manier waarop de Nicaraguaanse legerleiding Nee heeft gezegd tegen het plan van zijn opperbevelhebber, president Violeta Chamorro, om volgend jaar Ortega te vervangen als legerleider heeft in Nicaragua veel verontwaardiging opgeroepen. De leider van de Burgerbeweging in Nicaragua, de voormalige Centrale bank-directeur Francisco Mayorga, zei achter de president te staan in deze zaak. Ook de UNO, waarin de oppositie gebundeld is, kon zich met Chamorro verenigen.

De Nicaraguaanse president heeft op haar beurt het optreden aangeklaagd van generaal Humberto Ortega en zijn broer Daniel Ortega die president was onder het Sandinistische bewind. Zij laat weten een dergelijke persoonlijke agressie niet te kunnen tolereren. Beide Ortega's hebben blijkbaar mevrouw Chamorro uitgescholden na de plechtige bijeenkomst van het leger. Deze reactie zal haar niet van mening doen veranderen, zo verzekerde zij.

NAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* OSTEOPOROSE (letterlijk de poreusheid van beenderen) is een klacht die door artsen vaak wordt aangeduid als 'slijtage van de botten'. Uit onderzoek van de Curaçaose internist prof. dr. Alejandro Saleh, prof. dr. Jonxis en dr. F. Muskiet, is naar voren gekomen dat deze aandoening het best kan worden behandeld met een combinatie van vitamine D, calcium en oestrogenen. Hennie Harinck had een gesprek met prof. Saleh over dit interessante medisch onderwerp. pag. 1

* VLAK vóór de grote vakantie heeft de oudervereniging van het Ch. Pire College op Curaçao een Ouder-Bulletin uitgegeven, waarin uiteenlopende aspecten m.b.t. de invoering van het Papiaments als instruktietaal in het basisonderwijs aan de orde kwamen. Bernadette Heiligers, die de uitgave van dit Ouder-Bulletin verzorgde, gaat in een artikel op pag. 3 uitvoeriger in op dit actuele onderwerp, waarbij diverse 'knelpunten', vragen en meningen naar voren komen.

* ONLANGS publiceerde de Amigoe een berichtje over het in beslag nemen door de douane van een aantal illegaal ingevoerde papegaaien. Jeffrey Sybesma schreef n.a.v. hiervan een uitgebreid artikel over de import, export en doorvoer van wilde planten en dieren, een lucratief handeltje. pag. 7

* Verder in Ñapa de rubrieken Buitenland, Onderwijs, Liever Heimwee dan Holland, Kook mee met May, Impressies, Boeken, Kerk en Wereld, Filatelie, Schaken en de wekelijkse kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met deze zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

Doden in Japan door wervelwind

TOKYO - De wervelwind Yancy heeft in Japan aan drie mensen het leven gekost. Tenminste negentien mensen zijn door aardverschuivingen meegesleurd en zeker vijftig mensen raakten gewond op de Zuidjapanse eilanden Kyushu en Shikoku.

Dat hebben de Japanse politie en de Meteorologische dienst vrijdag bekendgemaakt. De tyfoon is de krachtigste die Japan heeft getroffen sinds de Tweede Wereldoorlog, en bereikte windsnelheden tot 212 kilometer per uur. Yancy raakte de Japanse kust bij de stad Myazaki op Kyushu en is in noordelijke richting naar de eilanden Shikoku en Honshu getrokken. De Japanse weerkundige dienst heeft gewaarschuwd dat de tyfoon Japan over de volle lengte zou kunnen treffen, wanneer het de huidige koers aanhoudt.

Het dodental is ondertussen opgelopen tot 45. Men heeft het opgegeven nog verder te zoeken naar veertien vermisten. Er zijn 114 gewonden geteld.

'Nos tambe ta vota'

Curaçaoënaars in Nederland richten referendumgroep op

DEN HAAG/WILLEMSTAD — Hoe hard de confrontatie deze week tussen premier Lubbers en de ministers Hirsch Ballin en Dales enerzijds en Mendes de Gouveia aan de andere kant ook geweest mag zijn, de meeste problemen kreeg de Curaçaose delegatie dezer dagen met de vertegenwoordigingen van de Curaçaose welzijnsstichtingen in Nederland. Tijdens een ontmoeting met de in Nederland actieve Antillianen bleek groot ongenoegen over het feit dat Curaçaoënaren in Nederland niet zullen kunnen deelnemen aan het referendum dat 19 november op Curaçao op het programma staat.

Een groep verontruste Curaçaoënaars heeft gisteren de krachten gebundeld onder de naam Nos tambe ta vota. De groep heeft een dringend beroep gedaan op het Curaçaose eilandsbestuur maatregelen te treffen die hun deelname aan het referendum alsnog mogelijk maken. "Het waren moeilijke gesprekken gaf delegatieleider Mendes de Gouveia gistermiddag op zijn persconferentie toe. De kans dat Curaçaose Nederlanders inderdaad zullen mogen deelnemen lijkt nihil. Ronnie Martina, perschef van het Antillenhuis, wees op de grote problemen die gepaard gaan met het opsporen van stemgerechtigden.

Veel Antillianen in Nederland staan niet als Antilliaan geregistreerd. Allen hebben een Nederlands paspoort en diverse gemeenten weigeren om redenen van privacy gegevens te verschaffen over de samenstelling van hun "allochtonenbestand".

Martina wees verder op dat er dan ook nog een onderscheid gemaakt zou moeten worden tussen "betrokken" Curaçaoënaren en hen die al jaren in Nederland wonen. "Er wonen hier Curaçaoënaars die twintig jaar en langer op Nederlandse bodem zijn. Ze hebben iedere voeling met de Curaçaose maatschappij verloren. En die mensen zouden dan mede moeten beslissen over de staatkundige toekomst van Curaçao? Dat is toch ondenkbaar". In een terugblik op een week besprekingen in Den Haag wees minister Suzy Römer er op dat in de naaste toekomst een regelmatig driepartijen-overleg tussen Curaçao, Aruba en Nederland over Justitiële vraagstukken zal worden gehouden. In het recente verleden hamerde zij regelmatig op het gelijkheidsprincipe voor wat betreft de drie koninkrijkspartners. "Het koninkrijk is niet alleen van Nederland", zei ze onlangs. Ze weet nog niet of dat ideaal deze week al dichter is benaderd.

"In Nederland zegt men altijd: als het kind het huis uitgaat enz. Maar wij zeggen: nee, we zijn met elkaar getrouwd. Gelijkwaardigheid is met elkaar getrouwd zijn en wij zijn geen kinderen van Nederland. Ik denk dat dit een concept is dat we beiden aan het koloniale tijdperk hebben overgehouden, maar dat langzamerhand zal moeten veranderen", aldus mevrouw Römer.

Don Martina keek met tevredenheid terug op de besprekingen in Nederland. "Donkere wolken trekken voorbij. We zien zonneschijn. We zijn zeer positief gestemd. Het gaat weliswaar moeizaam, maar de goede richting op. Het probleem is dat wij als Curaçaose politici hebben gesteld dat de rechtsorde zoals die in 1954 is vastgesteld, willen handhaven. Van Nederlandse zijde heeft men laten weten daaraan te willen tornen. Dat heeft tot allerlei misverstanden geleid. Wij hopen dat we dankzij de gesprekken met diverse Nederlandse politici een beter begrip voor elkaars standpunten hebben kunnen kweken. Wij overvragen niet. We willen alleen het behoud van rechten en plichten, de bevoegdheden, verantwoordelijkheden en taken, zoals in het statuut vastgelegd".

Don Martina wees er verder op dat internationale financiële dienstverlening een van de pijlers van de Curaçaose economie is. Het levert uit winstbelastingen ruim 200 miljoen per jaar op. Dat is nu 30 procent van de inkomsten van de Curaçaose overheid. "We hebben begrepen dat er een verandering komt in de relatie met name op fiscaal gebied. Het vetorecht dat we nu krachtens artikel 25 van het Statuut hebben zouden wij kwijtraken en daar hebben we ons met hand en tand tegen verzet", aldus Don Martina. Hij hoopt dat de technici van beide kanten in goed overleg een aanvaardbare oplossing zullen vinden.

Errol Cova zei tevreden te zijn over de voorbije week "omdat we niet gekomen zijn om iets te bereiken, maar om te praten over de totale onderlinge atmosfeer". Als de ambiance niet goed is, heeft het geen zin om over geschilpunten te praten. Ik geloof dat de laatste tijd die atmosfeer verstoord geraakt is en daarom was het nuttig met een brede delegatie met niet alleen politici maar ook met mensen van het bedrijfsleven en de sociale sector naar voren te brengen wat er op Curaçao leeft.

"Op ons eiland leeft de vrees dat Nederland onze autonomie wil inperken of afnemen en zich niet langer aan het gelijkheidsprincipe wil houden. En dat dit gebeurt onder invloed van een slechte visie vanuit Nederland richting Curaçao. Naar mijn mening is die boodschap in Den Haag duidelijk overgekomen", aldus Cova. Op het gebied van de staatkundige structuur moeten nu toch wel op korte termijn zaken worden besproken als voorbereiding op het komende referendum, vindt de vakbondsvertegenwoordiger.

De Curaçaose delegatie werd gisteravond ontvangen door gevolmachtigd minister Papy Jesurun. Ook premier Lubbers en de ministers Dales en Hirsch Ballin bezochten de receptie. Eveneens was de voltallige delegatie van de Bovenwindse eilanden die de komende dagen in Den Haag besprekingen voert over diverse onderwerpen. De delegatie zal in navolging van de Curaçaose afvaardiging praten met leden van de Eerste- en Tweede Kamer. De delegatie staat onder leiding van Marcel Gumbs.

Op NRC-Handelsblad na schrijven de Nederlandse zaterdagkranten alle over de persconferentie die de Curaçaose delegatie gisteren hield na een week van besprekingen in Nederland over de staatkundige toekomst van het eiland. De bladen zijn het er over eens dat er maar weinig is bereikt. Delegatieleider Mendes de Gouveia was positief gestemd en kondigde voor half december een slotconferentie aan, maar "de Volkskrant" wijst er op dat premier Lubbers kort daarop op zijn wekelijkse persconferentie wat voorzichtiger was over de datum, waarop beslissingen worden genomen. Wat hem betreft hoeft de bijeenkomst van december niet het sluitstuk te worden. Voor Aruba geldt dit wel, maar met dit land is het overleg ook ver gevorderd.

Het "Algemeen Dagblad" legt er de nadruk op dat Curaçao Nederland nog steeds te bazig vindt. "De Telegraaf" wijst er op dat de Nederlandse delegatie aanmerkelijk minder optimistisch is over de sfeerverbetering tussen Curaçao en Nederland. Er is weliswaar een betere sfeer gekomen, maar aan de andere kant heeft Curaçao op geen enkele wijze toegegeven aan Nederlandse eisen omtrent een betere justitiële samenwerking, afspraken op fiscaal terrein en verbetering van de deugdelijkheid van het bestuur. Steeds hamerden de Curaçaoënaars erop dat dergelijke afspraken in strijd zijn met het streven naar autonomie.

Dit leidde er zelfs toe dat een geïrriteerde premier Lubbers zei: "Dan moeten jullie maar helemaal onafhankelijk worden", aldus "De Telegraaf".

■WILLEMSTAD — *Bestuursleden en vrijwilligers van Stichting Uniek Curaçao begaven zich naar het gebouw van E. Moreno Brandao & Sons om de jeep in ontvangst te nemen. Op de foto onder andere Raffy Moreno (tweede van rechts), stichtingsvoorzitter Jacky Voges (derde van rechts), in het midden Mavis Albertina (voorlichtster van Uniek Curaçao) en Vancky Moreno (uiterst rechts).*

Stichting Uniek krijgt jeep van Moreno Brandao

WILLEMSTAD — De directie van E. Moreno Brandao & Sons heeft onlangs een Jeep Suzuki aan Stichting Uniek Curaçao geschonken. Dit in het kader van het 70-jarig bestaan van de autodealer en naar aanleiding van plan voor een schoonmaakproject dat de stichting vorige week indiende bij het Bestuurscollege. Stichtingsvoorzitter Voges nam de sleutels van de jeep in ontvangst van Moreno-directielid Vancky Moreno.

Stichting Uniek Curaçao heeft een toeristisch project samengesteld bij het Curaçao Tourism Development Bureau. In tegenstelling tot andere organisaties, concentreerde Uniek Curaçao zich op het aspect van het milieu.

De stichting stelde een uitgebreid schoonmaakproject samen met de bedoeling het eiland het komende jaar systematisch te gaan schoonmaken. Uniek Curaçao streeft ernaar de diverse schoonmaakacties, gehouden door verschillende belangengroepen en particulieren, centraal te gaan coördineren.

De organisatie, die met vrijwilligers werkt, heeft voorafgaand aan het samenstellen van het schoonmaakproject getiteld 'Un Korsou limpi pa nos tur' (Een schoon eiland voor ons allen) zeven maanden lang onderzoek gedaan. Dat geschiedde in nauwe samenwerking met onder andere Selikor en commerciële en andere belangengroepen, die zich normaliter bezighouden met het ophalen van vuil danwel schoonmaken van bepaalde locaties op Curaçao.

Uniek Curaçao wil naast de garantie van continuïteit van de schoonmaakacties, ook het publiek bewust maken van de noodzaak van een schoon milieu. De stichting poogt dit te bewerkstelligen door alle acties centraal te gaan coördineren. De geste van de directie van E. Moreno Brandao & Sons om de stichting een jeep te schenken, helpt de stichting die coördinerende taak beter te verrichten.

AAINA gaat waarden en normen onderzoeken

WILLEMSTAD — Het Archeologisch Antropologisch Instituut van de Nederlandse Antillen (A.A.I.N.A.) zal volgend jaar in opdracht van de regering een onderzoek doen naar de verschuiving van de waarden en normen in de gemeenschap. Dit ten behoeve van het onderzoek naar de achtergronden van criminaliteit bij bepaalde doelgroepen.

Het waarden en normenonderzoek gaat 50 duizend gulden kosten. Zo blijkt uit de landsbegroting '94. Het AAINA zal de coördinatie van die studies op zich nemen.

Aangezien het AAINA daarvoor niet voldoende mankracht heeft, zullen volgend jaar twee academici moeten worden aangetrokken. Zij zullen worden aangesteld op basis van een tweejarig contract.

IFE viert derde lustrum

WILLEMSTAD — Met e[en] oecumenische dien[st] maakte de verpleegste[r] opleiding IFE op vrijd[ag] 3 september een aanva[ng] met de feestelijkhed[en] rond het vijftienja[rig] bestaan. De school we[rd] in september 1978 op[ge]richt.

Op 3 oktober houdt de scho[ol] een open dag in samenw[er]king met de instellingen wa[ar] de leerlingen stage lop[en]. Later in het jaar wordt [de] viering van het derde lu[s]trum afgesloten met een sym[]posium.

De school werd aanvank[e]lijk gesticht voor de opl[ei]ding tot verpleegkundige-A. In het St. Elisabeth Hosp[i]taal was men opgehoude[n] met de interne opleiding to[t] verpleegkundige.

In de loop der jaren zijn e[r] aan de IFE opleidingen o[p] diverse niveaus mogelijk: va[n] lbo, via mbo tot hbo. Teven[s] verzorgt de school bijscho[]lingsprogramma's.

Tot en met maart 19[] zijn er aan de IFE bijn[a] achthonderd studenten afge[]studeerd. De meerderhei[d] van de afgestudeerde[n] bestaat uit algemeen ve[r]pleegkundigen en ziekenver[]zorgenden.

Tijdens getuigenverhoor over Rif-kwestie

Isebia: Page en Wilsoe tegen optie voor Halabi

WILLEMSTAD — De overheid had voorrang moet[en] geven aan de Halabi-groep voor de optie op he[t] Rif-terrein. Dat meent een van de getuigen in he[t] vooronderzoek naar de gang van zaken rond de[ze] omstreden optie, ex-gedeputeerde Ricardo Isebi[a]. Halabi had weliswaar geen formele toezegging voo[r] de optie, maar de overheid heeft wel hoge verwach[]tingen bij hem gewekt, aldus Isebia. Gezaghebbe[r] Wilsoe en gedeputeerde van Domeinbeheer Pa[ge] wilden bij het nemen van de beslissing van ge[en] toezegging weten.

Het Bestuurscollege (BC) besloot eind april om de optie op het terrein naast het Sonesta-hotel aan de Hazeleger-groep te geven. Dat gebeurde nadat de Halabi-groep naar eigen zeggen jarenlang [...] de optie naar haar zou gaan.

Dat werd gisteren door Isebia bevestigd. Volgens hem waren Page en Wilsoe tegen het verlenen van een optie aan Halabi. Zij meenden dat de projectontwikkelaar zonder toezegging de optie niet kon claimen.

Isebia stelde daar tijdens het getuigenverhoor tegenover dat de overheid sinds 1987 bezig is geweest met Halabi in diverse werkgroepen en diensten. In alle correspondentie zou steeds sprake zijn van de gronden Sonesta-Ramada. Juist door die combinatie van twee projecten, waarvan de eerste, het Sonesta, al naar Halabi was gegaan, werd de indruk gewekt dat beide opties naar diens groep zouden gaan. Voorts zouden de bewijzen voor een toezegging blijken uit allerlei brieven [en] adviezen.

Uit een zo'n brief, d[ie] Isebia gisteren aan recht[er-]commissaris Goossens ove[rge]legd, kan men volgens [...] ex-gedeputeerde allee[n maar] [...] optie naar Halabi zou ga[an]. Een soort indirecte op[tie], noemde Isebia dat ve[rder]morgen. Volgens hem he[eft] Goossens grote waarde [aan] dat document, dat date[ert] van december 1987.

Isebia vertelde ook [...] dat hij er in het BC altijd [...] voor heeft gewaarschuwd [dat] Halabi bij niet-verlening na[ar] de rechter zou stappen. "[...] dat is nu gebeurd". Hij mee[nt] dat een behoorlijke overhei[d] niet bij een ontwikkelaar [...] tot zeven jaar verwachting[en] kan kweken en vervolg[ens] de optie aan een ander gev[en].

Het was gisteren de twee[de] sessie getuigenverhoren[.] Naast Isebia werd A. [de] Jongh, ex-directeur v[an] Publieke Werken, gehoo[rd]. Augustin Diaz stond ook ge[no]teerd, maar hij was in Neder[]land. Hij zal op een lat[er] tijdstip worden gehoord.

Veel vraag naar opvang van meisjes

Nos t'ei pa otro zoekt financiën voor opvang jonge druggebruiksters

WILLEMSTAD — De stichting *Nos t'ei pa otro* wil haar activiteiten graag uitbreiden. Naast de 24-uurs-opvang en behandeling van verslaafde vrouwen, zou zij graag een tehuis voor druggebruikende meisjes tot zestien jaar willen openen. Gebrek aan financiën is de oorzaak van het uitblijven van uitbreiding.

Nos t'ei pa otro bestaat sinds 1988. Aanvankelijk hield de stichting zich alleen bezig met dagopvang van aan *base* verslaafde vrouwen. Daartoe trok zij zelf de buurten en de ch'illuizen in. Medewerksters van de stichting haalden de vrouwen op en brachten hen 's avonds weer terug. In het tehuis aan de Scharlooweg kregen zij opvang in de vorm van eten, een bad en eventueel een gesprek. Ook werd, indien nodig, gezorgd voor vervoer naar AGV (afdeling Geestelijke Volksgezondheid) of een arts.

Sinds maart dit jaar functioneert het pand niet meer als inloophuis. Het is nu een tehuis geworden waar maximaal vijftien verslaafde vrouwen op vrijwillige basis behandeld worden.

De minimumleeftijd is officieel zestien jaar. Desondanks woont er nu een meisje van dertien en zijn er al twee veertienjarigen behandeld. De vraag naar opvang van kinderen is groot. De directrice, Evelyn Martier, wordt regelmatig gebeld door lagere scholen, huishoudscholen en mavo's, waar gebruiksters van drugs overlast bezorgen.

"We hebben nu zeven aanvragen voor kinderopvang", aldus Martier. "De jongste is negen jaar". Ze vertelt verder over een zeventienjarige, die onlangs haar derde kind kreeg. De eerste baby werd geboren toen ze veertien was.

De opvang van jonge kinderen is minder zwaar dan die van de ouderen. Het gaat vaak om gebruiksters, die nog niet verslaafd zijn. In betrekkelijk korte tijd lukt het om deze kinderen weer aan een normaal leven zonder drugs te wennen. "Het zijn veel weekeindgebruiksters", aldus Martier.

De stichting bezit, dank zij donaties, op Scharloo drie naast elkaar gelegen gebouwen. Een daarvan zou opgeknapt en verbouwd kunnen worden tot een opvangtehuis voor jonge meisjes. Penningmeesteres van het eerste uur Carla Navaro maakt zich niet zoveel zorgen over de kosten daarvan. "Dit pand waarin we nu zitten, is opgeknapt met steun van het Koningin Juliana-fonds. We hebben goede contacten met Sede Antia en we hopen dan ook voor het andere gebouw daar te kunnen aankloppen".

Het probleem zit hem veeleer in de kosten van inrichting en exploitatie. Hoewel de stichting nu met een subsidie van 10.000 gulden per maand moet rondkomen, zou voor een goed functioneren het dubbele bedrag nodig zijn. Een dergelijk som zal het meisjestehuis ook nodig hebben. De stichting hoopt dat het eilandgebied geld beschikbaar wil stellen.

"De gedeputeerde weet dat we ermee bezig zijn. Hij heeft ons zelfs gevraagd iets op te zetten", aldus Navaro.

In het Nieuw Beleid staat voor opvang en begeleiding van drugverslaafden een bedrag van - op den duur - zeven miljoen gulden genoemd. Dit zal op de eilandsbegroting worden vrijgemaakt.

Inkomsten post stijgen in '94

WILLEMSTAD — Postzegels en geldhandelingen via de postkantoren worden waarschijnlijk het komende jaar duurder. Op de landsbegroting '93/'94 stijgt het bedrag aan inkomsten via de directie der posterijen en de postkantoren in elk geval met ruim 1,7 miljoen gulden.

Hoewel ook de uitgaven van de directie der posterijen en de postkantoren stijgen vanwege het aantrekken van in totaal 27 personeelsleden, wordt het uiteindelijke 'overschot' zo'n 850 duizend gulden. Directie en postkantoren kosten dit jaar 16,8 miljoen, maar brengen 17,7 miljoen op.

Parlement moet zeggen of het commissie politieklachten wil

WILLEMSTAD — De Staten moeten zeggen of ze het goed vinden dat er een commissie komt die vergaande bevoegdheden krijgt om klachten over politieambtenaren uit te zoeken. Naar aanleiding van een idee van de commissie R. Römer heeft de minister van Justitie S. Römer een kant en klaar wetsontwerp ingediend bij het parlement.

Drie nog aan te wijzen personen die steeds voor zes jaar benoemd worden, krijgen in de klachtencommissie het recht om burgers, politieambtenaren en hun superieuren te ondervragen. Ook mogen zij documenten en ander bewijsmateriaal opeisen en huiszoeking verrichten. De commissie mag geen klachten over het justitieel of politioneel beleid onderzoeken. Daar is het parlement voor; dat mag een justitie-minister immers ter verantwoording roepen.

De leden worden voorgedragen door de procureur-generaal en de deken van de advocatenorde en krijgen een vergoeding voor hun werk.

Elke drie maanden moeten zij aan de minister van Justitie rapporteren wat ze aan het doen zijn. De minister informeert dan weer de Staten. Ook de burger die aanklopt bij de commissie moet geïnformeerd worden. Binnen dertig dagen moet hem meegedeeld worden wat er met zijn klacht is gebeurd.

Politieambtenaren en getuigen zijn verplicht voor de commissie te verschijnen en inlichtingen te verschaffen. Ook deskundigen mogen worden opgeroepen. Alleen in bijzondere gevallen geldt het verschoningsrecht op grond van het beroepsgeheim of een landsbelang. De commissie kan dwingen dat getuigen zweren.

De commissie zal na onderzoek aan alle partijen het voorlopig oordeel bekend maken. Men mag daarop dan reageren. Vervolgens maakt de commissie haar eindrapport op. Het wordt ook de taak van de commissie aan te geven welke maatregelen er moeten volgen ter sanctionering. Zij zal die sancties echter niet opleggen en ook niet uitvoeren.

De commissie krijgt ee[n] ambtelijke staf toebede[eld]. Iedereen die kennis hee[ft] van de klachten die de com[]missie behandeld is verplich[t] tot geheimhouding. Uitzon[]dering daargelden voor hen di[e] volgens bestaande wetten de[r]gelijke zaken publiek mog[en] of zelfs moeten maken. Dez[e] clausule in het wetsontwer[p] zou lekkage van pikante info[r]matie moeten tegengaan.

De commissie Römer ont[]dekte dat bijna geen enkel[e] Antilliaanse burger weet da[t] er al sinds jaar en dag ee[n] klachtencommissie bestaat.

Dat is ook begrijpelijk w[ant] die commissie functionee[rt] ook sinds jaar en dag niet e[n] beschikt ook niet over we[tte]lijk vastgelegde bevoeg[d]heden. Klagers kregen o[ok] dikwijls niets te horen ov[er] hun ingediende verzoeken.

Een algemene ombudsman voor burgerklachten over amb[]tenarenfouten laat op zic[h] wachten, vandaar dat d[e] minister alvast met e[en] ombudsman voor politie[]fouten wil beginnen.

"Ondanks gebrekkig cijfermateriaal"

Rapport Cadmu aan BC en bank overhandigd

WILLEMSTAD — De vakbond Cadmu heeft haar rapport 'Scheepsreparatie, een plan om mee te werken' aan de Maduro & Curiel's Bank aangeboden. Het businessplan, in nauwe samenwerking opgesteld met IMF-expert Herman Berkhout, is gistermiddag eveneens in handen gesteld van gezaghebber Elmer Wilsoe.

Een geplande persconferentie is op verzoek van de gezaghebber uitgesteld. Wilsoe heeft gevraagd de officiële 'stilte' nog niet te verbreken. Sedert ruim een week hebben de Effective Management Group (EMG) van de Curaçaose Dok Maatschappij en de Cadmu op zijn verzoek geen mededelingen meer aan de pers gedaan. De 'gesprekken' over de redding van het bedrijf waren ontaard in een welles-nietes discussie, die via de media werd gevoerd. Reden voor de eerste burger om een mediastilte te gelasten.

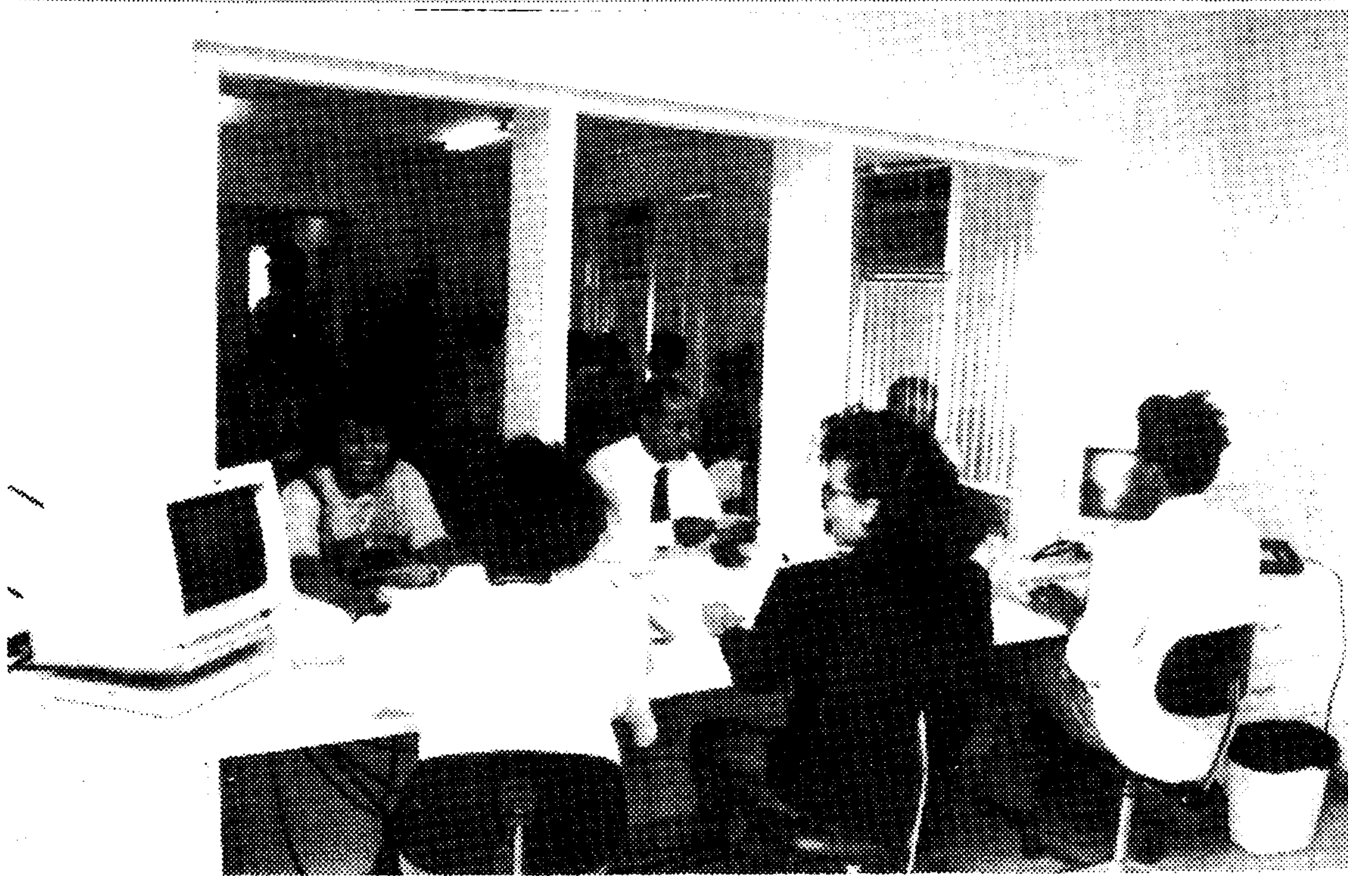
Hoewel de bond in het rapport stelt dat er diverse pogingen zijn ondernomen om met de EMG om de tafel te gaan zitten en er eveneens getracht is het noodzakelijke cijfermateriaal te verkrijgen om een deugdelijke analyse te kunnen maken, ving zij bot. Er werd eenmaal gesproken met Mario Evertsz (EMG), maar hij zei 'weliswaar het betoog van de Cadmu te onderschrijven, maar niet in de positie te zijn om inhoudelijk te praten'. Evertsz heeft zijn positie aangeboden aan president-commissaris Mendes de Gouveia, maar is wel gevraagd voorlopig aan te blijven.

De Cadmu is bitter over de wijze waarop de EMG de boot heeft afgehouden. "Het management van de CDM heeft op geen enkele wijze haar medewerking verleend." In de aanbiedingsbrief laat de vakbond het Bestuurscollege weten dat tot tweemaal toe de gevraagde informatie werd onthouden. CDM-commissaris Papito van der Dijs is door Mendes de Gouveia aangewezen als intermediair. Hij kreeg de opdracht de relevante financiële informatie ter beschikking te stellen.

Begin deze week vroeg de Cadmu de jaarstukken 1988 - 1992 van de CDM-werf en de CDM-Holding, de voorlopige cijfers van 1993, de jaarstukken 1993 van de dochterondernemingen en de statutaire doelstelling van de CDM-Holding aan. Van der Dijs laat de bond echter schriftelijk weten 'dat hem de gevraagde stukken weinig relevant voorkomen'. De bemiddelaar zegt het te willen laten bij de reeds ter beschikking gestelde stukken, zijnde de verlies- en winstrekening en de balans van de werf over 1992. Een herhaald verzoek stuit op dezelfde bezwaren. De commissaris laat weten het gevraagde jaarverslag 1992 niet te kunnen verstrekken omdat het nog niet is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen en de aandeelhouders. De Cadmu verbindt aan de uiterste terughoudendheid van de commissaris om gegevens te verstrekken de conclusie 'dat er kennelijk iets is, dat wij niet mogen weten'.

Door het ontbreken van recent cijfermateriaal konden een aantal 'brandende vragen' niet beantwoord worden. Cadmu: "Het lijkt ons met name de moeite waard dat de aandeelhouders nagaan hoe het komt dat in 1991 nog een winst van 15 miljoen gulden kan worden geboekt en dat in 1993 wordt gerept over een schuld van 35 miljoen: een verschil van 50 miljoen."

Sehos-lab prikt nu iedereen

WILLEMSTAD — Het laboratorium van het St. Elisabeth Hospitaal (Sehos) werkt sinds 1 september ook voor patiënten van buiten het ziekenhuis. Tegenover de parkeerplaats aan de Hamelbergweg is een Prikcentrum geopend voor poliklinische patiënten.

Het prikcentrum / laboratorium is toegankelijk voor particulieren en PP-patiënten. De SVB-patiënten moeten een machtiging hebben.

De openingstijden zijn van 7 tot 11:30 uur.

Op de foto is het personeel van het Prikcentrum en een deel van het laboratorium zichtbaar.

Vaste commissie in Tweede Kamer:

'Rapport BVD wordt niet openbaar'

WILLEMSTAD — Het BVD-rapport over het mogelijk door de Antilliaanse overheid sturen van criminele Antilliaanse jongeren naar Nederland, wordt niet openbaar. Dit tot teleurstelling van de VVD. De VVD was de enige partij die vóór openbaarmaking is, maar heeft zich deze week neergelegd bij de mening van de overige leden van de commissie voor Antilliaanse Zaken. De Antilliaanse regering zou zich nu kunnen wenden tot de fractievoorzitters van de Nederlandse politieke partijen, om alsnog te vragen dat rapport openbaar te maken.

Rapporten van de Binnenlandse Veiligheids Dienst (BVD) zijn in beginsel geheim. Zij worden achter gesloten deuren besproken door de vaste commissie voor de BVD in de Kamer. Die bestaat uit de fractievoorzitters van de vier grootste politieke partijen: Van Mierlo (D'66), Wöltgens (PvdA), Bolkenstein (VVD) en Brinkman (CDA). Die BVD-commissie vond enkele maanden geleden al, dat het rapport, dat zij in 'uitgeklede vorm' onder ogen kregen, niet openbaar hoefte te worden.

Waarom de BVD-commissie van minister Dales (Binnenlandse Zaken) een 'uitgeklede' versie kreeg aangeboden, is niet duidelijk. De commissie heeft in beginsel toegang tot de volledige inhoud van BVD-rapporten. De Antilliaanse regering heeft het sterke vermoeden dat er geen 'aangeklede' versie van het rapport bestaat. Herhaalde verzoeken om de in het rapport genoemde gevallen te onderbouwen met bewijsmateriaal, werden tot nu toe niet beantwoord.

De vaste commissie voor Antilliaanse/Arubaanse Zaken in de Tweede Kamer heeft deze week vergaderd over het BVD-rapport en ervan afgezien om te eisen dat het rapport aan de Kamer overhandigd wordt. Jan Kees Wiebenga (VVD) was de enige die daar voor was. Volgens Wiebenga kan de Kamer wel openbaarmaking eisen. Een van de andere leden van de 'Antilliaanse' commissie, Willem Vermeend (PvdA), zegt echter dat de vaste commissie niet bevoegd is tot inzage in BVD-rapporten. "Een mening over dit rapport hebben we niet, omdat we de inhoud niet kennen," aldus Vermeend.

Ondertussen blijft de beschuldiging dat de Antilliaanse overheid criminelen 'loost' onweersproken, zeer tot ongenoegen van minister Römer. Drie weken geleden heeft zij een werkgroep opgericht, die als taak kreeg na te gaan of de beweringen in het BVD-rapport op waarheid berusten en voldoende onderbouwd zijn met bewijsmateriaal.

Als de Antilliaanse regering zich gegriefd voelt, kan zij daarover haar beklag doen bij de Nederlandse regering. En als men daar geen genoegdoening vindt (zoals tot nu toe het geval is), kan men ook naar de fractievoorzitters gaan, die immers het rapport ook hebben gezien, aldus Vermeend.

Op de vraag of de Kamercommissie alsnog zal vragen om openbaarmaking van het BVD-rapport, indien uit het Antilliaanse onderzoek zou blijken dat de beweringen niet op waarheid berusten en niet onderbouwd zijn, reageert Vermeend: "Dat is een interne zaak van de Antillen, daar heeft het Nederlandse parlement niets mee te maken. Wij staan er buiten. Onze commissie hoeft niet op de bevindingen van die Antilliaanse werkgroep af te gaan. Ze willen toch zo graag hun autonomie behouden?"

Wiebenga sluit echter niet uit, dat de Kamercommissie in dat geval aan Hirsch Ballin zal vragen wat hij de Antilliaanse regering gaat antwoorden. "Maar zo ver is het nog niet." De vaste commissie wacht nu op een ministeriële nota van Hirsch Ballin, naar aanleiding van het beleidsplan van de taskforce. "Daarna zal spoedig over die problematiek worden gesproken, in samenhang met de brief die minister Dales over het BVD-rapport heeft gestuurd, plus eventuele nieuwe stukken."

"Een gevoel van teleurstelling'

Cadmu blijft bij eerdere constatering 'mismanagement'

WILLEMSTAD — "Wijzig het CDM-management waardoor het mogelijk wordt de noodzakelijke wijzigingen door te voeren. Het huidige management wil of kan dit niet. Niet uitgesloten is dat men meer tijd besteedt aan niet op reparatie op Curaçao gerichte activiteiten."

Dat schrijft de vabbond Cadmu in haar rapport 'Scheepsreparatie: een plan om mee te werken'. De bond windt er geen doekjes om en concludeert 'mismanagement'. Zij baseert deze conclusie op een analyse van het beleid van de Effective Management Group.

Er is sedert de reductie van ruim 400 man produktiepersoneel in 1986 een 'onbalans' ontstaan tussen direct en indirect, wat tot toename van de *overhead* heeft geleid. Uit een computeruitdraai van april 1993 leidt de bond af dat er van de in totaal 520 CDM-werknemers slechts 292 man (56 procent) als direct produktief personeel kan worden aangemerkt. Deze reorganisatie heeft tot een te hoog tarief geleid, dat niet concurrerend is.

"De kern van de zaak is, dat de kostprijs hoger is dan de marktprijs. Winstmaken is dan niet mogelijk en verkleint bovendien de markt", aldus de samenstellers van het *business*plan.

In de analyse van het - overigens schaarse - cijfermateriaal stuit de vakbond op de post loonkosten EMG. In 1991 worden die, in tegenstelling tot het jaar daarvoor niet meer geboekt onder de post lonen en salarissen maar onder het hoofdje 'other operating charges'. Werd in 1989 nog 4,3 miljoen verantwoord, in de conceptrekening 1992 wordt 7,4 miljoen genoemd. De bond zegt te vermoeden dat 'die groei van ruim 3 miljoen de kosten zijn die de werf aan de holding, zijnde de EMG, betaalt'. Na enige berekeningen leidt dit tot de vaststelling van de Cadmu dat de verhouding direct/indirect 1:2 is.

De holdingconstructie heeft weinig soelaas geboden voor de overlevingskansen van de werf, zo vervolgt de bond in het rapport. De Cadmu zegt bovendien zich niet aan de indruk te kunnen onttrekken 'dat de werf in feite gebruikt wordt als 'bank' om andere activiteiten, niet gericht op scheepsreparatie, te financieren'.

Wil de CDM overleven dan is het volgens de vakbond zaak de werf te verzelfstandigen en het management te wijzigen. Het personeelsbestand zou uit 100 indirect (*overhead*personeel) en 300 direct produktiepersoneel dienen te bestaan, wil men overleven.

Een positief resultaat van 7,3 miljoen gulden kan bovendien behaald worden door zo spoedig mogelijk het Stappenplan van de EMG in te voeren. Wil de Curaçaose werf overleven dan beveelt de bond aan 120 man indirect personeel te ontslaan, waarmee men tot een realistischer loonkostenplaatje wil komen. Plan 2 van de EMG, waarin ontslag van 300 dokwerkers en 100 man indirect personeel wordt voorgestaan, zal tot verliezen van 16 miljoen gulden leiden, zo luidt de verwachting.

De Cadmu en haar expert Herman Berkhout zeggen ten slotte 'een gevoel van teleurstelling' te hebben overgehouden aan de gang van zaken. Een echt overlevingsscenario dat voldoet aan de door de bank gestelde randvoorwaarden zeggen zij, als gevolg van een minimale medewerking van de EMG, niet te hebben kunnen maken. "Desondanks hebben wij kunnen aangegeven waar naar onze mening de problemen zitten." Rest de bond niets anders dan te hopen op een 'verstandige' keuze van het Bestuurscollege. "U bent het bevoegd gezag. De keuze ligt bij u."

Begroting Capriles Kliniek:

Land krijgt nog 9 miljoen voor verpleging patiënten

WILLEMSTAD — Op de landsbegroting '93/'94 voor de Capriles Kliniek staan alleen uitgaven, maar nagenoeg geen inkomsten. Geen van de eilandgebieden, Curaçao inbegrepen, draagt verpleeggelden af voor zijn patiënten. Ook Aruba, dat sinds het uittreden uit het Antilliaanse staatsverband voor haar patiënten had moeten betalen, heeft nog geen dubbeltje afgedragen. Binnenkort gaat minister Marsera (Volksgezondheid en Milieuhygiëne) naar Aruba om deze kwestie aan te kaarten.

Marsera wilde afgelopen week desgevraagd niet vertellen hoeveel het land nog van Aruba moet krijgen, maar liet wel doorschemeren dat het om een 'aanzienlijk bedrag' gaat. En de verrekening tussen het land en de eilandgebieden over de afgelopen jaren omvat 'vele, vele miljoenen'. Voordat de Antillen zullen worden opgeheven en elk eiland zijn eigen weg gaat binnen het Koninkrijk, zal er moeten worden afgerekend.

De begroting van de Capriles Kliniek voor '94 bedraagt 18 miljoen gulden, anderhalf miljoen meer dan vorig jaar. Aan verpleeggelden zou ruim 9 miljoen gulden moeten binnenkomen, waarvan het merendeel door Curaçao op te brengen. Van Curaçao komen immers de meeste patiënten in de kliniek. Of Marsera de gelden het komende jaar ook zal ontvangen, is nu nog niet duidelijk; de eilandsbegrotingen worden pas volgende maand ingediend.

Installatie nieuwe magistraten

Hof-president blij met beter rechters-salaris

WILLEMSTAD — Eindelijk is de rechtspositie van de rechters verbeterd. Zij krijgen een beter salaris. Daarmee kunnen wellicht meer Antillianen geïnteresseerd worden voor een loopbaan in de zittende magistratuur. Het is wel van belang dat die betere honorering ook wettelijk wordt vastgelegd in een behoorlijke landsverordening.

Dat heeft Hofpresident mr L. de Lannoy vrijdag gezegd. In een buitengewone plechtige zitting van het Gemeenschappelijk Hof werden door hem gistermiddag de nieuwe rechters M. Loth, J. van der Groen en P. Pulles geïnstalleerd.

's Ochtends beëdigde hij al mr W.F. Manning als plaatsvervangend rechter te St. Maarten. Dat gebeurde in bijzijn van de waarnemend griffier van het Hof, mr A. Belfor.

Een van de vermeldenswaardige uitspraken tijdens de speciale zitting kon worden opgetekend uit de mond van de deken der advocaten Ernst Soliana. Hij gaf weliswaar aan zich te kunnen vinden in de strekking van de nieuwe wetgeving gericht tegen het witwassen van gelden, maar zei tevens te vrezen voor het nadelig effect voor de trustmaatschappijen. In juridische kringen lopen de voorkeuren uiteen voor wat wetstechnisch het beste is: de schuld- en de opzetvariant. Vooral in het gebruik van de schuldvariant en in de toepassing van dwangmiddelen in een onderzoek, kunnen risico's schuilen die bij onzorgvuldige toepassing de belangen van de trustsector kunnen schaden.

Bijbelcursus door gereformeerde kerk

WILLEMSTAD — De Iglesia Reformá start in de week van 6 september met een kortlopende bijbelcursus. De voertaal is Papiaments en de toegang gratis.

In elf lessen van anderhalf uur leert de cursist de bijbel beter kennen. Tijdens elke les wordt voor een bepaald thema nagegaan wat de bijbel over dat onderwerp zegt. Aan de orde komen komen onder meer schepping, kerk, doop en het werk van de Geest.

De cursus wordt gegeven door dominee Klapwijk.

Land mag dit jaar half miljard lenen

WILLEMSTAD — Ter dekking van de financieringstekorten, die kunnen ontstaan bij de uitvoering van de landsbegroting '93/'94, kunnen het komende jaar ten name en ten laste van de rechtspersoon de Nederlandse Antillen geldleningen worden aangegaan. Die leningen mogen een bedrag van 500 miljoen gulden niet te boven gaan.

Zo blijkt uit artikel 2 behorende bij de landsbegroting van het komende jaar. Die geldleningen kunnen worden aangegaan in de vorm van uitgifte en plaatsing van schatkistpromessen en/of schatkistbiljetten. Ook kunnen de leningen worden aangegaan in de vorm van obligatieleningen, onder nader aan te geven bepalingen.

Het eindcijfer van de gewone dienst bedraagt dit jaar ruim 557 miljoen gulden, dat van de kapitaaldienst ruim 336 miljoen gulden. Het eindcijfer van de verdeeldienst bedraagt ruim 122 miljoen. Het eindcijfer van de begroting komt daarmee uit op meer dan 1 miljard gulden (fl.1.015.787.500,=).

Radio en televisie besteden aandacht aan ziekte kanker

WILLEMSTAD — Ter gelegenheid van de jaarlijkse collecte van het Prinses Wilhelminafonds zendt TeleCuraçao op maandag 13 september in *Telenfasis* een programma over kanker uit. Ook de radiostations wijden diverse programma's aan deze ziekte.

Zo schenkt Radio Hoyer op woensdag 8 september om 11:30 uur in het programma *Enfasis radial* aandacht aan kanker, bij radio Korsou FM gebeurt dat om 13:30 uur. Donderdag 9 september volgt radio Caribe om 11 uur en zaterdag 11 september komt radio Curom om 13:30 uur met een programma over kanker in de lucht.

De stichting Prinses Wilhelminafonds besteedt het collectegeld aan voorlichting, psycho-sociale begeleiding van kankerpatiënten en hun familieleden, bijscholing en de aankoop van nuttige apparatuur. Voorts geeft de stichting lezingen, handenarbeidlessen, cursussen en excursies. In het voorlichtingscentrum op Scharloo worden praatgroepen georganiseerd voor aan kanker geopereerde patiënten. Daar worden ook hulpmiddelen verstrekt.

Bruha-trio aangehouden

ORANJESTAD — Tijdens controle van de douane recherche langs de kust, zijn achter de vuurtoren te Westpunt twee mannen en een vrouw aangehouden, die zich vermoedelijk aan de zeekant met bruha, een bepaalde vorm van magie, bezighielden.

Onder een boom werd een auto gesignaleerd, waarbij zich enige personen bevonden die zich met bruha bezig hielden. Politie assistentie werd gevraagd en een onderzoek ingesteld.

Onder de boom werden blikjes en flessen gevonden alsmede enige plastic pakjes met verdachte stoffen erin. Het trio werd aangehouden en voor verder onderzoek naar de strandpolitiewacht overgebracht. Een onderzoek is gaande naar het gebeuren, alsmede de identiteit van het trio.

OPENBARE VERKOOP

Op vrijdag 10 september 1993 zal des namiddags om 14.00 uur ten overstaan van notaris mr. M.A. Eman of haar plaatsvervanger in de Monsieur Louis Room van Hotel Talk of the Town, L.G. Smith Boulevard 2 te Oranjestad, krachtens artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba in het openbaar worden verkocht:

- het recht van erfpacht tot 16 december 2045 op een perceel domeingrond ter grootte van 573 m² gelegen te Madiki, kadastraal bekend als eerste afdeling sectie K nummer 1491, met de zich daarop bevindende opstal; van een betonstenen woonhuis, plaatselijk bekend als Madiki-kavel 78;
- het recht van erfpacht tot 11 december 2045 op een perceel domeingrond ter grootte van 523 m² gelegen te Madiki, kadastraal bekend als eerste afdeling sectie K nummer 1447, met de zich daarop bevindende opstal; van een betonstenen woonhuis, plaatselijk bekend als Madiki-kavel 44;
- het recht van erfpacht tot 17 januari 2046 op een perceel domeingrond ter grootte van 569 m² gelegen te Madiki, kadastraal bekend als eerste afdeling sectie K nummer 1439, met de zich daarop bevindende opstal van een betonstenen woonhuis, plaatselijk bekend als Madiki-kavel 56;
- het recht van erfpacht tot 15 mei 2049 op een perceel domeingrond ter grootte van 575 m² gelegen te Pos Abou, kadastraal bekend als eerste afdeling sectie K nummer 1359, met de zich daarop bevindende opstal; van een betonstenen woonhuis, plaatselijk bekend als Pos Abou 25-G;
- een perceel eigendomsgrond ter grootte van 3.228 m² gelegen te Meiveld, kadastraal bekend als eerste afdeling sectie P nummer 880, gelegen achter de percelen Meiveld 9 en 9A, met de zich daarop bevindende fundering van een woonhuis.

De veilingvoorwaarden liggen vanaf 8 dagen voor de veiling ter inzage op het kantoor van notaris Eman voornoemd aan de Pastoor Hendrikstraat 91 te San Nicolas.

Deze voorwaarden houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot zekerheid voor de nakoming van zijn bod en bijkomende kosten.

Mr. M.A. Eman, Notaris
Telefoon 45567

ARUBA
AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE
open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333.
Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(zaterdag + zondag 09.00-10.00/17.00-18.00 uur)
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter Sneek via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 24300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter Tromp via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Beneden de brug:
Del Pueblo, Caya B. Croes 48. Tel.: 21253.
Boven de brug:
San Lucas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat. Tel.:45119.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dra Lili G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)

Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN

P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 18.30 Heatcliff Marmaduke; 19.00 Square One; 19.30 Elsa Klensch; 19.50 Big Story; 20.10 Nos cu Nos; 20.57 CNN News; 21.30 Movie: The Comedians; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.15 Paradise the Traveler; 18.00 Movie: The Last Elephant; 19.30 Show-Time; 20.30 CNN News; 20.50 Health Week; 21.05 Movie: Grand Prix; 24.00 Sluiting.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
PIEDRA PLAT: 10.30 uur Zondagsschool; 17.30 uur ds G.J. Dekker.

****

Stevige straffen voor verdachten Holland-drugszaak

ORANJESTAD — Veertien en een half jaar gevangenisstraf eiste Officier van Justitie mr. Lie-A-Kwie tegen een groep van vijf verdachten R.K., C.G., B.W. en A.M., allen Arubanen, en de Colombiaan R.S., die op 7 maart 1993 werden aangehouden op verdenking van vervoer van cocaïne naar Nederland.

De zaak begon te rollen toen de politie in maart een tip kreeg dat op de luchthaven een groep personen probeerde cocaïne naar Nederland te smokkelen. Als eerste werd R.K. aangehouden. Hij gedroeg zich verdacht om zodanig de aandacht van de Sectie Verdovende Middelen (SVM) te trekken, zodat de anderen zonder controle en problemen konden vertrekken. Uiteindelijk werd de hele groep aangehouden toen de SVM met een rigoreuze controle begon.

Uit de behandeling van de zaak bleek dat verdachte R.K. vijf mille florin en R.S. tien mille florin voor het transport hadden ontvangen. De behandeling was een langdurige en verwarrende zaak waarbij verdachten elkaar beschuldigden om zich zelf schoon te kunnen praten.

De officier van Justitie trok fel van leer tegen de groep verdachten. Zijn eisen waren er dan ook naar: B.W. een jaar, de vrouw A.M. anderhalf jaar, R.K. drie jaar, R.S. vier jaar en C.G. vijf jaar. Volgens de officier bestaat het ernstige vermoeden dat er meer cocaïne bij deze zaak was betrokken, dan de kilo die werd gevonden.

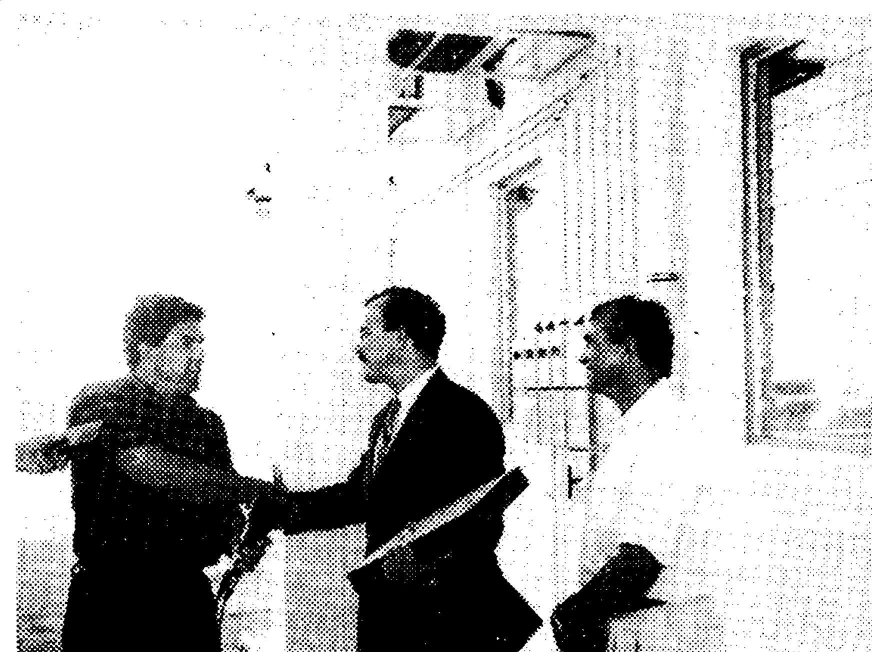
Mr. Fingal-Ecury vond de eis tegen haar client R.K. te hoog. Zij liet weten dat K. goed heeft meegewerkt bij het onderzoek in deze zaak. Advocaat O. Flanders, verdediger van de Colombiaan S., meende dat er tegen zijn cliënt geen bewijzen zijn. Hij vroeg dan ook vrijspraak.

Mr. John van der Kuyp was helemaal niet te spreken dat de officier zijn client C.G. als een van de grote drugshandelaren beschouwt. Uiteindelijk was het de Colombiaan die de drugs in bezit had. Ongelofelijk noemde hij het dat het OM in een zaak van 20 kilo cocaïne vijf jaar eiste en nu in deze zaak van 1 kilo eveneens vijf jaar. Dit deed mr. van der Kuyp denken aan de uitspraak van een politicus, die stelde dat wanneer men naar de rechtszaal moet, men een casino binnen gaat omdat men niet weet welke straf men zal krijgen.

Rechter mr. Vroom bepaalt de uitspraak tegen de verdachten R.S. en C.G. op 17 september aanstaande. In de andere zaken wees hij direct vonnis. B.W. kreeg negen maanden, waarvan zes maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar, R.K. 18 maanden gevangenisstraf met aftrek van voorarrest, A.M. tot negen maanden gevangenisstraf waarvan vijf maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar.

Nieuw MTS-gebouw

■ *ORANJESTAD — Bij de MTS Cesare Terzano vond gisteren de oplevering plaats van het nieuwe gebouw voor opleidingen ter versterking van het middelbaar technisch onderwijs op Aruba. De bouw begon in januari dit jaar door aannemer Carlos Dania Contractors n.v. De financiering bedraagt 1.2 miljoen florin, waarvan 800.000 florin door Aruba en 400.000 florin door KabNa wordt gedekt. De directie-voering geschiedde door Associated Architects Aruba n.v. Op de foto's, het nieuwe gebouw en het moment dat aannemer Carlos Dania de sleutels overhandigt aan minister van Onderwijs, Fredis Refunjol, die op zijn beurt de sleutels overdroeg aan MTS-directeur Carlos Maduro.*

Maybeline Arends in het zilver

ORANJESTAD — Collega's en leerlingen van Colegio Arubano huldigden afgelopen week hun muzieklerarers Maybeline Arends-Croes, die een kwart eeuw aan de school was verbonden.

In de kantine werd het woord gevoerd door de voorzitter van de Stichting Middelbaar Onderwijs Aruba (SMOA), Tito Sapuano, en rector Dolf Hoevertsz. Zij brachten dank voor de wijze waarop Maybeline al die de jaren de jeugd de liefde voor de muziek bijbracht.

De naam van Maybeline Arends heeft in de muziekwereld een vertrouwde klank. Zij heeft vele jongeren op het muziekpad gebracht, waaronder Johnny Schaarbaay, Erika Giel, Charline Tromp en Gloria Vega. Voorts organiseerde zij met succes jeugdzanggroepen zoals 'Young Voices', 'Tuti Fruti' en 'Crystal'. Maybeline dirigeerde de afgelopen tien jaar het kerkkoor van de Sint Fransiscuskerk. Zij is altijd bereid muzikale en enthousiaste medewerking te verlenen waar mogelijk.

Marlboro verslaat Heineken

ORANJESTAD — In de eerste wedstrijd van de halve finale voor het Arubaanse basebalkampioenschap maakte kampioen Marlboro vrijdagavond korte metten met Heineken en stuurde de bierploeg met een 11-1knockout naar huis.

In deze wedstrijd werd Nildo Wernet de winnende en Victoriano Orman de verliezende gooier. Heineken maakte een punt en een fout, Marlboro maakte elf punten en geen fout. Beste slagmannen voor Heineken: Joseph Hodge 3-2, Giovanni Heyliger 2-1, Ferdinand Flanders 3-1 en Charles Danker 3-1. Voor Marlboro: Franklin Danies, Rayborn Dider en Jimmy Tromp allen 4-2, Luigene Eduardo, Rudy Angela en Omar Iglesia, ieder 2-1. Zondagmiddag vindt de tweede wedstrijd van deze halve finale play-off plaats in het San Nicolas sportpark tussen Aruba Video Center en Coastal.

Feestje bij Arucar

■*ORANJESTAD — Deze week werd feest gevierd bij Arucar n.v., waar de chef van de afdeling auto-onderdelen, Augustine (Doy) Bernabela, twintig jaar in dienst was. Doy Bernabela (midden) en gezin werden in de bloemetjes gezet en toegesproken door directeur Eric d'Arnault, die tevens de gelukwensen en een enveloppe met inhoud aanbood.*

Begin oktober sluitingstijden nachtleven

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber en minister van Justitie Rudy Croes hebben in een brief aan alle openbare établissementen op Aruba de nieuwe sluitingstijden bekend gemaakt. Deze gaat in per 1 oktober aanstaande.

Van zondag tot en met donderdag moeten alle zaken van 2 tot 6 uur in de ochtend gesloten zijn. Op vrijdag en zaterdag is de sluitingstijd van 4 tot 6 uur in de ochtend. Officiële feestdagen worden gelijk gesteld met een dag in het weekeinde. Als bijvoorbeeld 18 maart op een werkdag valt, moet een bedrijf op 18 maart om 4 uur sluiten.

Volgens een brief aan de bedrijven berust dit beleid van de regering op het algemeen belang en heeft een aantal uitgangspunten, zoals het regeeraccoord voor de periode 1993 tot 1997, het voorkomen en beperken van criminaliteit in het algemeen en de aantrekking daarvan, een betere controle op het gehele 'nachtleven' op Aruba in verband met de overige beleidsuitgangspunten en het 'herstel en het belang van het Arubaanse culturele- en familieleven'.

Mini-toernooi schaakvereniging

ORANJESTAD — Na een lange en stille periode heeft Schaakvereniging Aruba besloten op 14 september een minitoernooi te organiseren. Het zal drie dinsdagavonden in beslag nemen en per avond zullen er twee partijen gespeeld worden, van 20 tot 21.30 uur en van 21.30 tot 23 uur.

Het is een open toernooi, waaraan iedereen kan deelnemen en dat volgens het Zwitsers systeem wordt gespeeld. Dit houdt onder meer in, dat spelers met gelijke sterkte zoveel mogelijk tegen elkaar zullen uitkomen. Het speellokaal is het militair tehuis te Savaneta. Voor inschrijving kan men zich opgeven bij Octavio Croes, telefoon 26092/24600 uiterlijk vrijdag 10 september.

Schaakvereniging Aruba is ook bezig met de organisatie van een toernooi voor het Arubaanse kampioenschap, dat dit jaar nog gespeeld zal worden. Verdere informatie volgt binnenkort.

Zeven jaar in cruise moord

ORANJESTAD — Het bemanningslid A.A. (27), afkomstig uit Honduras, en werkzaam op cruiseschip 'Vasco di Gama' heeft zeven jaar gevangenisstraf gekregen.

Op 14 februari 1993 beroofde hij de Zweedse passagiere Ingrid Larsson (61) van het leven. Daarna gooide hij het stoffelijk overschot over boord. Twee weken geleden werd tegen A.A. twaalf jaar geëist. De rechter hield rekening met het psychiatrisch rapport.

EFP-leraren naar Nederland

ORANJESTAD — Hugo Mohamed en Hildo Kock, leraren bij de Martin Luther Kingschool in San Nicolas, zijn met een studieopdracht van de regering naar Nederland vertrokken.

Gedurende een jaar zullen zij aan de Pedagogisch Technische Hogeschool in Amsterdam de opleiding volgen voor derdegraads installatie-techniek. De studieopdracht werd gegeven in het kader van de voorbereidingen voor invoering van het Basis Beroepsonderwijs in augustus 1994.

TV Guide Aruba neemt toe in populariteit

ORANJESTAD — Mediacomm n.v. heeft inmiddels de derde TV Guide Aruba uitgebracht. De oplage van dit televisieblad, met onder meer alle programma's die de kabel biedt, stijgt per maand.

Het aantal abonnementen ligt nu op ruim 2500 en zal zeker, naarmate er meer kabelaansluitingen op Aruba komen, groter worden. Met name de zogenaamde 'specials' zijn zeer populair: zo zijn de aankondigingen van alle sportprogramma's chronologisch en apart vermeld.

Dit geldt ook voor alle speelfilms die de kabel biedt; de titels zijn daarbij alfabetisch weergegeven.

Naast de programma's biedt de gids: foto's, vermaak, sport- en filmspecials, lokaal nieuws, horoscopen, puzzels, een leuke kinderpagina en globale informatie omtrent kabeltelevisie.

De TV Guide is in dertig winkels op Aruba in de losse verkoop verkrijgbaar voor zes florin. Voor een abonnement betaalt men 25 florin per zes maanden en 45 florin voor een jaar. Abonnees kunnen zich opgeven bij het kantoor van TV Guide Aruba, Tomatenstraat 21a, tel.26799 en fax 38669.

Moeder baby nog steeds niet gevonden

ORANJESTAD — De Kinder- en Zeden Politie (KZP) is nog steeds op zoek naar de moeder die enige dagen geleden haar pasgeboren baby bij de dam van Rooi Afo achterliet. Het jongetje verkeert in het hospitaal in uitstekende conditie.

Tijdens een gesprek met de pers wees Karel Jeandor van de KZP erop dat bezoeken zijn afgelegd maar niemand verdacht is. De bezoeken zijn bedoeld om zoveel mogelijk inlichtingen te krijgen, die mogelijk kunnen leiden naar de moeder. De binnengekomen tips worden allemaal onderzocht. Ook zijn bezoeken afgelegd bij huisartsen en vroedvrouwen.

Opnieuw doet de KZP een beroep op degenen die enige inlichtingen kunnen verstrekken via de tiplijn of de KZP.

Kamer tegen wildgroei handel

ORANJESTAD — De Kamer van Koophandel wijst er op dat de afgelopen maanden met steeds grotere frequentie zich op Aruba ongebruikelijke vormen van handel voordoen, zoals vlooienmarkten op regelmatige basis, deur aan deur verkoop, kraampjes in de winkelstraat en verkoop vanuit containers en andere opslagplaatsen.

De Kamer keurt een wildgroei van dergelijke paracommerciële activiteiten af en zal de regering officieel op de hoogte stellen van deze praktijken met het verzoek om zo spoedig mogelijk over te gaan tot een grote controle.

De Kamer wijst erop, dat het opvallend is dat deze vormen van incidentele-danwel permanente handel veelal gedreven wordt door op Aruba woonachtige en/of tijdelijk vertoevende vreemdelingen. Tevens bestaat het vermoeden dat bij bepaalde goederen sprake is van ongeoorloofde kopieën of vervalsingen.

Naar aanleiding hiervan is de Kamer door diverse zakenlui benaderd daar zij van mening zijn dat hier sprake is van oneerlijke concurrentie. Voornoemde zaken staan niet ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer. Ook is niet bekend of zij andere wettelijke voorschriften naleven, die voor dit soort zaken van toepassing zijn.

De Minister van Publieke Werken en Volksgezondheid maakt bekend, dat een ingekomen verzoek ter verkrijging van **EEN BIERHUIS- EN RESTAURANTVERGUNNING A ter exploitatie in het perceel SAVANETA 534-B**, ingaande 6-9-1993 gedurende 14 dagen bij het Centraal Bureau Juridische en Algemene Zaken, Vondellaan 19-C, ter inzage ligt. Bedoelde vergunningen geven recht tot verkoop in het klein van zwakalcoholische en alcoholvrije drank en van een eenvoudige wijze te bereiden spijzen voor gebruik ter plaatse voor welke de vergunningen gelden. Gedurende genoemde termijn kan een ieder schriftelijk zijn bezwaren tegen bedoeld verzoek indienen.

Videorecorder voor school

ORANJESTAD — De Aruba Lions Club schonk onlangs een videospeler aan de Graf von Zinzendorfschool te San Nicolas. Schooldirecteur Bram Koole, die de recorder in ontvangst nam, sprak een dankwoord uit en zei dat de video zal bijdragen aan de basisopvoeding van de leerlingen. Het cadeau werd overhandigd door een Lions-delegatie, bestaande uit Charlie Lampe, Louis van Delden en Modesto Ruiz.

Drie symposia over recht

ORANJESTAD—De juridische sociëteit SIAA (Societas Iuridica Antiliana et Arubana) houdt een serie van drie symposia over Interregionaal Recht in het Koninkrijk.

Het eerste symposium is op woensdag 29 september in de aula van de Universiteit van Aruba (UA). Op 2 oktober vindt het tweede symposium plaats in de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) terwijl het derde symposium in mei 1994 in Nederland wordt gehouden.

De sprekers op het Aruba-symposium zijn: mr. M.H. Ten Wolde (kandidaat-notaris/ex-docent UA), mr. C.H. Govaerts (lid Hoge Raad), mr. M.R. Wijnholt (rechter/lid Raad van State), prof. mr. J.M. Reijntjes (docent Universiteit van Limburg/hoogleraar Open Universiteit te Heerlen), mr. R.E. Yarzagaray (Arubaanse jurist recent geslaagd aan de juridische faculteit van de Vrije Universiteit te Amsterdam), mr. E. Saleh (advocaat) en dr. M. Tratnik (docent UA).

De SIAA werd in 1981 in Leiden opgericht op initiatief van Antilliaanse/Arubaanse rechtenstudenten en juristen. Doel van de symposia is het informeren en dialogeren over de laatste ontwikkelingen op het gebied van het interregionaal recht in het Koninkrijk.

Hagenaar slaat 24 aces op Flushing Meadow

Krajicek bereikt derde ronde door Berasategui te verslaan

NEW YORK — Richard Krajicek heeft vrijdag op de US Open de derde ronde bereikt. Hij versloeg de Spanjaard Alberto Berasategui in vijf kwartier: 6-1, 6-2 en 6-4. De Hagenaar sloeg 24 aces en voerde zijn totaal op naar 36 in twee duels. Jacco Eltingh werd vrijdag het slachtoffer van de hitte die dagelijks op Flushing Meadow om slachtoffers schreeuwt. In tegenstelling tot Krajicek werd Eltingh door de Chileen Sergio Cortes uitgeschakeld: 6-4, 4-6, 6-7 en ...

Jacco Eltingh, de 23-jarige speler uit Heerde werd gesloopt door de omstandigheden: 36 graden in de schaduw en 80 procent vochtigheid. De Chileen Sergio Cortes sprong er soepeler mee om met de hitte en won tot zijn eigen verrassing in vier sets.

Eltingh had een dot van een kans op de US Open 93 door te dringen tot de laatste 16. Hij trof in Cortes een onbekende opponent, 158 van de wereld, die in 9 van de 12 ATP-toernooien in de eerste ronde werd uitgeschakeld en in vijf challengers slechts in Bochum de finale bereikte. De Heerdenaar was bovendien een gewaarschuwd man na de overwinning in vijf sets van de Chileen op Rostagno in de eerste ronde.

Alle waarschuwingen smolten onder de brandende zon. De eerste set pakte Eltingh nog met 6-4, vanaf de tweede sleepte hij zich hijgend en steunend over het beton. Hij hapte naar adem, maar vond nauwelijks frisse lucht, een zeldzaam artikel in New York. Terwijl Eltingh oververhit raakte, had Cortes op het oog nergens last van. Hij won de tweede en derde set, 6-4 en 7-6 (7-2), op en kreeg in de vierde op het eerste matchpunt toe.

Krajicek had geen kind aan Berasategui, een debutant op de US Open. De Bask is een liefhebber van gravel. Afgelopen zondag stond hij nog in de finale op het gravel van Umag, Kroatië. Hij verloor van Muster. Maandag vloog hij naar New York. Dinsdag speelde hij zijn eerste partij op hard court en won van de Amerikaanse nobody ... idea.

Op gravel is de Spanjaard vaak lastig. Hij versloeg Bruguera, de kampioen van Roland Garros, in Stuttgart en zijn landgenoot Costa in een challenger-toernooi. Door die overwinningen en zijn finaleplaatsen in Umag, Mar del Plata en Graz kroop hij naar de 48ste plaats op de wereldranglijst. Zijn hoogste *ranking* in twee jaar profbestaan.

Tegen Krajicek had hij geen schijn van kans. De Hagenaar serveerde zijn eerste twee games op volle kracht. De Bask viel bijna flauw van de meteorieten die met meer dan 200 kilometer per uur insloegen. Daarna nam Krajicek gas terug. "Het had geen zin veel energie te verspillen", gaf hij aan. "Hij gokte bij mijn opslag op een kant en koos constant de verkeerde." Daardoor kwam de nummer 10 van de wereld simpel aan zijn 24 aces.

Krajicek is volgens de Amerikaanse pers *'hotter than hot'* in het spel om de US Open titel. Geen kunst in dit weer. Na een dag verkoeling sprong de thermometer vijftien graden omhoog. Het volkendek was verdwenen en de zon deed zijn slopende werk. "Na de *break* in de derde set heb ik op de automatische piloot gespeeld", aldus Krajicek. "Verliezen kon ik niet, dus deed ik het rustig aan."

Voor Krajicek gaat de US Open zondag echt beginnen.

"Dit waren twee heel gemakkelijke partijen", keek hij terug. "Ik had liever tegen een jongen met een harde service gespeeld. Dat had de voorbereiding op Todd Martin vergemakkelijkt." Martin, 17e van de wereld en in het bezit van een prachtige erelijst (winst in Coral Springs plus vier finales) in dit seizoen, wordt bij winst op Agenor zijn tegenstander.

UITSLAGEN

Van de afgewerkte wedstrijden in de tweede ronde bij de mannen op Flushing Meadow, werden de volgende uitslagen geregistreerd: Krajicek (Ned/10)-Berasategui (Spa) 6-1, 6-2 en 6-4; Cortes (Chi)-Eltingh (Ned) 4-6, 6-4, 7-6 en 6-3; Courier (VS/1)-Joyce (VS) 6-1, 6-1 en 6-2; Costa (Spa)-Ivanisevic (Kro/11) 6-3, 7-6 en 7-6.

Verder: Larsson (Zwe)-Borwick (Aus) 6-4, 6-4 en 6-4; Braasch (Dui)-Furlan (Ita) 6-4, 0-6, 6-4, 3-6 en 6-3; Washington (VS)-Flach (VS) 7-5, 6-3 en 6-2; Fromberg (Aus)-Woodbridge (Aus) 5-7, 2-6, 7-6, 6-3 en 6-0; Masur (Aus)-Kuhnen (Dui) 6-4, 6-4, 5-7 en 7-6; Becker (Dui/4)-Hlasek (Zwi) 6-2, 6-2 en 6-4; Martin (VS)-Agenor (Hai) 6-3 en 4-1 opgave; Javier Sanchez (Spa)-Mattar (Bra) 7-5, 6-1, 6-7 en 6-3.

WILLEMSTAD — Het voetbalelftal Sithoc, gesponsord door Hubo en ABN-Amro Bank, is voor de vijfde keer op rij kampioen geworden van Curaçao. Ondanks een geleden 1-2 nederlaag tegen Jong Colombia op vrijdag, wisten de Collegialen het kampioenschap veilig te stellen. Dit nadat zij in de eerste finale-wedstrijd van de FFK-IBM Voetbalcompetitie Jong Colombia overtuigend versloegen: 3-0.

* * * * *

HANDBAL / BUNNIK — De stichting Sport Initiatieven Haarlem zal nog zeker vijf jaar een internationaal handbaltoernooi organiseren. Dat is het Nederlands handbal verbond met de SSH overeengekomen. De Haarlemse handbalweek geldt als het enige mannentoernooi van internationale allure binnen de Nederlandse grenzen. Naast de nationale selectie van bondscoach Harrie Weerman doen dit jaar Zwitserland, Rusland, Roemenië, België en Egypte mee. Het toernooi wordt van 17 tot 21 november in sporthal de Melkerij gehouden.

VOETBAL / BREMEN — Rune Bratseth heeft de training bij Werder Bremen hervat. De vrije verdediger, die voor de laatste keer in juni bij de interland Nederland-Noorwegen in actie kwam, is hersteld van een operatie aan de knie. Bratseth hoopt op 9 september zijn rentree bij de Duitse kampioen te maken.

Ondanks verlies tegen Jong Colombia

Sithoc voor de vijfde keer op rij kampioen

WILLEMSTAD — De *success-story* van Sithoc is met nog een jaar verlengd. Dankzij de standvastigheid en toewijding van spelers, technische leiding en bestuurders werd gisteravond de vijfde, achtereenvolgende kampioenstitel een feit waarmee de Collegialen tevens een zeer moeilijk te evenaren record voor de Curaçaose voetballerij hebben gevestigd. Het feit dat het seizoen afgesloten werd met een (1-2) nederlaag, mocht de vreugde niet verstoren. Door de ruime 3-0 marge welke in de eerste finalewedstrijd werd behaald, kwam het kampioenschap immers ondanks het verlies van gisteravond geen moment in gevaar.

Het zou wel een bedreiging zijn geweest indien tegenstander Jong Colombia, dat gisteravond Wincho Bernadina weer in de rol van spelverdeler veel beter uit de voeten kwam dan in de eerste wedstrijd, de eerste helft met een voorsprong zou hebben afgesloten. Een snelle reactie van de immer veerkrachtige Collegialen voorkwam dit echter. Jong Colombia dat gisteravond doelgerichter en vooral nauwkeuriger combineerde, opende namelijk de score in de 27ste minuut.

Vanuit het middenveld waar de Bocaploeg de meeste duels om de bal van de Collegialen won, lanceerde Wincho Bernadina teamgenoot Wensley Martina. Geflankeerd door twee verdedigers baande Martina zich een weg door het centrum en versloeg keeper Hensley Ignacio met een scherp schot dat ver buiten zijn bereik via de staander het doel in verdween. Nog geen twee minuten later zat de gelijkmaker echter al wat betekende dat de Colombianen zich weer voor de taak gesteld zagen een achterstand van drie doelpunten weg te werken. De gelijkmaker werd gescoord door Derrel Dorothal die behendig een kopbal van Ruperto Dorothea opving en met een berekend lobje weer een domper legde op de vreugde en opgeleefde illusie in het kamp van Jong Colombia.

De tweede treffer viel nogal vroeg in de tweede helft (veertiende minuut van de voet van Wilson de Jongh) en opende weer enig perspectief voor de Bocaploeg. Verder lieten de Collegialen het echter niet komen. Extra mankracht in de verdedigingslinie en het bekwaam toepassen van de buit en spelval voorkwamen verdere doelkansen voor Jong Colombia dat wel bleef komen maar geen opening vonden.

In de tweede divisie ging de titel naar het vorig seizoen gedegradeerde Undeba. Met doelpunten van Brensley Vicario en Stephen Sambo werd namelijk met 2-0 gewonnen van Streanan Uni. De eerste finalewedstrijd was zoals bekend reeds in een overwinning van 1-0 voor Undeba geëindigd. Undeba zal nu dus de gelegenheid krijgen om zijn plaats in de hoogste divisie terug te verdienen in de promotie-degradatie serie tegen De Koning dat op de laatste plaats eindigde in de eerste divisie.

Voor Sithoc en Jong Colombia betekende de laatste finalewedstrijd evenmin de afsluiting van het seizoen. Binnen afzienbare tijd zal worden gestart met de Kopa Antiano waarna deelgenomen zal worden aan het Concacaf-toernooi.

Karlsruhe SC speelt gelijk

HAMBURG — Karlsruher SC, binnenkort tegenstander van PSV in de eerste ronde van het toernooi om de UEFA-beker, is vrijdag voor de 21ste achtereenvolgende keer ongeslagen gebleven in een wedstrijd in de Bundesliga op eigen veld. De 1-1 tegen Kaiserslautern was echter zwaar bevochten.

Pas tien minuten voor het einde maakte Schmitt het doelpunt voor de thuisclub. Al vroeg in de wedstrijd was Kaiserslautern door Marin op voorsprong gekomen.

PSV's trainer Aad de Mos was toeschouwer. Hij noemde Karlsruher SC een moeilijke tegenstander. "Onze indruk is echter wel dat de ploeg minder sterk speelt dan in het begin van de competitie. Waarschijnlijk een gevolg van het zware programma." De technische leiding van de Eindhovense club heeft de Europese tegenstander nu drie keer bekeken.

Werder Bremen herstelde zich in de Bundesliga van de nederlaag (1-5) tegen debutant MSV Duisburg, enkele dagen eerder. De kampioen won met 1-0 bij het op de laatste plaatst staande Nurnberg. Rufer maakte in de 84e minuut met het hoofd het doelpunt. De Nieuwzeelandse spits raakte bij de actie geblesseerd aan het sleutelbeen en moest worden vervangen.

AUTOSPORT / BRUSSEL — De Belgische autocoureur Thierry Boutsen heeft zijn afscheid van de formule 1-racerij aangekondigd. De 36-jarige Boutsen won in zijn loopbaan van tien jaar drie Grand Prix'. De Belg maakt een triest seizoen door bij Jordan-Hart.

* * * * *

VOETBAL / ROTTERDAM — Henk Fräser wordt door pech achtervolgd. De 27-jarige verdediger van Feyenoord is zeker nog zes weken uitgeschakeld omdat bij hem een gebroken kuitbeen werd geconstateerd. Begin deze maand liep Fräser tijdens een vriendschappelijk duel met de amateurclub De Valleivogels een gebroken scheenbeen op. Nadat hij klachten bleef houden werden opnieuw röntgenfoto's genomen. Daarbij kwam een breuk in het kuitbeen aan het licht.

BOKSEN / KANSAS CITY — Regilio Tuur heeft een partij tegen de Amerikaan Tommy Parks in Kansas City op punten gewonnen. De Nederlandse zwaarveder bokste zijn eerste partij na het verlies van zijn Europese titel. Tuur komt op 19 november opnieuw in de ring. De beslissing van de jury over de partij van ... ronden durende partij was unaniem in het voordeel van de in New York wonende Rotterdammer. In de eerste ronde liep de ...-jarige Tuur een wond op het ... op, waardoor bloed in zijn oog stroomde. Parks ging een paar keer naar de grond. Een keer bleef hij na een stoot in de touwen hangen. Parks besloot de partij met wonden boven beide ogen. Na de partij moest de Amerikaan in zijn taxi worden gedragen.

Tijdens Grand prix Atletiek in Brussel

Maria Mutola wint opnieuw van Ellen van Langen op de 800 meter

BRUSSEL — Maria Lourdes Mutola heeft wederom van Ellen van Langen gewonnen op de 800 meter. De wereldkampioene verwees de Nederlandse zelfs naar de vierde plaats. Dit betekende echter dat Van Langen zich weer tot de wereldtoppers op de 800 meter mag rekenen. De Olympische kampioene, die wegens een blessure twee en een halve maand buiten het wedstrijdcircuit stond, registreerde vrijdag in Brussel tijdens de laatste wedstrijd van de Golden Four een tijd van 1.59,28.

Zevenhonderd meter bleef de ADA-atlete Maria Mutola voor. Op het laatste rechte stuk boog de Nederlandse voor de gespierde wereldkampioene uit Mozambique. Het eindschot, waarmee ze in 1992 internationaal naam verwierf, was er nog niet. De winnende tijd van Mutola was 1.57,90.

Een jaar geleden leed Van Langen in Brussel haar eerste nederlaag nadat zij in Barcelona het eerste atletiekgoud sinds Ria Stalman had veroverd. In Berlijn, zeven dagen geleden, keerde Van Langen na haar blessure (stressfractuur) terug op de internationale banen. Twee dagen later verbeterde zij in Sheffield het grijze nationale record op de 1000 meter. In Brussel werd er stevig de pas ingezet (56,75). Van Langen bleef goed bij, totdat Mutola haar aanval plaatste.

Deze zege bracht de Mozambiquaanse in het bezit van vier kilo goud. Ook de Ierse Sonia O'Sullivan, de Algerijn Noureddine Morceli, de Amerikaan Michael Johnson en de Noorse Trine Hattestad lopen het risico bij het vertrek van de luchthaven Zaventum te worden belast met extra kosten. De vijf atleten bleven na Oslo, Zürich en Berlijn ook in de vierde wedstrijd van de Golden Four ongeslagen. Dat was voorwaarde voor de gouden onderscheiding.

Voor O'Sullivan maakte die prijs veel goed. De 23-jarige beursstudente won twee weken na haar teleurstellende vierde plaats bij de wereldkampioenschappen in Stuttgart, de 3000 meter in 8.30,87. Morceli, in Stuttgart winnaar op de 1500 meter, zegevierde op de mijl in 3.47,30. Door een trage eerste 800 meter kwam het wereldrecord van de Brit Steve Cram niet in gevaar.

Johnson won de 400 meter, Hattestad het speerwerpen.

De prestaties van de met een prijzengeld van 2,8 miljoen gulden gedoteerde wedstrijd, haalden niet het niveau van Stuttgart. Voor een blok goud van 20 kilo wordt op de daartoe gespecialiseerde markten 460.000 gulden gegeven. Om veiligheidsredenen rusten de blokken goud nog in een bank in Zwitserland. De rechthebbenden ontvingen een stuk cocholade, gewikkeld in goudkleurig papier.

Colin Jackson bevestigde zijn reputatie als absolute hordenspecialist. De wereldkampioen werd in Brussel de eerste atleet die drie keer in een seizoen de hordensprint in minder dan dertien seconden aflegde. De Brit zegevierde tijdens de Ivo van Damme Memorial in 12,99 seconden. Alleen Jackson zelf (wereldrecordhouder sinds Stuttgart met 12,91) en de Amerikanen Renaldo Nehemiah en Roger Kingdom waren ooit sneller.

"Het kan nog wel wat harder", verklaarde Jackson desgevraagd. "Ik denk in de 12,80. Die tijd moet voldoende zijn om de meeste wedstrijden te winnen." Jackson herstelde zich van de nederlaag, die hij in een week geleden leed in Berlijn. Toen waren de Amerikaanse kampioen Jack Pierce en Olympische titelhouder Mark McKoy uit Canada (absent in Stuttgart) sneller. In Brussel was de tweede plaats voor McKoy in 13,25. Pierce was een een-honderdste seconde langzamer.

Linford Christie won de 100 meter in 10,06. De Brit versloeg weer eens de Amerikaanse concurrentie. Een verrassende nederlaag leed zijn landgenote Sally Gunnell, de wereldkampioene en recordhoudster op de 400 meter horden. De Amerikaanse Sandra Farmer-Patrick, tweede in Stuttgart, was dit keer sneller.

Dinamo Tbilisi voor twee jaar geschorst

ZÜRICH — Dinamo Tbilisi is door de tuchtcommissie van de UEFA voor twee jaar geschorst van deelneming aan een Europees voetbaltoernooi. De club uit Georgië heeft bij de kwalificatie-ronde van het evenement om de Europese beker voor landskampioenen geprobeerd de scheidsrechter om te kopen.

Tbilisi won de eerste wedstrijd tegen Linfield thuis met 2-1. Voor het tweede duel in Belfast bood de club geld aan het arbitrale trio en aan de waarnemer. Er zou een bedrag van ruim 10.000 gulden mee gemoeid zijn geweest.

Het werd 1-1, een resultaat dat voldoende was voor de formatie uit de voormalige Sovjetunie. Linfield is nu alsnog geplaatst voor de eerste ronde, waarin het uitkomt tegen BK Kopenhagen.

Parreira wil Romario terug

RIO DE JANEIRO — De terugkeer van Romario in de nationale ploeg van Brazilië zal waarschijnlijk niet lang meer op zich laten wachten. Bondscoach Carlos Parreira liet vandaag weten de tegenwoordig bij Barcelona spelende aanvaller weer graag terug te willen aannemen.

In december vorig jaar maakte Romario, destijds spelend bij PSV, voor het laatst deel uit van de Braziliaanse selectie. Hij maakte ruzie met de bondscoach, toen bleek dat hij voor het vriendschappelijke duel met de ... op de bank zat. "Hij heeft echter berouw getoond", zei Parreira. "De uitlatingen van de laatste tijd zijn genuanceerd. Ik zie geen aanleiding hem verder nog te weren."

"Of Romario weer in de nationale selectie zal zijn wilde ik niet zeggen. Wel ... hij destijds een ... wilde stellen. De discipline moest worden aangehaald. Na de verwijdering van Romario hebben zich geen vergelijkbare gevallen meer voorgedaan. De spelers gedragen zich voorbeeldig. Het heeft gewerkt."

Uitslagen en standen Major League Baseball

NEW YORK/WASHINGTON — Toronto Blue Jays handhaafde de koppositie in de American league Oost Division, ondanks een geleden nederlaag vrijdag (1-4) tegen California Angels. Naaste concurrent New York Yankees verloor namelijk ook, met 3-7 van Cleveland Indians. Toronto heeft een voorsprong van twee wedstrijden in de Oost-divisie.

In de National league West-divisie gaat San Fransisco Giants nog steeds aan kop. Vrijdag werd met 6-1 gewonnen van St. Louis Cardinals. San Fransisco heeft 3½ partijen voorsprong op Atlanta Braves. In de Oost Division staat Philadelphia Phillies op de eerste plaats met 9½ wedstrijden voorsprong op naaste concurrent Montreal Expos.

UITSLAGEN

De volledige uitslagen van de vrijdag afgewerkte partijen in de American league: Detroit Tigers-Chicago White Sox 6-8; New York Yankees-Cleveland Indians 3-7; Boston Red Sox-Kansas City Royals 1-5; Minnesota Twins-Texas Rangers 9-5; California Angels-Toronto Blue Jays 4-1; Seattle Mariners-Milwaukee Brewers 4-7 (12 innings) en Oakland Athletics-Baltimore Orioles 4-5 (13 innings).

In de National league werden de volgende resultaten geboekt: Chicago Cubs-New York Mets 4-3; Florida Marlins-Los Angeles Dodgers 4-5 (13 innings); Cincinnati Reds-Philadelphia Phillies 2-14; Atlanta Braves-San Diego Padres 7-3; St. Louis Cardinals-San Francisco Giants 1-6; Houston Astros-Montreal Expos 0-3 en Colorado Rockies-Pittsburgh Pirates 7-6.

STANDEN

De ranglijst in de American league Oost-divisie ziet er als volgt uit:

1. Toronto	138	78-58	.574	-----
2. New York	136	76-60	.559	02,0
3. Baltimore	135	73-62	.541	04,5
4. Detroit	136	71-65	.522	07,0
5. Boston	133	69-64	.519	07,5
6. Cleveland	135	65-70	.481	12,5
7. Milwaukee	137	59-78	.431	19,5

De teams nemen de volgende posities in de West:

1. Chicago	134	76-58	.567	-----
2. Texas	134	70-64	.522	06,0
3. Kansas City	135	70-65	.519	06,5
4. Seattle	134	67-67	.500	09,0
5. California	134	60-74	.448	16,0
6. Minnesota	134	57-77	.425	19,0
7. Oakland	133	52-81	.391	23.5

De stand in de National league Oost-divisie ziet er als volgt uit:

1. Philadelphia	134	84-50	.627	-----
2. Montreal	135	75-60	.556	09,5
3. St. Louis	134	73-61	.545	11,0
4. Chicago	135	65-70	.481	19,5
5. Pittsburgh	135	63-72	.467	21,5
6. Florida	134	56-78	.418	28,0
7. New York	135	47-88	.348	37,5

In de West ziet de ranglijst er als volgt uit:

1. San Francisco	134	87-47	.649	-----
2. Atlanta	135	84-51	.622	03,5
3. Houston	134	70-64	.522	17,0
4. Los Angeles	133	68-65	.511	18,5
5. Cincinnati	136	66-70	.485	22,0
6. San Diego	135	53-82	.393	34,5
7. Colorado	135	51-84	.378	36,5

■ *BOSTON — Kansas City Royals is 6½ wedstrijden verwijderd van de eerste plaats in de American league West Division. Vrijdag werd Boston Red Sox, vijfde in de Oost-divisie, met 5-1 terug gewezen. Op de foto een actie-moment waar tweede honkspeler Jose Lind van Kansas City Royals een nul completeert op het eerste honk.*

Met vierdaags trainingskamp tafeltennis

Nieuwe bondscoach Zoran Gajic start zonder topspelers aan nieuw karwei

HILVERSUM — De kersverse bondscoach was amper in het land of het eerste probleem diende zich al aan. Hoe krijgt de Nederlandse Tafeltennis Bond (NTTB) Mirjam Hooman weer achter de tafel in naam van Oranje? Zoran Gajic, een vriendelijke Serviër met een Zweeds paspoort, denkt de oplossing te kennen. Een gesprek. Het is goed mogelijk, dat de 51-jarige trainer de moeilijksgraad van zijn nieuwe baan lichtelijk onderschat.

Met een vierdaags trainingskamp in Hilversum voor internationals en opkomende talenten startte Gajic, die de afgelopen acht jaar als club- en districtcoach in Zweden zijn brood verdiende, deze week zijn werkzaamheden voor de NTTB. De opkomst van de dames en heren was niet daverend, maar nog altijd iets beter dan bij de persconferentie die vrijdag werd belegd. Niet meer dan twee beroepsjournalisten kwamen opdagen, een triest aantal voor een bond die snakt naar publiciteit en sponsors.

Bettine Vriesekoop, die met oud-bondscoach Jan Vlieg als adviseur de komende jaren haar eigen weg gaat, liet zich welgeteld een keer zien in het Schildpadhuis. De andere dagen had de Europees kampioene het volgens Gajic te druk met zakelijke beslommeringen. "Moet kunnen", glimlachte de man, die twee maanden 'geleden' uit het 'niets' door de NTTB voor liefst drie jaar als hoofd- en vrouwencoach werd gecontracteerd.

Mirjam Hooman en Paul Haldan schitterden in Hilversum door afwezigheid. Beide topspelers hebben voorlopig gebroken met het nationale team. Hooman is het niet eens met het nieuwe beleid ten aanzien van haar prive-coach Frits Kantebeen, Haldan gaf drukke werkzaamheden op als reden voor zijn absentie. De Chinese trainer Li, die tot en met de zomerspelen van Atlanta in 1996 als mannencoach fungeert, ziet de toekomst niet al te somber in. "Binnen twee maanden reken ik weer op Haldan", sprak de huisvriend van Vlieg optimistisch.

Gajic, in de jaren zestig een subtopper bij Partizan Belgrado, heeft Hooman evenmin afgeschreven. "Ik wil op korte termijn een gesprek met haar", liet de achtvoudige international weten. "Het oplossen van problemen behoort bij mijn werk. Een adviseur vind ik prima, maar een prive-coach gaat me te ver. Een trainer moet een dienende rol hebben en geen stoorzender zijn. Als een speler om welke reden dan ook geen zin meer heeft, houdt alles op. Maar ik wil eerst zelf het verhaal van Hooman horen."

De drievoudige nationale kampioene voelt zich door de NTTB als een klein kind behandeld. Ze was bereid de nieuwe gedragscode voor internationals te slikken indien haar vertrouwensman Kantebeen als coach mocht optreden bij de top 12 en het EK. Topsportcoordinator Carel Deken, een oude kennis van Gajic, weigerde elke vorm van samenwerking waarna Hooman zich afmeldde. De 27-jarige speelster van de Duitse topclub Tus Glane heeft inmiddels van Deken te horen gekregen, dat ze tot 1 oktober de tijd heeft om haar bedankje in te trekken. Indien Hooman verzuimt, is ze onder het huidige bestuur niet meer welkom bij Oranje.

"Deken speelt hoog spel, maar daarvoor leen ik me niet", stelde Hooman, die in haar woonplaats Eindhoven nog net niet het woord chantage in de mond nam. "Als het op deze manier moet, wil ik niets meer met de bond te maken hebben. Ik vind het uiterst kinderachtig. Ik ben niet van plan voor de druk van deken te zwichten."

De argeloze Gajic, die in 1972 een kleine drie maanden coach was van Delta Lloyd (met Deken als speler), weet weinig van het gekonkel achter de schermen. De oud-bondscoach van het bescheiden Griekenland heeft zich onbewust in een slangenkuil begeven en is volledig op de bescherming van "bezweerder" Deken aangewezen. Gajic is nog vol goede moed.

"We moeten niet meer naar het verleden kijken", benadrukte de veteraan. "Die hypotheek is afgelost. Iedereen is gebaat bij een nieuwe start. Ik wil een positieve sfeer scheppen. Binnenkort praat ik met het bestuur over de doelstellingen voor het komende seizoen. De huidige selectie biedt in elk geval voldoende perspectief."

Brenda Schultz verliest in derde ronde van Mary Pierce

NEW YORK — Voor Brenda Schultz is de derde ronde van de US Open een struikelblok. Vorig jaar verloor ze van de Amerikaanse Mary Joe Fernandez en afgelopen vrijdag van de Française Mary Pierce. Deze staat nummer dertien op de plaatsingslijst. De Nederlandse verloor in twee sets: 5-7 en 6-7 (3-7).

Brenda Schultz nam in beide sets een *break* voorsprong, maar kon die niet vasthouden tegen de *hard-hitter* uit Delray Beach. Mary Pierce (18), een groot talent, nam vijf weken geleden een rigoreuze beslissing. Ze zette haar vader Jim aan de kant en nam Angel Jimenez, de oude coach van Gabriela Sabatini, in dienst.

Pierce ging nog een stap verder. Ze stapte naar de rechter, die haar vader verbood zich nog langer in haar aanwezigheid te bevinden. De oude Pierce, een crimineel met een lange straflijst, kon zijn handen niet thuis houden. Hij sloeg en beukte er vrolijk op los. Op zijn vrouw, dochter en op de tegenstander. Hij vond langs de baan scheldwoorden uit die een belediging waren voor alles wat leeft.

Vader Pierce werd na een incident op Roland Garros voor de rest van het seizoen door de WTA (vrouwen tennisorganisatie) geschorst. Hij mag zich niet vertonen op de tennisbanen. Zijn foto ligt bij alle kassa's, *bodyguards* bewaken zijn dochter. Op de US Open wordt Mary Pierce vergezeld door drie zware jongens.

Die verzekerden zich ervan voor de wedstrijd tegen Schultz dat de oude Pierce niet toevallig op de tribune zat of in de menigte rondliep. Schultz heeft haar eigen ervaringen met Pierce Sr. In Key Biscayne 1992 speelde ze in de kwartfinales tegen diens dochter. Op 7-6, 1-6 en 4- voor Schultz schold vader Pierce zijn dochter zo verrot dat ze weigerde verder te spelen. Ze stapte naar de umpire en gaf op.

Op baan 16 gaf de service vrijdag de doorslag, Schultz, 36ste van de wereld, sloeg tien aces, maar haar eerste opslag was te weinig in, 5 procent, tegen Pierce 72 procent. Ze sloeg 36 afzwaaiers tegen Pierce 22 en verzilverde 2 van de 4 breekpunten, Pierce 3 op 3. Op basis van die cijfers verdiende Pierce de ontmoeting met Steffi Graf in de laatste zestien.

UITSLAGEN

De volgende uitslagen werden er in de derde ronde geregistreerd bij de vrouwen: Pierce (Fra/13)-Schultz (Ned) 7-5 en 7-6; Graf (Dui/1)-Wiesner (Oos) walkover; Novotna (Tsj/8)-Golarsa (Ita) 6-4 en 6-3; Date (Jap)-Huber (Dui/9) 6-3 en 6-2; Davenport (VS)-Coetzer (Z-Af/15) 6-1 en 6-2 en Martinez (Spa/4) vs Muns-Jagerman (Ned) 6-3 en 6-1.

De tweede ronde in het dubbelspel: Bollegraf/Adams (Ned/VS/8)-Katerina Maleeva/Tauziat (Bul/Fra) 6-2 en 6-4; Gigi Fernandez/Zvereva VS/W-Rus/1)-Driehuis/Nov (Ned/Mex) 7-6 en 6-1.

Atleet mag deelnemen aan NK

Erik de Bruin wint kort geding tegen atletiekbond

UTRECHT — De president van de Utrechtse rechtbank, mr. L. Schuman, heeft de eis van atleet Erik de Bruin in het een dag eerder behandelde kort geding tegen de Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie (KNAU) toegewezen. Dit betekent, dat de discuswerper uit Hardinxveld-Giessendam zondag ongehinderd voor zijn club Rotterdam Atletiek deel kan nemen aan de finale van de nationale competitie.

In het vonnis werd bepaald dat de door het hoofdbestuur van de KNAU opgelegde schorsing van Erik de Bruin, die 1 augustus bij een dopingcontrole in Keulen positief reageerde, niet rechtmatig is. Volgens de rechter is de tuchtcommissie van de Unie het geëigende orgaan, dat een strafmaat kan bepalen.

De KNAU moet een dwangsom van 10.000 gulden betalen voor iedere keer dat het De Bruin, in afwachting van de beslissing van de tuchtcommissie, wordt belet deel te nemen aan wedstrijden. Bovendien moet de bond de kosten van de procedure betalen.

Chaos in mondiale schaaktop duurt voort: binnenkort twee kampioenen

LONDEN — Gens una sumus oftewel "Wij zijn een familie", het motto van de wereldschaakbond (FIDE) heeft minder geldingskracht dan ooit. Kent het schaakspel op het bord twee koningen, eind oktober zijn er in de wereld van de 64 vakjes ook twee menselijke machthebbers. De een komt voort uit de tweekamp tussen de leden van de rebellenclub Gari Kasparov en Nigel Short, de ander, met het officiële FIDE-waarmerk, levert het treffen tussen Jan Timman en Anatoli Karpov.

Beide tweekampen gaan over 24 partijen. Maandag is in Zwolle de eerste partij tussen Timman en Karpov, een dag later starten Kasparov en Short in Londen. De FIDE-grootmeesters doen ook nog Arnhem, Amsterdam en Oman aan. De voorvechters van de Professional Chess Association (PCA), eind februari opgericht uit balorigheid over het beleid van de wereldfederatie, blijven in het eerbiedwaardige Savoy-theater hun variete verzorgen.

Sinds Short op 30 januari door een overwinning op Timman in El Escurial (7½-5½) als eerste Engelse grootmeester de uitdager werd van de wereldkampioen (Kasparov sinds 1985) zijn de zaken in de schaakwereld in een stroomversnelling gekomen. Het voorstel van de FIDE op 23 februari om Manchester aan te wijzen als plaats van handeling voor de match om de wereldtitel wekte de woede op van Kasparov en Short. Drie dagen later kondigde het duo aan het heft in eigen handen te nemen en de PCA op te richten.

De tweespalt was onafwendbaar. Eind maart verklaarde de FIDE, nog altijd onder voorzitterschap van Florencio Campomanes uit de Filipijnen, Kasparov van zijn titel ontheven en inviteerde Timman en Karpov — laatste verliezers in de kandidatenweekampen van Short — als vervangers in de kamp om de wereldtitel.

Ongeveer gelijktijdig kondigde Kasparov vol trots aan dat het dagblad de Times van mediagigant Rupert Murdoch zich met een prijzengeld van bijna vijf miljoen gulden had ontfermd over de PCA-tweekamp. Bij Timman - Karpov kan overigens dank zij een genereuze bijdrage van de Sultan van Oman, een fervent schaakliefhebber, nog een luttele vier ton meer worden verdiend.

Inmiddels komen Kasparov en Short ook niet meer voor op de wereldranglijsten. Het deert de kemphanen nauwelijks. Ze wentelen zich wellustig in de golf van publiciteit, die hun eigenzinnige optreden heeft veroorzaakt. De organisatoren van hun tweekamp hebben de zaken groots aangepakt. In het Savoy-theater, waar duizend toeschouwers een plaats kunnen vinden, is van alles te doen. Men kan de zetten volgen op reusachtige videoschermen, die anders gebruikt worden voor popconcerten. Het commentaar van deskundigen is te beluisteren via koptelefoons en met het in Nederland ontwikkelde computerspel Predictamove kunnen voorspellingen worden gedaan over de uit te voeren zetten.

Inmiddels is er in de Engelse media alles aan gedaan om het wat saaie image van Short te verbeteren. Het 28-jarige voormalige wonderkind kan zich tot nu toe alleen in IJsland op een grote populariteit verheugen. Na popster Madonna staat hij op het schaakgekke eiland als tweede op de hitlijst van bekende mensen. In het boulevardblad SUN, eveneens behorend tot het imperium van Murdoch, werd Short zonder zijn studentenbrilletje en van top tot teen gehuld in leer afgebeeld als punk rocker.

De Britse televisie zal maar liefst tachtig uur aan de tweekamp besteden en het befaamde veilinghuis Christie's maakt van de gelegenheid gebruik om curieuze schaakspelen onder de hamer te brengen. "De mensen moeten leren dat schaken synoniem is voor plezier maken. We moeten af van het stoffige image, dat er nog altijd omheen hangt", zegt Malmolm Pein van het London Chess Centre, betrokken bij de organisatie van het schaakfestival.

Kasparov, geboren in Azerbeidzjan, maar spelend als Rus, heeft zich voorbereid op het Kroatische eiland Rab. Hij neemt als altijd zijn moeder Klara Kasparova mee en heeft vier helpers: Makarisjev, Sjakarov, Beljavski en Azmaparasjvili. Short zocht zijn toevlucht in de Amerikaanse staat Virginia bij zijn trainer Lubomir Kavalek, een tot Amerikaan genaturaliseerde Tsjech.

Short, die voor de oprichting van de PCA niet naliet Kasparov te hekelen, is de dagen voor de tweekamp een psychologische oorlogsvoering begonnen. Hij noemde de 30-jarige Kasparov een 'lelijke aap' en rekende hem zijn communistische verleden en connecties met de KGB, de veiligheidspolitie van de voormalige Sovjet-Unie, aan. Kasparov toonde zich over de onverwachte uitlatingen van de Brit verbaasd.

"Ik kan me niet herinneren ooit iets ten nadele van Short gezegd te hebben", zei hij op een persconferentie. "Ik zie het meer als psychologische doping. Mr. Short heeft kennelijk impulsen nodig om me te haten. Ik heb niet de aanvechting hier serieus op in te gaan. De beschuldigingen van een Engelse jongen, die in de verste verte niet heeft meegemaakt wat mijn landgenoten en ik hebben beleefd, kunnen niet ernstig worden genomen."

BADMINTON / NEW DELHI — Het badmintontoernooi om de wereldbeker is vrijdag meer dan vier uur opgehouden door het slechte weer. Het dak van de sporthal in New Delhi lekte, waarop wedstrijdleider Jeff Robson besloot de spelers van de baan te halen.

*****

SCHAKEN / LONDEN — De eerste zet in de schaaktweekamp om de PCA-wereldtitel tegen Nigel Short is aan Gari Kasparov. De Rus trok vrijdag bij de loting voor de eerste partij die dinsdag wordt afgewerkt, de witte stukken. De tweekamp gaat over maximaal 24 partijen. Zaterdag wordt in Zwolle de loting verricht voor het 'echte' FIDE-wereldkampioenschap tussen Jan Timman en Anatoli Karpov.

*****

BEKENDMAKING

LB/BON./NO. 01/93

Kralendijk, 30 augustus 1993

Ondergetekende, de Landsbemiddelaar (plv) voor Bonaire maakt hierbij bekend dat volgens de Arbeidsgeschillen landsverordening 1946, de vakbond, FEDERASHON BONAIRIANA DI TRABAO afgekort FEDEBON, hem heeft verzocht om onder de werknemers van; SAND DOLLAR CONDO & BEACH CLUB een referendum te houden.
Binnen 14 dagen na dagtekening van deze bekendmaking bestaat er de mogelijkheid voor vakbonden, om hun wens tot deelname aan deze referendum bij ondergetekende kenbaar te maken.

De Landsbemiddelaar (plv)
voor Bonaire.
Rojer, N.K.

Onbedorven jeugd

-door Nel Casimiri-

WAT DE EEN leest in een gezicht, leest een ander uit de houding van mensen. Voel je je blij en opgewekt, of juist agressief, boos of verdrietig, *down* of *himmelhoch jauchzend*, voor de goede observator is, zelfs al blijft het gezicht volledig in de schaduw, die stemming af te lezen aan de manier van bewegen, uit de houding van het lichaam. Arlette da Costa Gomez laat de gezichten in de schaduw. Op haar schilderijen zijn de gezichten zwarte vlakken, maar maken we toch kennis met de mensen op haar schilderijen. Want mensen zijn haar hoofdthema.

Na haar expositie (gezamenlijk in Landhuis Brievengat) in 1984, was het werk van Arlette da Costa Gomez voor het eerst weer op Curacao te zien bij de Gala di Arte tentoonstelling van de MCB in 1991. Waren het toen de volwassenen, vooral de volwassen vrouwen die centraal stonden, in haar huidige expositie in Landhuis Bloemhof zijn het de kinderen. Arlette da Costa Gomez heeft haar eigen jeugd op Curaçao tot thema van deze expositie gekozen. Kinderen, met beer, pop of blokken, maar ook kinderen die zich verkleden, baseball spelen, klaar staan voor een feest, kleine hoogtepunten van een gelukkige jeugd.

Net als in 1991 blijven de gezichten volkomen in de schaduw, maar de strakke kleurvlakken van toen worden nu meer uitgewerkt. De kale trieste bomen op de achtergrond zijn nog niet overal verdwenen, maar nu zijn er ook bloeiende struiken of uitgelopen riet te voorschijn gekomen: er is bloei mogelijk. Ook de personen zelf zijn verder uitgewerkt. De kinderen hebben haar gekregen, een vage aanduiding van krulletjes, maar ook uitgewerkte vlechtjes, strikjes in het haar, en de kleding is fleuriger geworden, de bedrukte katoen is meer in detail uitgewerkt. Dus zowel in voorgrond als in achtergrond is er een ontwikkeling zichtbaar van grote vlakken naar meer details, maar ook van een vaak desolate omgeving naar een vriendelijker tehuis.

Arlette da Costa Gomez is na haar middelbare schoolopleiding op Curaçao gaan studeren in Engeland, aan de Watford School of Art. Na drie jaar in Londen vertrok ze naar Italië, naar Milaan, waar ze twaalf jaar bleef wonen, werken en studeren.

Nu woont ze al weer bijna drie jaar in Nederland. Ze vertelde dat ze al weer plannen aan het maken is voor een nieuwe verhuizing, terug naar de Antillen: of het Curaçao wordt of een van de andere eilanden, is nog niet zeker, maar de zon trekt.

Bij de opening van deze expositie onder de titel *Inosensia di Hubentut* hield Nicole Henriquez een openingstoespraak. Daarin wees zij erop dat Arlette da Costa Gomez deze keer voor het eerst bladgoud in haar werk gebruikt, en ook hoe het voor de eerste keer is dat Arlette da Costa Gomez een thema-expositie maakt. Zij vervolgde: "Haar absolute voorkeur gaat uit naar 'modellen' die een zeker positivisme uitstralen in tegenstelling tot bijvoorbeeld arrogantie of agressie. Arlette wil die negatieve trekken niet in haar werken overbrengen. Een schilderij is wat je er als kunstenaar instraalt. Zij wil dat haar werken de toeschouwer rust, vreugde, een positief gevoel geven. De humor krijgt zo ook een kans".

Uitgaand van de schilderijen van Arlette da Costa Gomez die bij Gala di Arte hingen kan ik het absoluut niet eens zijn met Nicole Henriquez. Zij gaven me, zoals ik al schreef, juist een desolaat gevoel: te anonieme figuren in een woestijnlandschap. Zelfs de natuur liet ze in de steek.

Dat nu is in deze nieuwe expositie veranderd. De kinderen hebben een gezicht gekregen: niet letterlijk, maar ze zijn thuis in hun eigen omgeving. Het voelt goed aan.

Expositie 'Inosensia di Hubentut', landhuis Bloemhof, tot en met 12 september, dagelijks van 16.00 tot 18.30 uur.

■ *Brasando su mes, een van de schilderijen van Arlette da Costa Gomez die momenteel worden geëxposeerd in landhuis Bloemhof.*

Postmuseum:
Expositie zegels Wereldoorlog

WILLEMSTAD — Het Postmuseum wijdt zijn nieuwste tentoonstelling aan de Tweede Wereldoorlog. De officiële opening van de expositie, getiteld '... opdat wij niet vergeten...', vindt op dinsdag 7 september plaats.

Veel landen hebben postzegels gewijd aan gebeurtenissen tijdens het voorspel van de oorlog in de jaren dertig, aan de oorlog zelf en aan de bevrijding in 1945. Die zijn nu in een expositie samengebracht.

Daar het in november dertig jaar geleden is dat president John Kennedy werd vermoord, heeft het museum tevens een collectie samengesteld van zegels die aan deze populaire president zijn gewijd.

Het Postmuseum is gevestigd aan de Keukenstraat, Punda.

Publieksprijs voor kunst

WILLEMSTAD — Het werk Bacoba van Riet Wieske-Zeelen heeft een publieksprijs gewonnen. Bezoekers van de 'Eksibishon di nos Arte' in het Curaçaos museum die tot eind augustus duurde, was gevraagd hun voorkeur uit te spreken. De winnares krijgt vrijdag 10 september om 10.00 uur haar prijs in het museum overhandigd.

■ *Van linksaf staand: de missen 1968, 1990, 1962, 1986, 1974 en 1966; zittend de missen 1989, 1991, 1965, 1967, 1978, 1975 en 1987. Niet op de foto, wel present: miss 1979. De echte puzzelaar weet de juiste naam bij het jaartal te vinden (zie daarvoor ook de gewone tekst).*

Meer weetjes in nieuwste druk Reishandboek

Het *Reishandboek voor Curaçao* heeft al menig nieuwkomer op het eiland als leidraad gediend voor het vinden van een restaurant, sportfaciliteiten of de datum waarop Curaçao definitief in Nederlandse handen kwam. Onlangs zag een vijfde, herziene druk het licht. Meer pagina's, een kleiner lettertype en dus nog meer wetenswaardigheden en nuttige tips.

Sommige hoofdstukken, zoals Folklore, hebben een andere plaats gekregen, terwijl andere onderdelen, de duikplaatsen bij voorbeeld, fors zijn uitgebreid. De uitgeverij heeft meteen van de gelegenheid gebruik gemaakt om een aantal foto's te verversen.

Het geschiedkundige overzicht noemt als laatste wapenfeit de Toekomstconferentie van maart 1993. Toen bestond restaurant *the Green Mill* kennelijk nog niet, want dat blijft ongenoemd.

Rien van der Helm: Reishandboek voor Curaçao Uitgeverij Elmar bv; circa NAf 50,- ISBN 90 389 01550

Een zondag van draagbare kunst

WILLEMSTAD —Morgen is de expositie van draagbare kunst gepresenteerd door de kunstenares Narda Caton. Die tentoonstelling is te vinden in de Barika Helzaal van het Trupial Inn Hotel te Groot Davelaar en duurt van 11.00 tot 15.00 uur. De entree is gratis. Caton zal zelf uitleg geven over deze vorm van handenarbeid en zal een demonstratie geven van modieuze kledingcombinaties. Men kan zich morgen inschrijven voor een cursus die duurt van 6 tot en met 11 september.

Eens een miss, altijd een miss

HOOFDEN KEREN zich om in de gedimlichte zaal als zij binnenkomen. Zijn ze nog net zo slank als toen, zijn er grijze haren te zien, weten ze nog hoe een mannequin loopt?

De reünie van dertig Missen Curaçao is een halve reünie geworden. Vijftien konden niet komen op het fundraisingsfeestje zaterdag 28 augustus in Holiday Beach Hotel. De andere helft was er dus wèl.

Peggy van Riet('62), Ninfa Palm ('65), Elisabeth Sanchez ('66), Imelda Thodé ('67), Annemarie Braafheid ('68), Ivonne Wardekker ('69), Catherine de Jongh ('74), Solange de Castro ('78), Yasmin Fraites ('75), Sheïda Wever ('85), Christine Sibilo ('86), Anouschka Cova ('87), Ana Mosteiro ('89), Mijanou de Paula ('91) en Elsa Rozendal ('92). Van Miss 1962 tot en met 1992.

Vijftien volwassen geworden vrouwen. Eén avondje de talk of the room. Niet alleen vanwege de galacreaties die voor de gelegenheid gedragen worden, maar ook vanwege de vraag met wie ze getrouwd zijn en hoe het ze vergaan is sinds hun kroning. Want kleine missen worden groot en binden zich aan de ene of de andere geluksvogel, krijgen kinderen, worden deel van een samenleving hier of overzee.

Een bijeenkomst van zien en gezien worden. Geen landsbelang van hoge importantie, maar gewoon een vorm van ontspanning. Goed voor je sociale contacten. Op dergelijke avonden wordt er opgerakeld en gespeecht, gelachen en gefluisterd. De hoofden die zich eerst omdraaiden komen nu bijeen om samenzweerderig te bespreken wie aan de langgerekte dis voor de missen de mooiste is gebleven. Blikken kruisen elkaar en ogen worden neergeslagen bij de ontdekking dat kijken staren wordt. In dat opzicht werkt het tikje op de schouder ontnuchterend. Een serveerster wijst zwijgend naar haar bonboekje. Wil u iets drinken, gebaart ze. Het glaasje fruitpunch dat ze brengt (half ijs, half sap) mag meteen afgerekend worden. Drank was namelijk niet inbegrepen bij de uitnodiging om te komen dineren. Vier gulden zestig. Easy money voor een fijn hotel.

Tussen het groentebedje, de gebonden soep, het hoofdgerecht en het dessert is er ruimte genoeg voor een blik op de details. Heeft niemand tegen haar gezegd dat er een wit ophangtouwtje uit haar galajurk steekt? Hoe kan het dat de twee al wat oudere missen aan weerszijden - na al die jaren - er nog steeds missiger uitzien dan de fragiele lichting 1993 die zich opmaakt voor de verkiezing in oktober? Waar zijn de vijftien anderen? En zitten daar de ontbrekende donkere schoonheden van dit eiland tussen?

Een knipoogje ten teken van herkenning betekent dat Imelda Thodé nog weet waar de vorige en eerste ontmoeting plaatsvond. Tijdens die spontane kennismaking zei ze niet dat ze ooit miss was. Maar je had het wel kunnen raden. Gekroond in 1967. Nog niet eens twintig was ze toen. Al 22 jaar woont en werkt ze in de VS, Arizona. Stewardess is ze. US Air. Speciaal overgekomen voor de reünie. "Maar ja, ik kan dan ook vanwege mijn beroep goedkoop reizen. Het was een interessante ervaring", zegt ze over haar jaar als miss. "Het publiek was toen meer geïnteresseerd. Nu is het enthousiasme wat minder, denk ik. Men heeft meer opmerkingen over de verkiezingen. Terwijl de missen van nu diezelfde support nodig hebben als wij toen kregen."

Niet veel later voltrekt zich onopgemerkt een klein drama als bekend wordt gemaakt dat Elza Rozendal - de traditie ontrouw - de kroon niet kan overdragen in oktober. Omdat zij dan in Europa zit voor studie mag de allereerste miss Curaçao haar taak over nemen. Verontwaardigd loopt even later de runner-up van 1993 weg van tafel. Een paar dagen later wordt bekend dat zij verwachtte de miss te vervangen.

Tijd voor gesprekken met missen is er nauwelijks daar het diner tamelijk is uitgelopen. Nu weet je nog niet wie en wat ze zijn geworden en of hun titel goed van pas kwam of juist een zware last is gebleken. Een antwoord dat misschien komt bij de reünie van veertig jaar Miss Curaçao. Tegen die tijd zitten onder de missen vast de eerste grijzende oma's. En voor nog weer tien jaar later geldt het als grootste compliment als iemand zegt, 'haar stijl verraadt dat ze vroeger heel mooi moet zijn geweest'. Het eigenaardige namelijk met schoonheid is dat zij niet alleen vergankelijk is; zij wordt ook onsterfelijk voor degene die haar heeft aanschouwd.

JL

■ *Links Yasmin Fraites (1975), onder de ballons Solange de Castro (1978) met naast haar Stanley Brows trots Annemarie Braafheid (1968), rechts Catherine de Jongh (1974).*

Aanbevelingen FAPE:
Integraal energiebeleid zonder inmenging politiek

WILLEMSTAD — De stichting voor energie FAPE pleit voor een integraal energiebeleid voor Curaçao. Ter vaststelling daarvan zou een inspraakprocedure gevolgd kunnen worden vergelijkbaar met die voor het Eilandelijk Ontwikkelingsplan. Het beleid dient wars te zijn van politieke inmenging en boven het bedrijfsbeleid van de energiebedrijven te staan.

Daarom dient in een energiecommissie, die dit beleid vaststelt, tevens een consumentenvertegenwoordiging te worden opgenomen. In een beleid gericht op structurele besparing en gebruik van duurzame energie kunnen de belangen van consumenten voor een belangrijk deel samengaan met die van energiebedrijven. Ter ondersteuning van de energiecommissie en de gedeputeerde belast met energiezaken, Abel Arrindell, dient de overheid over te gaan tot de oprichting van een energiebureau.

Deze aanbevelingen doet de FAPE na een aantal - slecht bezochte - publieke discussiebijeenkomsten over het energiebeleid.

Een energiebesparingscampagne gericht op particulieren zou volgens FAPE gebaseerd moeten zijn op onderzoek naar het water- en energiegebruik door deze groep gebruikers. Coördinatie met de energiebedrijven is nodig, aangezien zij rekening moeten houden met mogelijke inkomstenderving. De water- en energietarieven mogen na een besparingscampagne niet verhoogd worden, vindt de FAPE.

Verder stelt de stichting voor om de mogelijkheden voor gebruik van grondwater, gezuiverd rioolwater en regenwater te onderzoeken. Als gezuiverd rioolwater niet voor de land- of tuinbouw gebruikt kan worden, zou onderzocht moeten worden of dit water voor particuliere tuinen beschikbaar kan worden gemaakt. Een informatiecampagne hierover voor het publiek dient te worden opgezet. Daarin moet ook aandacht worden besteed aan waterbesparing. Verder zou informatie over het bouwen van regenbakken beter voorhanden moeten zijn.

Tijdens de discussies kwam ook de eigendomsvorm van de nutsbedrijven ter sprake, evenals de manier waarop nu de belangen van de gemeenschap worden gewaarborgd. Er heerste onder de deelnemers een grote mate van ontevredenheid met de interactie tussen consument en producent, Kodela. Er wordt meer duidelijkheid gevraagd in de tariefstelling en de wijze van afrekenen.

Grandioos debuut voor Laura V.

WILLEMSTAD — Curaçao heeft gisteren het eerste optreden mogen meemaken van de nieuwe Nederlandse formatie Laura V. & The Music Venture. Voorafgaand aan de primeur in Nederland volgende week, doet deze vijfmans-formatie in het Plaza Hotel een drietal zogenaamde try outs.

Gisteravond was het Plaza Hotel te klein voor het razend enthousiaste publiek, dat in grote getalen was opgekomen. Laura Vlasblom (ex Frizzle Sizzle en ex-Jeans) en haar groep 'stond als een huis' en excelleerde twee maal 30 minuten in een wervelende show met medleys uit de jaren '50 tot '80. Het publiek dat vele malen 'we want more' scandeerde, kan ook vanavond (om half twaalf) en zondagavond, weer haar hart ophalen in het Plaza Hotel.

VN: Bosnische leger in actie in centrale deel

Servische leider: Alleen moslims en Kroaten vechten

SARAJEVO - Het Bosnische regeringsleger probeert terreinwinst te boeken in het centrale gedeelte van Bosnië door de aanvallen op Kroatische stellingen te verhevigen. De militaire woordvoerder van de Verenigde Naties (VN) in Bosnië, de Belgische commandant Van Biesebroeck, zei vrijdag dat hevige gevechten aanhouden in en rond de plaats Vitez, tachtig km ten westen van Sarajevo. Commandant Van Biesebroeck meldde gevechten in Gornji Vakuf, tachtig km ten noordwesten van Sarajevo. Kroatische eenheden hebben de stad vrijdag onder vuur genomen. Veel van de centraal-Bosnische gebieden behoren volgens het vredesplan van de bemiddelaars Thorvald Stoltenberg en David Owen tot de moslim ministaat, een van de drie voorgestelde Bosnische staten, maar worden nog bewoond door veel Bosnische Kroaten.

Uit het zuiden van Bosnië werd vrijdagmiddag een verrassingsaanval op de door Kroaten belegerde stad Mostar gemeld. Moslims zouden volgens Bosnisch Kroatische militairen de stad beschoten hebben op het moment dat VN-vredestroepen wilden beginnen zwaar gewonden uit het moslimgetto te evacueren. Vier burgers zouden hierbij om het leven zijn gekomen en negentien mensen, onder wie zeven kinderen gewond geraakt zijn.

Grote delen van Bosnië bleven relatief kalm en de Bosnische hoofdstad bleef vrijdag rustiger dan werd gevreesd na het mislukken van het vredesoverleg in Genève. De Belgische VN-commandant Van Biesebroeck zei evenwel dat schendingen hadden plaatsgevonden van de begin augustus overeengekomen scheidslijn tussen moslim en Servische troepen op de strategische berg Igman. Beide partijen hadden de scheidslijn in groepen van ongeveer achthonderd man geschonden.

De Bosnisch Servische leider Radovan Karadzic zei vrijdag dat het de moslims en de Kroaten waren die de gevechten voortzetten.

Al Ahram: Nog deze maand top Rabin-Arafat

CAIRO - De Egyptische semi-regeringskrant Al-Ahram meldde donderdag dat PLO-leider Yasir Arafat en de Israelische premier Yitzhak Rabin elkaar nog deze maand zullen ontmoeten in de Egyptische hoofdstad Cairo.

Belgische frank in verdrukking

AMSTERDAM - De onrust op de Europese wisselmarkten, die woensdag is begonnen en donderdag België noodzaakte zijn rente te verhogen, was vrijdag versterkt merkbaar. Vrijwel alle koersen waren lager. Er werd geïntervenieerd om de koers van de Belgische frank en die van de Zweedse kroon op peil te houden, maar dat werkte niet.

Spanje zag tegen de algemene ontwikkeling op de valutamarkten in kans een belangrijk geldmarkttarief te verlagen. De dollar zakte verder weg, waardoor de Amerikaanse munteenheid deze week vier cent goedkoper is geworden. Op de achtergrond van deze ontwikkelingen staat de Duitse mark, die -samen met de gulden - alleen maar sterker werd doordat een renteverlaging in Duitsland wellicht enige tijd op zich zal laten wachten.

De Belgische frank, die woensdag negatief voor het voetlicht kwam door verwarrende uitspraken van de president van de Belgische Centrale Bank over het al dan niet stoppen van interventies, ging vrijdag verder naar beneden tot een dieptepunt. De slotkoers bedroeg f 5,141 (per honderd) tegenover f 5,233 op donderdag, toen er per saldo geen verandering in de koers kwam nadat de rentetarieven in België met een vol procent waren opgetrokken. De Belgische Centrale Bank haalde vrijdag twee à drie miljard frank uit de markt, maar die steunpoging bleek dus tevergeefs te zijn.

Een andere munteenheid die vrijdag werd gesteund was de Zweedse kroon. Hier werkten de interventies wel, zij het niet veel. De kroon ging de markt uit op f 22,745 (per honderd) na donderdag te zijn gesloten op f 22,672. Vrijdagmorgen werd voor de Zweedse valuta nog een koers opgegeven van f 22,907. Net als bij de Belgische frank wilden de monetaire autoriteiten niet kwijt welke munteenheid werd gebruikt voor de steunaankopen.

Ook de Franse frank zakte verder weg. De slotkoers van vrijdag kwam uit op f 31,800 per honderd na een slot van f 31,975 op donderdag. De Centrale Bank van Frankrijk maakte vrijdag bekend dat de deviezenreserve nog steeds 130 miljard frank negatief staat. Eind juli besteedde de bank ongeveer 330 miljard frank aan de verdediging van de koers van de frank.

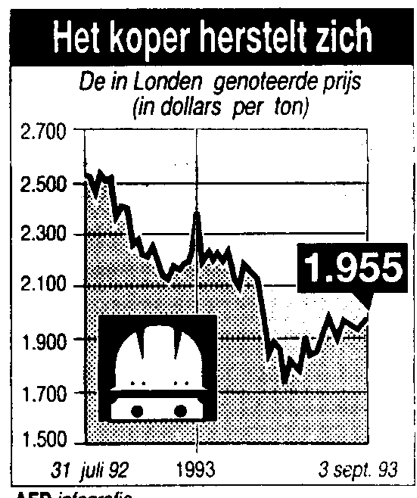
De Deense kroon daalde van f 27,145 (per honderd) tot f 27,035, de escudo van 1,0920 (per honderd) tot f 1,0845 en de lire van f 1,1620 tot f 1,1550. Het Ierse pond moest twee cent achteruit, van f 2,6025 tot f 2,5825, en bereikte daarmee net als de Belgische frank een dieptepunt. Daarentegen wist het Britse pond zich wat te herstellen van de koersdaling van bijna drie cent op de voorgaande dag. De koers steeg van f 2,7775 tot f 2,7840.

Een opvallende ontwikkeling was een renteverlaging in Spanje. Het belangrijkste geldmarkttarief ging met een half procent naar beneden tot tien procent. Twee middelgrote banken verlaagden direct hun *prime rate,* de rente die wordt berekend aan de grote cliënten, tot tien procent. De grote bankinstellingen wachtten af. De rentemaatregel, bedoeld om de economie de zo hard nodige stimulans te geven, kwam niet geheel onverwacht, hoewel er hier en daar werd gezegd dat Spanje zou wachten op wat de andere landen met hun rente doen. De omvang van de maatregel werd wel als verrassend ervaren, want over het algemeen luidde de verwachting dat er minder van het rentetarief zou worden afgehaald.

De dollar, die normaal gesproken bij een vrij algemene koersdaling van de Europese valuta's aantrekkelijk wordt geacht en derhalve in koers stijgt, bleek ditmaal niet bestand tegen de kracht van de Duitse mark. Bovendien kwamen er vrijdag teleurstellende gegevens over de Amerikaanse arbeidsmarkt los. De munteenheid moest bijna 2,5 cent inleveren. De koers zakte van f 1,8560 tot f 1,8385 en was daarmee vier cent lager dan aan het eind van de afgelopen week. Behalve door de sterke positie van de mark werd de koers gedrukt door de bekendmaking dat het aantal nieuwe banen in de VS (buiten de landbouw) in augustus met 39.000 is gedaald. Dat nieuws viel negatief uit, want er was een groei van het aantal banen verwacht met rond de 145.000.

Al met al is er weer sprake van heel wat onrust op de wisselmarkten. Dat er niet bij meer munteenheden werd geïntervenieerd is een gevolg van de wijzigingen in het Europese Monetaire Stelsel (EMS) van het begin van de afgelopen maand. De maximaal toegestane koersafwijkingen voor de meeste valuta's in dat stelsel werden verruimd van 2,25 tot vijftien procent en dat ontslaat de betrokken centrale banken van de verplichting om al snel in te grijpen. Dat de Centrale Bank van België toch ingreep komt omdat die bank voor de Belgische frank een eigen marge ten opzichte van de mark is blijven hanteren.

Alleen de Centrale Bank van Duitsland kan zorgen voor langdurige rust op de wisselmarkten. De Bundesbank dient daan haar rentetarieven te verlagen, maar gezien de inflatie in Duitsland is het maar de vraag of dat gebeurt. De valutahandelaren verwachten dat het komende donderdag, als het Centrale-Bankbestuur weer vergadert, niet tot lagere rentetarieven komt.

Een koortsachtige activiteit heerst er sinds enige dagen op de kopermarkt in Londen. De koperprijs herstelt zich opmerkelijk.

FINANCIEEL NIEUWS

Koersen Damrak scherp omlaag

AMSTERDAM - Op de Amsterdamse effectenbeurs is de daling van het koerspeil vrijdag versneld doorgegaan. Aanvankelijk viel het nogal mee, maar naarmate de dag vorderde en ook Londen, de dollar en Wall Street de lift naar beneden namen, ontstond er flinke schade in Amsterdam. In ieder geval konden daarmee die mensen tevreden zijn, die de laatste tijd vonden dat het beter was wanneer Amsterdam zich op een lager niveau zou stabiliseren om van daaruit met hernieuwde kracht te kunnen opstomen. In die visie zou de huidige daling dus een tijdelijke zaak zijn.

De EOE-index stopte op bijna het laagste peil van de dag. Op een stand van 354,23 was het verlies 5,82 punten. De stemmingsindex zakte 1,8 punt naar 127,7. De koersindex zakte 3,6 punt naar 245,8.

De daling van de aandelenkoersen ging gepaard met behoorlijke omzetten. De totale beursomzet bedroeg f 4570 miljoen en daarvan kwam f 1019 miljoen voor rekening van de aandelensector. De obligatiemarkt gaf koersstijgingen te zien tot ongeveer twee dubbeltjes.

De klappen vielen vooral bij de hoofdfondsen, waar de koersdalingen soms opliepen tot guldens. Zo moest Akzo f 4,20 inleveren op f 172 en Koninklijke Olie f 2,70 op f 184,20. Stork raakte f 1,50 kwijt op f 35,90, VNU f 4 op 131,50 en Unilever f 3,80 op f 198.

Elsevier en DSM zakten beide f 2 naar respectievelijk f 143,10 en f 92,80 en CSM f 1,10 naar f 64,60. Polygram werd f 1,20 goedkoper op f 64,70. Aegon viel f 2,90 naar f 87,60 en ABN Amro f 1,30 naar f 63,70. Eenzelfde verlies deed zich bij Ahold voor op f f 94,50. Een van de weinige hoofdfondsen die winst wist binnen te halen was Nedlloyd, die f 1,20 aan de koers toevoegde op f 48,50.

Op de lokale markt werd Randstad afgestraft voor de melding van een kwart lagere halfjaarwinst met een daling van f 4,20 tot f 49,50. Ook de halfjaarcijfers van Delft Instruments vielen verkeerd. Dit fonds raakte f 1,70 kwijt, ruim 8 procent van de koers, op f 19,40. Een positieve uitschieter op de lokale markt was Geveke, die f 1,50 vooruit ging naar f 31.

Op de EOE viel een sterke vraag te bespeuren naar callopties op aandelen. Daarmee gaven ook hier beleggers aan, dat zij uitgaan van een tijdelijke inzinking op de aandelenmarkt. De totale omzet op de optiebeurs bedroeg vrijdag 59.000 contracten.

Wall Street stelt aan slot toch kleine winst veilig

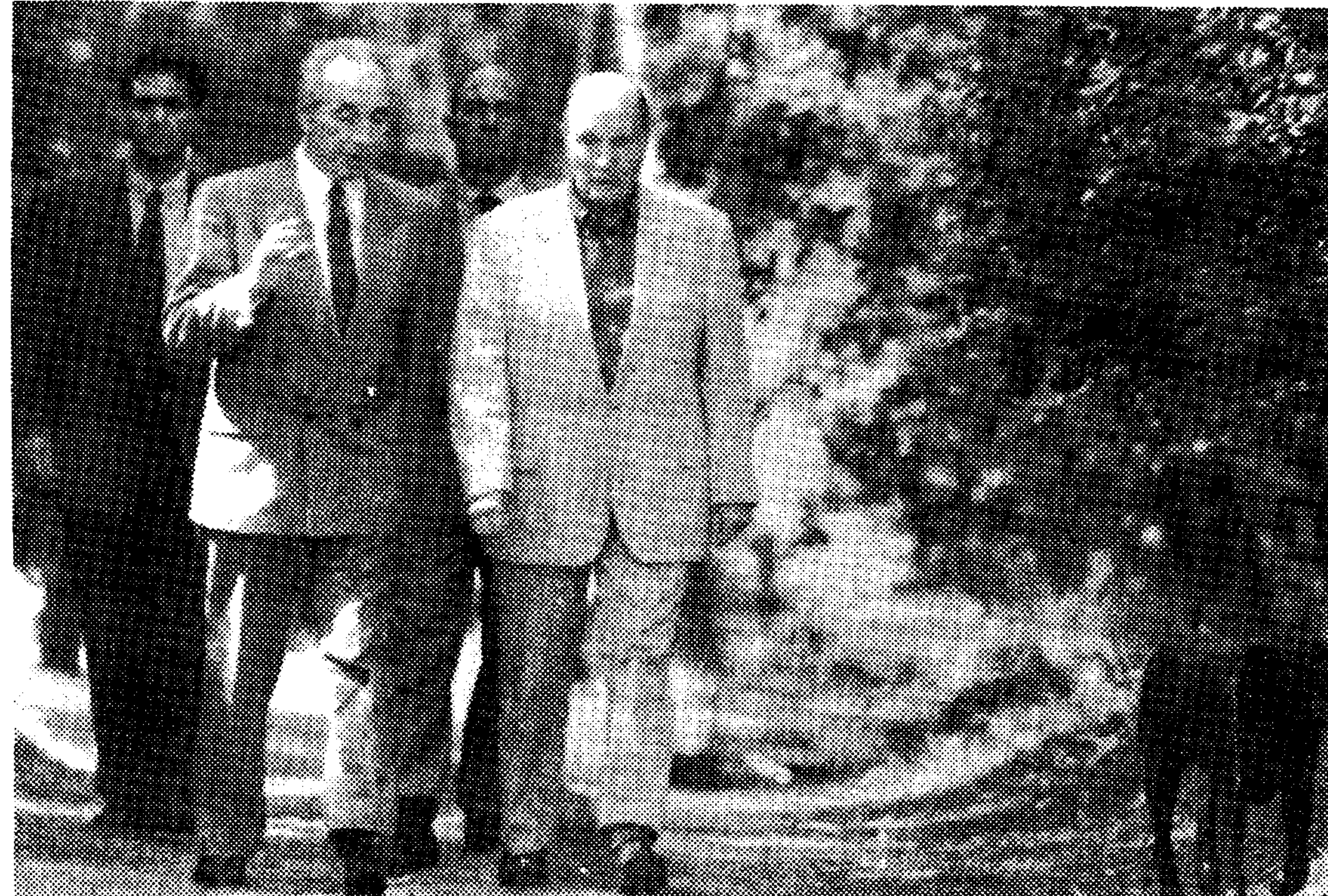
NEW YORK - Op de effectenbeurs van New York is de Dow Jones-index van dertig toonaangevende aandelen vrijdag met 7,83 punten gestegen tot 3.633,93. De omzet kwam uit op 196 miljoen aandelen, een bescheiden omvang vergeleken met de circa 250 miljoen van de twee voorgaande dagen.

Aanvankelijk stond de aandelenmarkt op verlies nadat vrijdag bekend werd dat in augustus in de VS het aantal banen buiten de landbouw met 39.000 was gedaald. Dat was een teleurstellend cijfer omdat gerekend was op een stijging van de werkgelegenheid met 145.000. De Dow zakte ruim negen punten onder het slot van donderdag.

Vervolgens trok de aandelenmarkt weer aan door computergestuurde koopprogramma's die reageerden op de hogere koersen op de obligatiemarkt. De obligatiemarkt reageerde in tegenstelling tot de aandelenmarkt positief op de werkgelegenheidscijfers.

De dollar noteerde tegen het einde van handel in New York f 1,8160 na een slotkoers van f 1,8325 in Amsterdam eerder op dag. Donderdag sloot de dollar in New York op f 1,8465.

Wandelend Frans-Israëlisch overleg

■ *LATCHE - President François Mitterand van Frankrijk (rechts) maakte een wandeling met de Israelische minister van Buitenlandse zaken Shimon Peres in de bossen bij het presidentiële buitenverblijf in Latche. Van de beide andere heren die op de foto te zien zijn is de naam niet bekend; bij de hond is dat wel het geval: die heet Baltik.*

(AFP-satellietfoto)

Winst Heineken met meer dan 10 procent omhoog

AMSTERDAM - De nettowinst uit gewone bedrijfsuitoefening van bierbrouwer Heineken is in de eerste zes maanden van dit jaar met ruim 11 procent gestegen van f 198 miljoen naar f 220 miljoen. De netto-omzet daalde van f 4591 miljoen tot f 4516 miljoen. Dit heeft Heineken donderdagmiddag bekendgemaakt.

Heineken verwacht dat de procentuele stijging van de nettowinst uit gewone bedrijfsuitoefening in het tweede halfjaar onder de 11,3 procent van de eerste zes maanden zal uitkomen. Het interimdividend is met f 1,50 onveranderd gebleven.

Bij de verwachting van het resultaat over de tweede helft is ervan uitgegaan dat de schade die is ontstaan door de "glassplinter-affaire" verhaalbaar is op de glasproducent Vereenigde Glas. De directe schade wordt momenteel geschat op enkele tientallen miljoenen guldens.

De netto-omzet zou zonder wijzigingen in valutakoersen met ongeveer zes procent zijn gestegen. De bedrijfslasten daalden met 2,5 procent naar f 4152 miljoen. Het bedrijfsresultaat steeg met 8,8 procent van f 334 miljoen tot f 364 miljoen. De rentelasten namen met f 22 miljoen af tot f 12 miljoen. De daling houdt verband met de toegenomen liquiditeiten.

De stijging van de nettowinst is geheel volgens de verwachtingen van de markt. Dat geldt ook voor de winst per aandeel die steeg van f 4,93 tot f 5,48.

DEN HAAG - Er komen geen acties meer bij openbaar vervoer en reinigingsdiensten en op gemeentehuizen in Nederland nu vrijdagavond overeenstemming is bereikt over een cao voor de 212.000 gemeente-ambtenaren.

Werkgevers en ambtenarenbonden spraken af dat de gemeente-ambtenaren per 1 april van dit jaar een loonsverhoging van 2 procent krijgen en onder bepaalde voorwaarden per 1 januari 1995 nog eens 0,5 procent. De looptijd van de nieuwe cao is twee jaar, tot april 1995. Voor de zomer welke geen zomer werd voerden gemeente-ambtenaren negen weken actie, waarbij stakingen in het openbaar vervoer van de grote steden en vooral bij de vuilophaaldienst in Rotterdam in het oog sprongen. Ook dwarsboomden stadhuis-ambtenaren de voortgang van het openbaar bestuur. Tegen de vakantie werden de acties afgeblazen.

Bij het uitblijven van een cao-akkoord zouden ze half september weer "verhevigd" worden hervat, zo luidde de dreiging van de bonden Abvakabo, CFO en Novon. De CMHF (Hoger personeel) voerde geen actie.

Er zijn nu twee belangrijke cao's rond bij de overheid. Naast die bij de gemeenten is dat de Rijks-cao (120.000 ambtenaren in rijksdienst), die begin deze week rondkwam. In een tweejarige cao krijgen de rijksambtenaren in totaal 2,3 procent bijdrijvende loonsverhoging en 0,3 procent eindejaarsuitkering.

Over de cao's voor politie en provincies wordt volgende week verder gepraat. Bij onderwijs en defensie wordt naar een openingsbod gezocht.

***

Nettowinst Rodamco met vier procent verbeterd

ROTTERDAM - De nettowinst van het internationale onroerend-goedfonds Rodamco is in de eerste helft van het boekjaar 1993/1994, dat eindigt op 1 september, tegenover dezelfde periode vorig jaar met vier procent gestegen van f 216 miljoen tot f 225 miljoen.

Rodamco handhaaft de eerder uitgesproken verwachting dat, rekening houdend met de stijging van het aantal uitstaande aandelen met bijna 7 procent als gevolg van een dividenduitkering in aandelen, de nettowinst per aandeel dit boekjaar in dezelfde orde van grootte zal liggen als in het boekjaar 1992/1993, toen dat f 3,23 bedroeg. Het contante dividend zal dit jaar eveneens in dezelfde orde van grootte liggen als de f 3,20 per aandeel van vorig jaar.

De netto huurinkomsten stegen met 14 procent tot f 176 miljoen. Voor een belangrijk deel is de stijging van de huurinkomsten veroorzaakt door nieuwe aankopen, maar ook door een gestegen bezettingsgraad. De gemiddelde bezettingsgraad steeg van 95,4 procent tot 96,7 procent. In continentaal Europa daalde de leegstand van 7,8 procent tot 4,2 procent en in Noord-Amerika van 4,5 procent tot 4 procent. Samenhangend met de nieuwe investeringen daalden de rentebaten.

De herwaardering van de portefeuille onroerend goed inclusief aandelen bedroeg in de verslagperiode f 42 miljoen negatief of 0,8 procent van het bedrag dat aan het begin van de verslagperiode was geïnvesteerd in onroerend goed. Over de eerste zes maanden van het boekjaar 1992/1993 bedroeg die afwaardering nog 5,1 procent.

Zo bedroeg de afwaardering in de eerste helft van het vorige boekjaar in het Verenigd Koninkrijk 11 procent, terwijl in die periode van dit boekjaar het onroerend goed daar met drie procent is opgewaardeerd. In continentaal Europa daalde de afwaardering slechts van vijf procent tot 4,8 procent. Rodamco verwacht over de herwaardering van onroerend goed dat de in het eerste halfjaar ingezette trends zich in het tweede halfjaar zullen voortzetten.

Valuta's hadden in de eerste zes maanden van dit boekjaar een negatieve invloed van f 135 miljoen. Het totale resultaat, bestaande uit nettowinst, herwaarderingsresultaten onroerend goed en valuta- en overige Vermogensmutaties kwam in de eerste helft van het lopende boekjaar uit op f 82 miljoen tegen f 245 miljoen negatief in dezelfde periode van het vorige boekjaar. In de eerste drie maanden van dit boekjaar kwam die winst uit op f 67 miljoen.

***

BOLSWESSANEN heeft de activa van het VS-zuivelbedrijf Cedarburg dairy overgenomen. Het bedrijf staat in het middenwesten van de VS. Er werken 100 medewerkers en de jaaromzet schommelt rond de 35 miljoen dollar. De overneming is contant betaald.

***

Caribban Fasteners boekt resultaat met modernisering

WILLEMSTAD — Caribbean Fasteners, de specialist op het gebied van bevestigingsmaterialen en gereedschappen, heeft de eerste zes maanden van 1993 een ingrijpend moderniseringsproces doorgemaakt. Dit heeft geleid tot een verbetering van service en kwaliteit en een versteviging van de lokale marktpositie. Caribbean Fasteners heeft belangrijke veranderingen doorgevoerd in de automatisering, het personeelsbeleid, het prijsbeleid en de service.

'De computer is niet meer weg te denken bij Caribbean Fasteners', zegt Sheraida Comenencia, inmiddels verantwoordelijk voor de automatisering. 'Door de automatisering verloopt de afhandeling aan de balie efficiënter, zodat de klanten minder lang hoeven te wachten. Bovendien zijn we nu beter in staat om onze voorraad van 70.000 artikelen te beheren en op peil te houden', aldus mevrouw Comenencia.

Roy Gibbes, magazijnchef: 'Het beheer van voorraden is zeer belangrijk voor Caribbean Fasteners. Een hoge uitleveringsgraad is voor ons van levensbelang. Dankzij de automatisering zijn we nu in staat om de juiste artikelen op het juiste moment te bestellen.

De 'modernisering' betrof behalve de automatisering ook de organisatiestructuur. Gerard Berndsen, Interim Directeur van Caribbean Fasteners: 'Steeds vaker zie je dat bedrijven meer 'horizontaal' zijn opgezet, dus zonder ingewikkelde hiërarchische structuren, hoge drempels en grote afstanden. Het informeren en het motiveren van het personeel hebben een zichtbaar effect op het contact met cliënten. Naarmate de zelfstandigheid en de verantwoordelijkheid van het personeel stijgt, neemt ook de daadkracht van de gehele organisatie toe'.

'Het gaat bij bedrijven als Caribbean Fasteners natuurlijk om de snelheid en de kwaliteit die je aan de cliënt kunt leveren' zo vervolgt de heer Berndsen. 'Indien je dat kunt bieden voor een op de situatie afgestemde prijs, dan win je het vertrouwen van de cliënt. Met de interne aanpassingen en een aanzienlijk verbeterd inkoopbeleid, dat ons in staat stelt snel en goedkoper op Curaçao te leveren, hebben we onze resultaten aanzienlijk kunnen verbeteren. De omzetcijfers over de eerste zes maanden van 1993 laten in vergelijking met dezelfde periode in 1992 een forse omzetstijging zien', aldus de heer Berndsen.

Caribbean Fasteners kan terugkijken op een succesvolle start van 1993. Met een team van voornamelijk lokale krachten op de juiste posities in de organisatie verwacht Berndsen het verbeterde contact met de cliënten verder uit te bouwen.

***

De Duitse fabrikant van sportartikelen PUMA, waarin het Zweedse concern Aritmos een meerderheidsbelang heeft, is in de eerste helft van dit jaar weer diep in de rode cijfers geraakt. Er was een verlies na belasting van 55,7 miljoen mark tegen een winst van 2,2 miljoen mark in het eerste halfjaar van 1992. De omzet verminderde met 12,6 procent van 272,7 miljoen mark tot 238,3 miljoen mark.

***

■ *Opde foto: Sheraida Comenencia, Gerard Berndsen & Roy Gibbes van Caribbean Fasteners.*

Surinaamse gepensioneerden benadeeld

Functionaris Nederlandse ambassade in Suriname vast

PARAMARIBO - De Nederlandse ambassadefunctionaris J.S. is vrijdag door de Surinaamse politie in verzekering gesteld. S. wordt verdacht van oplichting van minstens vier exmedewerkers van de voormalige Nederlandse troepenmacht in Suriname, TRIS.

Volgens berekeningen van het ministerie van Arbeid heeft hij de afgelopen zes jaar minstens veertigduizend gulden Nederlands opgestreken bij het uitbetalen van de tegenwaarde van in Nederland gestorte pensioenen. S. hanteerde bij de uitbetaling een door hemzelf vastgestelde koers, die iets boven de officiële maar stukken lager dan de toen geldende parallelmarktkoers lag. Drie gepensioneerden van de TRIS zijn hierdoor met in totaal drie miljoen gulden Surinaams benadeeld.

De aanhouding van S. volgde na hevige kritiek van de parlementariër Arnold Kruisland op de justitie. Ongeveer een week nadat aanklachten bij de politie waren ingediend bleek S. nog niet voor verhoor te zijn opgebracht.

MENSEN

Honderden kunstwerken verdwenen

Honderden kunstwerken uit depots van Nederland en de gemeente Amsterdam die de afgelopen jaren zijn opgehangen in de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam, zijn **spoorloos verdwenen**. Een derde van de geleende kunstwerken, met een gezamenlijke waarde van meer dan een miljoen gulden, wordt vermist.

De Rijksdienst Beeldende Kunst zegt in een eerste reactie "niet verbaasd" te zijn over het grote aantal vermissingen. Men baseert zich daarbij op uitkomsten van een nog lopend onderzoek naar kunstwerken die door de Rijksdienst zijn uitgeleend aan 1.400 tot 1.500 instellingen.

Kunstenaars waren vroeger op grond van de Beeldende Kunstenaars Regeling (BKR) verplicht een aantal werken af te staan in ruil voor hun uitkering. De regeling is rond 1986 beëindigd. De overheid verwierf op die manier een half miljoen kunstwerken, waarvan een groot deel werd uitgeleend aan allerlei instellingen.

Rechter verbiedt porno-uitgave Lucky Luke

Het pornografische stripalbum **Het seksuele leven van Lucky Luke** mag in België niet meer verkocht worden. Dat heeft de president van de Brusselse rechtbank beslist. Het verbod is niet gebaseerd op aantasting van de zedelijkheid, maar op een inbreuk op het auteursrecht.

De rechter verbood de uitgave en verkoop van de strip met onmiddellijke ingang. De auteur kreeg vijf dagen de tijd om alle exemplaren uit de winkelrekken te laten halen, zowel in België als in het buitenland. Er geldt een dwangsom van ruim 500 gulden voor elk exemplaar dat in de winkels blijft. Er zijn in Nederland overigens verschillende albums met seksavonturen van Lucky Luke van anonieme auteurs verkrijgbaar. Dat geldt ook voor andere striphelden.

Paus spreekt niet voor kat en hond

Paus Johannes Paulus II is niet bereid om in het voetspoor van Sint Franciscus voor dieren te preken. Het Vaticaan heeft een dergelijk verzoek van Italiaanse Franciscanen afgewezen, zo meldt de Italiaanse krant 'La Repubblica'. De Franciscanen hadden graag gezien dat de paus tijdens zijn zondagse Angelus-gebed op het Sint Pietersplein ook honden, katten, schapen en andere dieren zou zegenen. Broeder Renato Moretti vindt dat het Vaticaan "onbegrijpelijk koel" op het verzoek van zijn orde heeft gereageerd.

Verbod op brandbare nachtjapon

De verkoop van lichtontvlambare nachtkleding wordt binnenkort verboden in Nederland. Vooral ponnen en pyjama's voor kinderen zullen aan strenge eisen moeten voldoen. Op het ogenblik is tien tot twintig procent van de nachtkleding die wordt verkocht licht ontvlambaar. Een kleine warmtebron (lucifer, kaarsvlam, vonk uit een open haard) is vaak al voldoende om de kleding binnen enkele seconden in vuur en vlam te zetten. Tientallen mensen raken op die manier jaarlijks (Soms dodelijk) gewond.

Misschien mis, misschien miss

De vijftien kandidaten zijn er helemaal klaar voor: vanavond in Rust en Burgh wordt een van hen gekozen tot Miss Teenage 1993. Weken van voorbereidingen gingen eraan vooraf. Maar naast trainingen in lopen, spreken en presenteren waren er ook de uitstapjes. De tieners van 14 tot en met 17 jaar die opereren onder de door Cybeco gebruikte naam Tuti Fruti maakten rondritjes met jeeps van de jarige Moreno Brandao en gingen toen eten bij Pizza Hut. Een sociaal karakter had het bezoek aan het kindertehuis Casa Manita en het Mgr Verriet instituut waar geschenkjes, kleren en lekkers werden uitgedeeld. Ook de senioren van het mannenhuis Ricardus en huize Habaai voor 'seniora's' kregen te zien waar 'jeugd 1993' voor staat. Ook in restaurant Sizzy werd gegeten.

Dit zijn de missen in volgorde van opkomst zoals door het lot bepaald.

1) Ariela Hagenbeek, 15, Triniteit-mavo 3.
2) Raiska Herrera, 15, PSC havo 4.
3) Robiela Lau, 14, Maria college mavo 3.
4) Nazira Saab, 15, PSC 5.
5) Myrlenka Martha, 16, Zwijsen-mavo 4.
6) Rhaiza Bonifacio, 15, PSC havo 4.
7) Angelica Schoop, 16, MTS 1.
8) Charifa Janga, 16, Radulphus havo 4.
9) Christy van Oostwaard, 15, Triniteit-mavo 4.
10) Suhyl Borrebach, 16, PSC havo 4.
11) Marylou Felida, 17, Zwijsen-mavo 4.
12) Sholanchely Pieters, 16, PSC havo 4.
13) Gerardine Rozendal, 16, PSC havo 5.
14) Novalisse Blanken, 17, PSC havo 4.
15) Ingelor Keller, 15, Zwijsen-mavo 4.

Censuurdrift

Zelfs klassieke werken van de moderne literatuur ontkomen in de VS nog steeds niet aan de **censuurdrift** van voorstanders van "schone" en religieus correcte schoolboeken. Bijna 350 gevallen waarin werd gepoogd censuur te plegen heeft de liberale organisatie *People for the American Way* in haar jaarrapport 1992/1993 over "aanvallen op de educatieve vrijheid" genoemd.

Een reeks **prominente auteurs vonden in de ogen van de puristen geen genade en werden aangevallen.** Onder hen zijn Mark Twain en John Steinbeck, Rudyard Kipling, J.D. Salinger en ook Erich Maria Remarque.

Ook een afbeelding van Santa Claus in een schoolklas in een Texaanse stad moest het ontgelden omdat de letters van het woord 'Santa' zich **gemakkelijk laten omzetten in 'Satan'**. Uit een bibliotheek van een middelbare school in Eagle Point (Oregon) moest een boek over stress worden verwijderd omdat het teveel oosterse yoga- en meditatieoefeningen bevatte.

Een Britse superm[arkt]keten heeft besloten 200[...] flessen bier van het Spa[...] merk Premium uit de ha[ndel] te nemen. De beslis[sing] volgde op de ontdekking [van] **glassplinters** in vers[chillen]de bierflesjes. Een [...] alarmeerde het bedrij[f] [...] glassplinters te heb[ben] gevonden in flesjes die [hij] net had gekocht. De su[per]marktketen is ervan [over]tuigd dat het merendeel [van] de partij bierflessen geen [glassplin]ters bevat maar heeft [uit] voorzorg besloten [de] flessen uit de handel [te] nemen. **Vorige maand** [...] de Nederlandse brouwer[ijen] Heineken, Bavaria en O[...]jeboom, zich genoodzaak[t] totaal 23 miljoen flessen [bier] uit de handel te nemen e[n te] vernietigen nadat glas[split]ters in enkele flesjes wa[ren] aangetroffen.

Directeur centrum buitenlanders was al eerder fraudeur

De wegens fraude ontslagen directeur van het Regionaal Centrum Buitenlanders (RCB) in Den Haag, B. Sittrop, is **al eens eerder veroordeeld** voor een soortgelijk misdrijf in Bergen op Zoom. Hij heeft begin jaren tachtig 118.000 gulden verduisterd van de culturele stichting Gamma in die stad. De rechtbank veroordeelde de man tot een gevangenisstraf van vijf maanden waarvan twee voorwaardelijk. Het bestuur van het RCB was hiervan niet op de hoogte. Volgens het RCB is Sittrop er nu vandoor met 36.992 gulden.

El a yega dia 1 di september di 1993

Aidan Lennard Joubert

Su mayornan:
Cedric Achong i Nirza Isebia
i su rumannan Nadjib i Sharif

MASHA DANKI

Het is onmogelijk U allen persoonlijk te bedanken voor de overgrote belangstelling ondervonden bij mijn gouden jubileum in de journalistiek.

De gelukwensen, op welke wijze ook, getuigen niet alleen van waardering voor mijn werk, maar bovenal zijn ze voor mij een stimulans om door te blijven gaan. Daarbij reken ik dan wel weer op Uw vertrouwen, medewerking en vriendschap.

Uit grond van mijn hart: Masha Danki!

Aruba, 4 september 1993

Jos van der Schoot (Jovadesch)

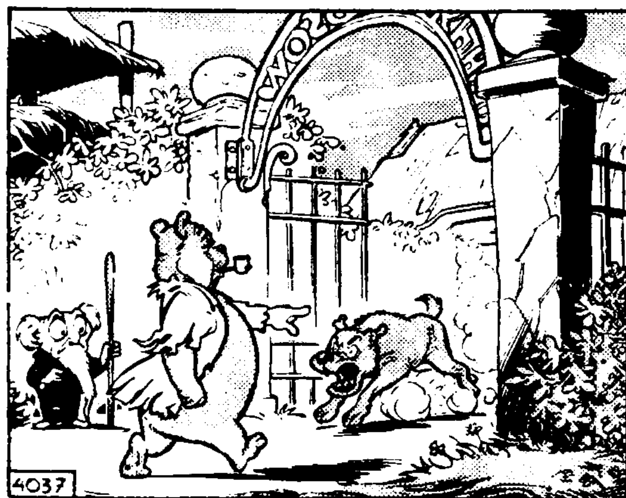
Getrouwd

Edward J. Suares
en
Marieke A.J. Zwiebel

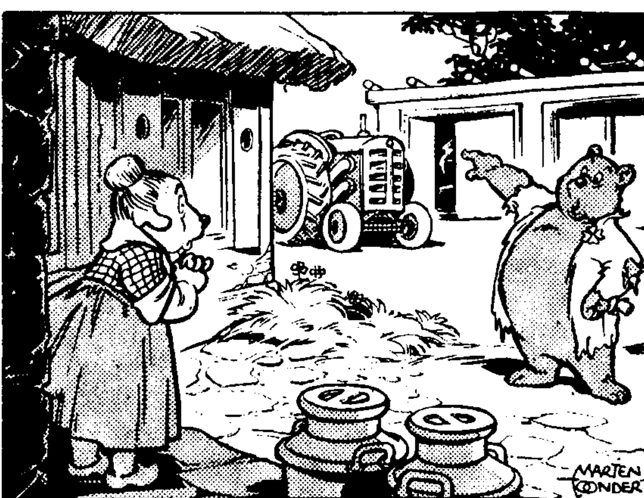
Curaçao, 3-9-'93

Heer Bommel en de Hachelbouten

door Marten Toonder

4037 — Heer Bommel keek de verdwijnende veldwachter tevreden na en trok toen zijn klavertje vier recht.

"Dat is dat", sprak hij, terwijl hij zijn weg vervolgde. "Men moet dat soort lieden soms met een gepast woord op zijn plaats zetten".

"Men moet berusten in het gezag van de overheid", prevelde Hobbel op de achtergrond. Maar er was een onzekere klank in zijn stem en heer Ollie lette dan ook niet op het gemompel.

"Hier is die boerderij", hernam hij. "U weet wel; hier heeft men een heer varkensvoer aangeboden. Maar ik weet zeker, dat de boerin het prettig zal vinden wanneer ze haar ongepast gedrag goed kan maken".

Met deze woorden betrad hij het erf en de waakhond sprong grauwend op hem af.

"Koest", zei heer Bommel kort, maar niet onvriendelijk. "Ga maar gauw in je mandje". Hij klopte het dier achteloos op de kop en haastte zich naar de deur. Op zijn geklop kwam de boerin al spoedig te voorschijn. Ze keek verbaasd van de sullig toekijkende waakhond naar de zwerver — en haar gelaat betrok.

"Die landlopers worden steeds brutaler", begon ze, maar heer Ollie viel haar in de rede.

"Ja", zei hij, "dat is zo. Maar u hoeft u niet te verontschuldigen, goede vrouw. Een heer van mijn stand is ruim genoeg om uw misstap van gisteren door de vingers te zien. U kunt het goed maken. Bent u in het bezit van een sjees?"

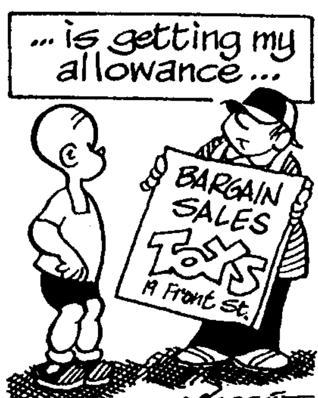
"Een sjees?" riep de goede vrouw uit. "Nee, natuurlijk niet! Maar wat..."

"Ik zoek een passend vervoermiddel", legde de bezoeker uit. "En wanneer u geen sjees hebt, wil ik wel met wat anders genoegen nemen. Daar staat een tractor, als ik het goed heb. Die wil ik ook wel huren".

HENRY ® By Dick Hodgins

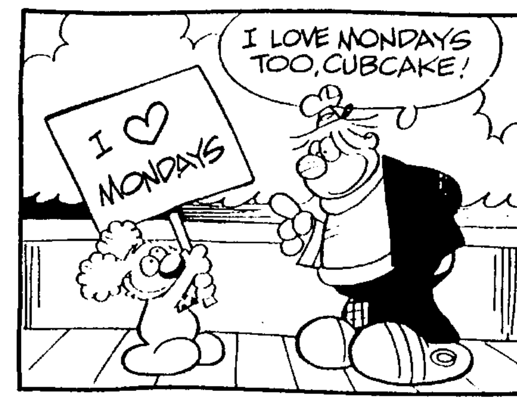

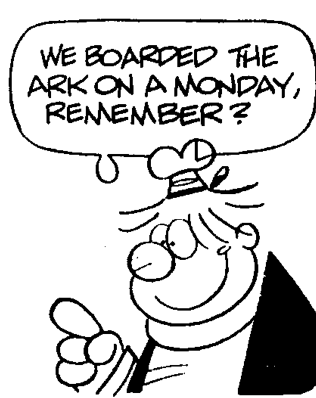

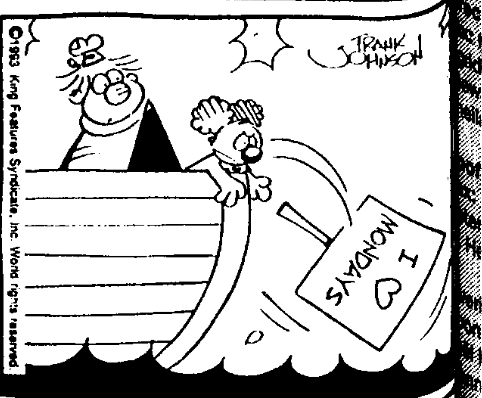

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

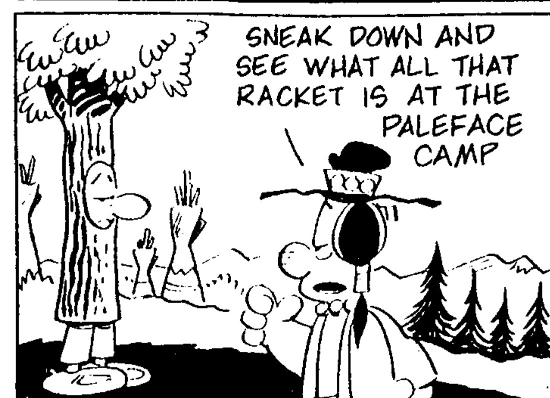
BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

…DIENST ARTSEN
…de artsen van Bandabou …kunnen in spoedgevallen …658 bellen en dan het …paraat afluisteren. De …de andere districten kunnen …vallen de artsenpraktijk van … huisarts bellen en het …raat zal dan mededelen wie …de arts is.

…NDERARTS
(…uliere patienten)
…stdoende arts belt U tel.: …

VERENIGING … TANDARTSEN
…ienstdoende arts gedu… …eekeinde en op feestdagen …682222 op te bellen.

…MEDICO STA ROSA
…g 327. Tel.: 672300/ …
… zaterdag en zondag van …

… E.A. WINKLAAR
(…uliere patiënten)
… 130. Tel.: 371418
… op zaterdag en zondag …/17.00-18.00 uur.

VERPLEGING

…GELE KRUIS VERPLEGING
…7. Tel.: 682344, 682947, …682574. Fax: 681000. …dienst tel.: 603661 vanaf … Spreekuur wijkgebouw … iedere dinsdag van …
…/707; Monsigne Abao; … Fensuz tel.: 618577; …67809; Schrijnwerkers… … Barber tel.: 641677; … Brievengat tel.: 375584 … zuigelingen… …
… gelieve tel.: 603661

… VAN HET WIT GELE … GEZINSVERZOR… …FAMIA'
… Tel.: 680222; spreekuren …dag en vrijdag van 08.00- … en donderdag van …

…UTRALE …VERPLEGING
…weg 15. Tel.: …/ …van 07.00-17.00 uur. … [illegible] … te bellen.

…KLINIEK …
…weg Noord 43, tel.: 44510, …91683 en 691838; voor … prenatale zorg en zorg … de bevalling.
…u zuigelingen: iedere donde… …n 13.30-16.00 uur.
… peuters: iedere dins… …n 12.30-14.45 uur.

STICHTING …KVERPLEGING …ANDABOU
…el.: 648077/648387; open … t/m vrijdag van 07.00-17.00 … bereikbaar: zuster Leito, … 601760.
…: iedere dinsdag van … 00-20.00 uur.

…MIGOE Colofon

WEGA DI NUMBER

2270
5304
2628

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 375023 of 375542.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
4 september 1993 vanaf 08.00 uur tot 6 september 1993 om 07.00 uur:
Dokter Der Meer, Spreekkamer: Centro Medico Sta. Rosa, tel.:676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.:601950 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
3 september 1993 vanaf 17.00 uur tot 6 september 1993 om 07.00 uur:
Dokter Davelaar, Spreekkamer: Seru Fortuna, tel.:684122; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.:617142 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
3 september 1993 vanaf 17.00 uur tot 6 september 1993 om 07.00 uur:
Dokter Dunker, Spreekkamer: Tera Corra, tel.:648079; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.:691021 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG
Otrobanda:
Otrabanda, Winkelcentrum Colon. Tel.:[illegible]
Punda:
Vredenberg, Socratesstraat 3. Tel.:613600/654492.

ZONDAG
Otrobanda:
Sta. Maria, Winston Churchillweg 155. Tel.:680800.
Punda:
[illegible] 377660.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aidslijn:	128
Kodela:	135

VERLOF BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
4 september: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 25.
5 september: A. Michel, Dr. M King Blvd 42.

ZONDAG CURAÇAOSE POSTZEGELVERENIGING
09.30-11.30 uur Bijeenkomst "De Zegelzoekers" afdeling junioren - Tamarijn op Mahaai.

OPEN HOUSE
10.00-14.00 uur Open House van Landhuis Ascension met muziek en lokale handicrafts en snacks.

TENTOONSTELLING
5 september tot 3 oktober tentoonstelling van Hortence Brouwn, zij is beeldhouwster - Curaçaose Museum.

1 september tot 30 september tentoonstelling van Wim de Waal, gemengde technieken - Gallerij Eighty Six.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

LUCHTPOSTSLUITING POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685817.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

ZATERDAG
TOERISTENSCHIP
08.00-22.00 'Ocean Breeze' (AUA).

MAANDAG
TOERISTENSCHIP
11.00-20.00 'Seawind Crown' (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO
Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds O.G. Haasnoot H.C. (coll. foodpackets).
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds H.J. Eggink.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds P.v.d. Waal H.A. (coll. voedselpakket).

NOACH-KAPEL
EERSTE EN DERDE zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA
zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

* * * * * * * * * * * * * * * *

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG
16.30 Telefiesta met tante Irma
18.00 Studio Sport
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling
20.00 Wega di Number Korsou
20.08 Musical
21.00 Telenoticia
21.30 WKRP in Cincinnati
22.00 Estreno: 'Blind Judgment'
23.30 Sluiting.

ZONDAG
12.00 Voetbal
15.00 Muchi Ben
16.00 Cena di Señor
17.00 Voetbal: Argentina vs Colombia
19.00 Wega di Number Kòrsow
19.10 Tele Suerte
20.00 Di Bishita
20.30 Cocktail Special
21.00 Telenotisia
21.30 Shete Dia
22.00 Sunday Night Movie: 'Broken Vows'
23.30 Superstars of Wrestling
(wijzigingen voorbehouden!)

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG
15.30 College Football
19.00 News
19.30 Preview of the Giants/Jets
20.00 In a New Light II
22.00 Commish
23.00 News
23.30 Movie: **Criminal Justice** (1990)
02.00 News
02.30 Movie: **Heartbreakers** (1984)
04.30 Topper
05.00 Travel Travel
05.30 Ebony/Jet Showcase

ZONDAG
13.00 Like it is
14.00 College Football Preview
15.00 NFL Preseason
16.00 PGA Golf
18.00 News
18.30 ABC World News Sunday
19.00 Life Goes On
20.00 America's Funniest Home Videos
20.30 America's Funniest Home Videos
21.00 Movie: **A Son's Promise** (1990)
23.00 News
23.30 Movie: **Guess Who's Sleeping in My Bed?** (1973)
01.00 News
01.30 Runaway With the Rich and Famous
02.00 ABC World News Now
04.30 Oprah Winfrey

AE (kanaal 73)

ZATERDAG
17.00 Comedy on the Road
18.00 Evening at the Improv
19.00 Home Again
19.30 Home Again
20.00 Movie: **Tobruk** (1967)
22.00 Comedy on the Road
23.00 Caroline's Comedy Half Hour
24.00 Movie: **Tobruk** (1967)
02.00 Comedy on the Road
03.00 Caroline's Comedy Half Hour
04.00 Police Story

ZONDAG
12.30 Movie: **Pumping Iron** (1977)
14.00 Movie: **The FBI Story** (1959)
17.00 In Search Of.....
18.00 Real West
19.00 Jewel in the Crown
20.00 Movie: **Under the Volcano** (1984)
22.00 Poirot
23.00 Caroline's Comedy Hour
24.00 Movie: **Under the Volcano** (1984)
02.00 Poirot
03.00 Caroline's Comedy Hour
04.00 Movie: **The Bank Dick** (1940)
05.30 New Wilderness

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG
15.30 U.S. Open Tennis
18.00 News
18.30 CBS Evening News
19.00 Inside Edition Weekend
19.30 Family Feud
20.00 Dr. Quinn, Medicine Woman
21.00 Movie: **Gunsmoke: To the Last Man** (1992)
23.00 News
23.30 Roseanne
24.00 Movie: **Running on Empty** (1988)
02.00 Movie: **Rocky II** (1979)
04.00 Headline News

ZONDAG
12.00 Coach Mike O'Cain
12.30 NFL Today
13.00 NFL Football
16.00 NFL Football
19.00 60 Minutes
20.00 Murder, She Wrote
21.00 Movie
23.00 News
23.15 CBS Sunday Night News
23.30 Amen
24.00 Entertainment Tonight

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG
16.00 Movie: **Roses Are for the Rich** (1987)
18.00 Movie: **Roses Are for the Rich** (Part 2 of 2) (1987)
20.00 Movie: **Perfect People** (1988)
22.00 Hidden Room
22.30 Hidden Room
23.00 Unsolved Mysteries
24.00 China Beach
01.00 Paid Program

ZONDAG
12.00 Supermarket Sweep
12.30 Shop 'Til You Drop
13.00 L.A. Law
14.00 Moonlighting
15.00 Unsolved Mysteries
16.00 Movie: **To Good to Be True** (1988)
18.00 Movie: **Silent Motive** (1991)
20.00 Movie: **Perfect** (1985)
22.00 Women's Hormones: Myth vs Reality
23.00 Paid Program

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG
15.30 Sideline Sports
16.00 New WKRP in Cincinnati
16.30 Principal Secret
18.00 News
18.30 NBC Nightly News
19.00 Saturday Sports Live
19.30 Roggin's Heroes
20.00 Super Bloopers & New Practical Jokes
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters
23.00 News
23.30 Saturday Night Live
01.00 Comedy Showcase
02.00 Rolling Stone Music
02.30 Movie: **The Amazing Howard Hughes** (1977)
04.30 Movie: **The Whispering Skull** (1944)

ZONDAG
12.00 Coach Bill Lewis
12.30 NFL Live
13.00 Movie: **Ghost Dancing** (1983)
15.00 Mama's Family
15.30 Personal Power
16.00 NFL Football
18.00 News
18.30 NBC Nightly News
19.00 Quantum Leap
20.00 I Witness Video
21.00 Movie: **Living a Lie** (1991)
23.00 News
23.35 Mama's Family
24.05 Golden Girls
24.35 Golden Girls
01.05 Beauty and the Beast
02.05 NBC News Nighside

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG
16.05 Movie: **The Legacy** (1979)
18.05 WCW Saturday Night
18.05 **Major League Baseball:** San Diego Padres at Atlanta Braves
22.05 Movie: **Tnder Mercies** (1982)
24.05 Movie: **Making the Grade** (1984)
02.20 Movie: **Lunch Wagon** (1980)
04.05 Three Stooges
04.35 All in the Family
05.05 All in the Family

ZONDAG
15.05 **Major League Baseball:** San Diego Padres at Atlanta Braves
18.05 Andy Griffith
16.35 Happy Days
17.05 Tom & Jerry's Funhouse
17.35 Captain Planet and the Planeteers
18.05 WCW Main Event Wrestling
19.00 Jetsons meet the Flintstones
21.00 National Geographic Explorer
23.00 Network Earth
23.30 To Be Announced
24.00 To Be Annouaced
24.30 World Tomorrow
01.00 To Be Announced

Jordanie achter autonomie plan PLO-Israel

AMMAN - Koning Husayn van Jordanië heeft zijn zegen gegeven aan het plan dat is uitgewerkt in geheim overleg tussen PLO en Israel.

De Jordaanse koning die aanvankelijk gereserveerd reageerde en zich zelfs tegen het plan leek te verzetten verklaarde vrijdagavond dat het plan een 'serieuze vooruitgang betekent'. Hij uitte zijn mening tijdens een persconferentie in Amman. Hij zei volledig te zijn ingelicht door PLO-leider Arafat.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:

Licht tot half bewolkt en vandaag droog. In de komende nacht en morgenochtend mogelijk tijdelijk zwaar bewolkt met kans op een plaatselijke bui.

Zwakke tot matige, overdag af en toe vrij krachtige overwegend oostelijke wind (tussen vijf en 20 knopen)

WEEROVERZICHT:

Een zwakke storing in de hogere luchtlagen zal in de komende 24 uur voornamelijk ten noorden van de Benedenwindse eilanden enige buienactiviteit veroorzaken. Aangezien de aangevoerde lucht in onze omgeving echter vrij vochtig en onstabiel is, kan ook op onze eilanden de ontwikkeling van een plaatselijke bui niet worden uitgesloten.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	32	26	0.0
Bonaire	half bewolkt	32	26	0.0
Curaçao	licht bewolkt	33	26	0.0
St Eustatius	zwaar bewolkt	32	23	4.6
St. Maarten	half bewolkt	33	27	sp
Amsterdam	regenbui	17	08	4.0
Atlanta	geheel bewolkt	33	23	25.1
Kingston	half bewolkt	33	25	0.0
New York	geheel bewolkt	35	23	3.6
Miami	licht bewolkt	32	26	0.0
Port of Spain	zwaar bewolkt	32	23	0.3
San Juan	zwaar bewolkt	32	25	0.0

KLM wil naar Peking met directe lijndienst

SCHIPHOL - Nederland en China gaan volgende maand besprekingen openen over de onderlinge luchtvaart. De bedoeling is over enige tijd een luchtvaartverdrag te sluiten. Dat heeft een woordvoerster van de rijksluchtvaartdienst zaterdag bevestigd. Een luchtvaartverdrag zal de KLM in staat stellen een felbegeerde lijndienst te openen op de Chinese hoofdstad Peking.

China heeft op dit gebied jarenlang de boot afgehouden, uit ongenoegen over contacten tussen Nederland en Taiwan. Taiwan wordt door China beschouwd als een afvallige provincie, en zeker niet als een zelfstandige staat waarmee andere landen contacten zouden kunnen onderhouden. De toenadering is het resultaat van het bezoek dat een Chinese delegatie begin dit jaar heeft gebracht aan Nederland.

De KLM juicht de jongste ontwikkelingen toe, aldus een woordvoerder. Functionarissen van de luchtvaartmaatschappij hebben de afgelopen maanden werkbezoeken gebracht aan hun Chinese tegenhangers, onder meer om "de markt te verkennen."

Wanneer de KLM op Peking zal mogen vliegen is nog onbekend. Volgens de woordvoerster van de RLD hebben beide partijen aangegeven dat ze graag tot zaken willen komen. Het is mogelijk dat dat binnen enkele maanden zal gebeuren, al kan het volgens de RLD ook langer gaan duren.

Sihanouk ziet af van herstel koningschap

Monarchie houdt Cambodja verdeeld

PHNOM PENH - Prins Norodom Sihanouk heeft het Cambodjaanse volk zaterdag opgeroepen de restauratie van de monarchie - met hem als koning - te verwerpen. Invoering van de monarchie zou Cambodja opnieuw verdelen, schrijft de koning in een brief die openbaar werd gemaakt in de Chinese hoofdstad Peking.

"Ik smeek U het herstel van de monarchie en mijn nominatie als koning van Cambodja af te wijzen en daarmee het oorspronkelijke voorstel van een grondwet te steunen die een royalistisch noch republikeins karakter heeft. Anders zijn wij verantwoordelijk voor een nieuwe verdeling van ons land en de onrust die zal volgen."

In zijn brief zegt Sihanouk dat de guerrillabeweging Rode Khmer een potentiële bron van nieuwe onrust is. De beweging stelde in de jaren zeventig het Cambodjaanse volk bloot aan een ongekende terreur, waarbij volgens diverse schattingen meer dan een miljoen mensen om het leven kwamen. Voor prins Sihanouk zou de ideale formule zijn een 'Cambodjaans Cambodja', een onafhankelijk en ongebonden land, dat noch een republiek noch een monarchie is.

TWEE VOORSTELLEN

De brief van de prins komt als een grote verrassing. Vrijdag zei zijn zoon prins Norodom Ranariddh, een van de twee co-premiers van de Cambodjaanse overgangsregering, dat Sihanouk "weer koning zal zijn". Ranariddh verklaarde dit bij zijn terugkeer uit Noord-Korea, waar de Cambodjaanse leiders hadden vergaderd. Prins Ranariddh zei dat op de bijeenkomst in Pyongyang, waar prins Sihanouk ook verbleef, was besloten tot restauratie van de monarchie.

De leiders van het Khmervolk waren bijeen om te praten over een nieuwe ontwerpgrondwet

Moskou: Internationaal conflict moet voorkomen

Spanning toegenomen als gevolg Armeens optreden

ANKARA/MOSKOU - Het conflict over de Armeense enclave Nagorny-Karabach in Azerbeidzjan, waar de Armeense troepen steeds verder oprukken naar de Iraanse grens, dreigt een internationaal karakter te krijgen. Turkije en Iran hebben extra troepen gestuurd naar de grens met Azerbeidzjan en de Russische regering verklaarde dat zij niet zal toestaan dat "de Armeense troepen een zeer gevaarlijk conflict tot een internationale aangelegenheid maken".

De etnische Armeniërs uit Nagorny-Karabach, dat zich onafhankelijk heeft verklaard, rukken buiten hun grondgebied steeds verder op. Naar schatting tweehonderdduizend mensen zijn op de vlucht geslagen en trekken richting Iran.

De regering in Ankara verklaarde vrijdag dat de Armeense aanvallen een bedreiging vormen voor de Turkse veiligheid. Een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken in Ankara zei dat tanks en gepantserde voertuigen onder weg zijn naar het grensgebied. Het Turkse persbureau Anatolie berichtte dat militaire vliegtuigen in het gebied laag over de grond verkenningsvluchten uitvoeren.

IN PARAATHEID

De Turkse regering besloot donderdag de troepen in het grensgebied in verhoogde staat van paraatheid te brengen. Anatolie citeerde militaire bronnen die zeiden dat de Turkse troepen "klaar zijn voor elke taak" en dat de versterkingen gestuurd zijn om "de territoriale eenheid te bewaren van het bevriende broederland Azerbeidzjan".

Ankara, dat in het conflict aan de zijde van Azerbeidzjan staat, heeft zich tot dusver niet in de strijd gemengd en is voorstander van een politieke oplossing. De regeringswoordvoerder zei vrijdag echter dat militaire actie niet langer uitgesloten kan worden. "Het gevaar bestaat dat het conflict zich over de regio uitbreidt." De zegsman voegde eraan toe dat Ankara graag zou zien dat Washington druk uitoefent op Armenië om de VN-resolutie na te leven die oproept tot terugtrekking van de troepen.

VOORZICHTIGHEID

Ook Iran heeft versterkingen gestuurd naar zijn grens met Azerbeidzjan. Teheran had al eerder bij Armenië erop aangedrongen zijn troepen terug te trekken. Volgens verschillende persbureaus bevinden zich al Iraanse troepen op Azerbeidzjaans grondgebied om een waterreservoir en andere strategische doelen te beschermen. Moskou sprak deze berichten echter tegen en waarschuwde voor betrokkenheid van buitenaf.

Bij Maracaibo: Dode bij gevangenis muiterij

MARACAIBO - Tijdens een muiterij in de Sabaneta gevangenis in Venezuela is een der gedetineerden om het leven gekomen.

In deze gevangenis bij Maracaibo op zeshonderd kilometer ten westen van Caracas brak om nog niet bekende redenen een algemene opstand uit. Als gevolg van schotwonden kwam de gevangene om het leven. Hij is de 45e gedetineerde in Venezuela die dit jaar bij opstanden het leven verliest. De gevangenissen in Venezuela worden gekenmerkt door een geweld dat daarbuiten over het algemeen niet bekend is. Zij zijn dan ook overvol.

Capricorno Shoarma
ta habri tur dia for di 12.00 - 23.00.
Nos ta specialista di
Shoarma.
També cuminda di Surnam: Roti, Bami, Nasi, Nasi Rames y hopi mas.
Pasa na Winston Churchillweg 164A,
nos ta warda bo!

Alweer een Super Stunt
van de "Ultimate Dive Store" en leer duiken
Geef je nu op voor een Padi o/w cursus en ontvang GRATIS een snorkel set.
(Zolang de voorraad strekt)
Voor meer info: 368301 - 379487

SURINAAMS ETEN
Voor lekker Surinaams eten moet u aan de Rooseveltweg 133 t/o de Antillen wezen (Sta. Maria)
Zondag van 12 - 4 uur
O.a. verkrijgbaar
Moksi-Moksi, Roti Bami, Nasi, Pom, etc.
Ook catering.
Tel. 685679

OPPAS
gezocht voor kindje van ca 3 jaar
2 X per week
vanaf 20.30 uur
(Dominguito)
Tel. 602558 of 655682

R. Medina BVA
Belangstelling voor verbete... bedrijf op financieel, comm... of bedrijfsorganisatorisch... Bel voor - bijna gratis - onde... voor informatie: R. Medin...
Bedrijfsverbeteringsadviezen, tel. 687527

Salsa Dans-Workshop-Weekend
18 & 19 september
inschrijving sluit
5 september
Tel. 367751

TAKE THE PLUNGE
with Hans Allaart Fitness Center
and join our Aqua - Aerobics
starting monday Sept. 6
As always we offer the latest developments in step, bodyshaping and conditioning.
For information call: 378879

TE HUUR
appartementjes
voor vakantiegangers
Naf. 250,-- per week
incl. water en gas
Voor informatie bellen: 683459

UPSTAIRS DOWNSTAIRS
Reproduktie van Aquarel uit 1924:
"Gezicht op Punda"

TE KOOP, EN DIREKT OPLEVERBA...
RIANT WOONHUIS AAN DE GAIT...
Gezellig tropenhuis, ruime porche, gro... met bloeiende planten en vruchtbomen. 3 kamers, 2 badkamers, gezellige keuke... grenzend washok, meidenkamer met ... mertje. Totaal 1350 m².
Eerste klas woonomgeving.
Tel.: 681740 / 683428 Nafl. 495.000,-

TE HUUR
Voor vakantiegangers/ kortverbanders voll. gemeub. ruime APPARTEMENTEN
vacancy o.a. periode 1/9-30/9; 1/10-31/10
Inl: tel. 370670

LIQUIDATIE
van
NIEUWE BAMBOO MEUBELEN
a.s. zaterdag 4 september
van 9.00 v.m. - 6.00 n.m.
in het gebouw van Economic Minimarket, Gosieweg
Kom nu en profiteer!!!

L.O. BIOLOGIE
De cursus vangt aan op dinsdag 7 september 1993.
Inschrijving: maandag 6 september tussen 19.00 en 20.00 uur in lokaal 31 van het Radulphus College.
Informaties: Tel.: 374209

Loodgieters- en gootwe...
Voor vakwerk moet U bij ons zij...
Ook hebben wij nog enkele
restanten sanitair
van kwaliteitsmerken.
Per 1 juli kunt U ons ook bereike...
Curaçao Technical Ser...
Mahuma Kaya E-65
14.00 - 17.00 Zaterdag: 9.00 - 1...
Tel.: 648413 - ...

Te huur aangeboden een
gemeubileerd appartement
aan de Rooseveltweg (Sta Maria) f 750,= per maand. Borgsom f 1500,=.
Voor nadere inl.: bellen tel. 681431

CURAÇAO COUNTRY ...
Bemiddeling in koop- en huurhuizen en verzorgt tevens het beheer.
Phone: 681740
683428

GEZOCHT
een inwonend DIENSTMEISJE
voor ± 1 maand.
Tel.: 374354

LANDHUIS BRIEVENGAT
Elke zondag geopend
vanaf 5.00 uur om het landhuis te bezichtigen.
Happy Hour van 18.00 - 19.30 uur.
a.s. zondag 5 september Live Muziek van Spice & Pepper vanaf 19.00 - 24.00 uur.
Elke laatste zondag van de maand Folkloristische dansshow van 5.00 - 6.00 uur.
Tevens verkoop van souvenirs en lekkere hapjes.
Iedereen is van harte welkom!!!

Exclusief bij
COCO
"Beachlife" badmo...
maat 38 t/m 44.
Jute strandtassen P...
Speciale prijs f 35,-

TE HUUR
voor vakantiegangers en zakenrelaties compleet gemeubileerd
APPARTEMENT
met inneogoed verschoning radio - airco - tv - kitchenette, aan het strand.
tel.: 683545 tussen 6 en 9 uur 's avonds.

Las Vegas SUPERMARKET Gosieweg 90
Tel. 373792/371950/373044
Die bakkers van Las Vegas hebben ook altijd weer wat nieuws. Hoogachtend, de Trendsetters.

WAARSCHUWING
De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.
...
DONDERDAG 09 SEPTEMBER 07.00 UUR TOT 24.00 UUR.
Onveilig zeegebied ±4000 m. uit de kust.
Op de schietbaan WACAO:
MAANDAG 06 SEPTEMBER 07.00 UUR TOT 15.00 UUR.
VRIJDAG 10 SEPTEMBER 07.00 UUR TOT 14.00 UUR.
Onveilig zeegebied ±4000 m. uit de kust.
Op 10 SEPTEMBER max. verheffing ±5000 ft.

schildersbedrijf
Perfect
De
huisschilder
van huis uit.
Tel.: 601766 - 369127

Najaarsactie...
voor Jeugd van 8 t/m 14 jaar
alle vrijdagen van 14:30 – 16:30 uur.
4 x 2 uur Naf. 125,-
SAIL CURAÇAO

KURSO DI BEIBEL
Kiko Beibel ta bisa di:
- bida kristian
- Spiritu Santu
- boutismo
- Dios Tata
- orashon
- salbashon
- iglesia
- e último dia
- i mas
... djaweps ... 19.00 - 20.30 na edifisio Iglesia ... Arowakenweg ... 7 di septe...

ROTIE'S
Cafe, kip, ... kip, ... varkens, ... bestel ...
Koraal Partir kav. 87.

KTC KUSTERS' TRADING CO.
Onze design school is er weer met veel nieuwe ideeën
In uw huis of bedrijf te brengen.
Datum: 27 september tot en met 1 oktober 1993
Prijs: f 375,=
Voor meer informatie, bel ... tel. 614244
of kom persoonlijk langs bij Kusters Trading Co.,
Kaminda Michigan 3, Zeelandia.

Afdeling ... voor Bedrijfs-Management ...
... maakt hierbij bekend ...
VOORSCHRIFTEN OP HET GEBIED VAN DE AANBESTEDING EN DE UITVOERING VAN WERKEN NAV. UAR. ABB
...

TE KOOP
BUICK REGAL ...
21.000 km gereden
Inl. Tel. 625031 of 375947

FYSIOTHERAPIE ROOI CATOOTJE
Kaya Urdal 30, Curaçao
... zwangerschapsbegeleiding
volgens de methode oefentherapie-Mensendieck start
...

... stichting zorg voor ...
... fundashon ...
beheert 4 voorzieningen op Curaçao, ... van personen met een ... handicap. Het ...

TE KOOP
JEEP LAREDO
(type: Renegade)
Hardtop Bouwjaar 1984
...
Tel.: 649367

Winterbouglas International N.V.
... versterking ...
EEN GEROUTINEERDE TYPISTE
Voor deze functie, waarvoor wij het snel en foutloos uit typen van correspondentie in de Engelse en Nederlandse taal, aan de hand van dictafoonbandjes of geschreven concepten, geen probleem is.
Goede kennis van WP 5.1 is noodzakelijk.
Gegadigden dienen schriftelijk te solliciteren.
Deze brieven kunnen worden afgegeven op ons adres Kaya Flamboyan 22, of verzonden aan Postbus 3621 t.a.v. Mevrouw A. Lovert.
Bij haar kunnen tevens nadere inlichtingen worden ingewonnen (tel. 370211).

EILANDGEBIED CURAÇAO
Het Hoofd van de Dienst voor Arbeidszorg
MAAKT BEKEND:
dat op zondag 05 September 1993
van 9.00 uur tot 12.00 uur v.m. op
Landhuis Groot Sta. Martha
PLANTEN en
ANDERE ARTIKELEN
TE KOOP ZULLEN ZIJN

Van deze functionarissen wordt ...
Gegadigden dienen ...
- enige jaren praktische ervaring ...
- het ...
Curaçaose samenleving.
... selectie-procedure.
Schriftelijke sollicitaties kunnen ... twee weken na ... verschijnen van dit blad gericht worden aan:
De directie van de
Stichting Zorg voor Geestelijk Gehandicapten
P.O. Box 4924, Curaçao

TE KOOP
...
Tel. 373535/377477

ÑAPA

ZATERDAG 4 SEPTEMBER 1993 AMIGOE

Weekend Bijlage Amigoe

INTERVIEWS

Rapport over oud-Colegianen in Nederland

REPORTAGES

Illegaal vervoer van huisdieren

Curaçaos onderzoek: verband tussen osteoporose en vitamine D

Dr. Alejandro Saleh:

"Link tussen zon, botafbraak en oudere vrouwen is vitamine D"

We worden ouder en, naar het lijkt, minder lelijk oud. Weliswaar komt de ouderdom nog steeds met gebreken maar daar weten medici steeds betere wapens tegen in te zetten. Ook al is het lichaam geteisterd door drank en drugs, een vrouw als Liz Taylor weet met het nodige lapwerk eruit te zien als een veertigjarige. En Jane Fonda, toch ook al ruim de vijftig gepasseerd, heeft het lichaam van een dertigjarige als we de foto's in de damesbladen voor ongeretoucheerd houden.

= door Hennie Harinck =

Oud worden betekent in veel gevallen ook kleiner worden. We trekken krom en we zakken letterlijk een beetje in elkaar. De veerkracht van het skelet af neemt als we op middelbare leeftijd komen. Met name oudere vrouwen kampen met broze botten. Die breken makkelijker als eenmaal de menopauze voorbij is en de natuurlijke aanmaak van het vrouwelijke hormoon oestrogeen gestopt is. De kwaal heet osteoporose. Die ouderdomsaandoening kan tot nare fracturen leiden van de wervels en de heup. Vroeger overleefde men osteoporose uiteindelijk niet. Met gebroken botten was men gedoemd het bed te houden. "Die mensen gingen bijna allemaal dood. Langdurige bedlegerigheid overleef je niet. Oude mensen en in bed liggen is een fatale combinatie", vertelt internist Saleh. Sedert jaren kan een onherstelbaar gebroken heup echter vervangen worden door een kunstexemplaar. Met een ruggewervel ligt dat anders. Die kan niet zomaar vervangen worden.

KALK

Bot bestaat voor het overgrote deel uit kalk. De redenering was: als je calcium slikt, behoedt je je voor verlies van botmassa. Die theorie gaat niet helemaal op. Er zijn meer factoren die een rol spelen bij de ziekte osteoporose. Na de menopauze blijkt nog een ander fenomeen op te treden en daar kwam professor dr Alejandro Saleh bij toeval achter.

Hoe komt het toch dat de Curaçaose vrouw in vergelijking met haar Westeuropese seksgenote zo'n tien jaar later last krijgt van osteoporose, vroeg hij zich af.

Nu wordt calcium in het lichaam aangemaakt met behulp van vitamine D en die wordt op haar beurt weer gesynthetiseerd door de inwerking van zonlicht op het lichaam. Zou het zo kunnen zijn dat de verhoogde blootstelling aan zonnestraling de Curaçaose vrouw behoedt voor osteoporose vanaf het vijftigste jaar, vroeg Saleh zich vervolgens af.

Het lag voor de hand om naar de blanke Curaçaose vrouw te kijken om de tropische klimaatinvloed optimaal te kunnen bestuderen. Samen met professor dr Jan Jonxis, Ronald Dubbelman en dr Frits Muskiet werd onderzoek gedaan naar de relatie leeftijd en vitamine D-gehalte onder blanke Curaçaose vrouwen. Met name werd bij de ouderen (63-83 jaar) gekeken naar de relatie tussen overvloedige blootstelling aan zonnestraling en botfracturen. Daaruit bleek dat alle vrouwen, ook die uit de jongere groep getesten, een hogere vitamine D-spiegel hadden dan een gelijkwaardige groep vrouwen in Nederland gedurende de herfst en winter.

ZON

Daarmee was zo goed als bewezen dat de zon 'iets' van doen had met de aanmaak van vitamine D. Vrouwen op Curaçao van rond de 60 hebben een significant hogere vitamine D-spiegel dan in Nederland. Rond het 70e à 80e levensjaar gaat de spiegel omlaag, zo bleek.

Saleh: "Wij deden het basisonderzoek en legden de relatie tussen zonneschijn en aanmaak van vitamine D. Een Frans team is daarop doorgegaan en heeft een proefgroep vitamine D toegediend om daarna te kijken naar het effect op de botten. Zij concluderen dat het helpt: de botstructuur wordt steviger."

In het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde verscheen onlangs een artikel van Jonxis, Saleh en Muskiet waarin zij een commentaar schrijven naar aanleiding van het onderzoek. Daarin wordt gehamerd op preventie om het verlies van botmassa zo langzaam mogelijk te laten verlopen.

"In Nederland moet men al beginnen met een preventieve behandeling van 800 eenheden vitamine D per dag rond het 40e levensjaar voor vrouwen." Dat betekent in de praktijk één tablet per dag. Voordeel is dat zo'n tablet bijna niets kost, vertelt Saleh. "Het betreft een volkomen veilige dosis. Bij 800 eenheden dagelijks is nog nooit intoxicatie (vergiftiging, red.) beschreven."

Het verband tussen zon en vitamine D lijkt zo makkelijk te leggen. Waarom is nooit eerder iemand op dat idee gekomen? Het geheim schuilt volgens Saleh in serendiptisme. Er is laatst zelfs een medisch congres aan serendiptisme gewijd, vertelt hij. Een modewoord in de medische wereld, dat in de dikke Van Dale omschreven staat als 'de gave om door toeval en intelligentie iets te ontdekken waar men niet naar op zoek was'.

"Je hebt het idee dat er een mogelijke samenhang tussen twee dingen bestaat. Dat ga je dan onderzoeken en vervolgens blijkt in dit geval dat er inderdaad sprake van een relatie tussen blootstelling aan zonneschijn en de vorming van vitamine D."

Saleh begon erover na te denken toen hij zich realiseerde dat er op Curaçao zo weinig osteoporose voorkomt onder vrouwen van middelbare leeftijd in vergelijking met Nederland. "Ik kreeg een soort aha-ervaring."

PIL

De internist verrichtte al eerder baanbrekend onderzoek. In 1965, het jaar waarin hij promoveerde, vroeg de internist zich af waarom iedereen zich blindstaarde op de anti-conceptieve werking van de pil, die toen net op de markt was, terwijl zo weinigen zich met mogelijke andere werkingen bezighielden. Hij startte een onderzoek naar de bijwerking van pilgebruik op de bijnieren. Daar bleek uit dat vrouwen die de pil gebruiken soms onvoldoende cortison ('een levensdrank' volgens de internist) produceren. Bij verhoogde stress, een operatie of een trauma als gevolg van een ongeluk, zorgt cortison (hormoon uit de bijnierschors) als een soort adrenaline voor een verhoogde waakzaamheid van het lichaam.

Het vrouwelijk hormoon oestrogeen (dat deel uitmaakt van de anticonceptiepil) is eveneens van belang bij het voorkomen van botverzwakking. "Oestrogeen is eigenlijk de anabool van de vrouw, een opbouwend hormoon." Saleh zegt *fan* van oestrogenen te zijn. "De oudere vrouwen, die in de overgang zijn of die gepasseerd zijn, en ze gebruiken hebben glanzende ogen en een mooie huid."

Wanneer de botten van oudere vrouwen, én mannen, eenmaal poreus geworden zijn als gevolg van verlies van botmassa is er weinig meer te redden. Het proces van verlies van botmassa is onomkeerbaar, aldus Saleh. Preventie is dus van levensbelang.

Bij mannen treedt de kwaal later in dan bij vrouwen, omdat de botbeschermende oestrogenen bij het 'zwakke geslacht' niet meer geproduceerd worden na de menopauze. De testosteronproduktie van de man, eveneens beschermend, vermindert pas rond het 70e jaar.

Zonnen heeft tegenwoordig een negatieve bijklank. Je teveel blootstellen aan de zon zou huidkanker kunnen veroorzaken. "Een half uurtje per dag in de zon geeft voldoende vitamine D en kan naar mijn mening geen kwaad."

Inmiddels staat een tweede onderzoek op stapel. Saleh en de zijnen willen zich dan gaan buigen over de vraag waarom osteoporose op latere leeftijd wél voorkomt op Curaçao. De Antilliaanse vrouw krijgt zo rond haar 70e dezelfde botklachten als haar seksgenote in Europa rond haar zestigste. Blijkbaar kan het zonlicht niet alleen zorgen voor het uitblijven van osteoporose.

DIKKE KLEDING

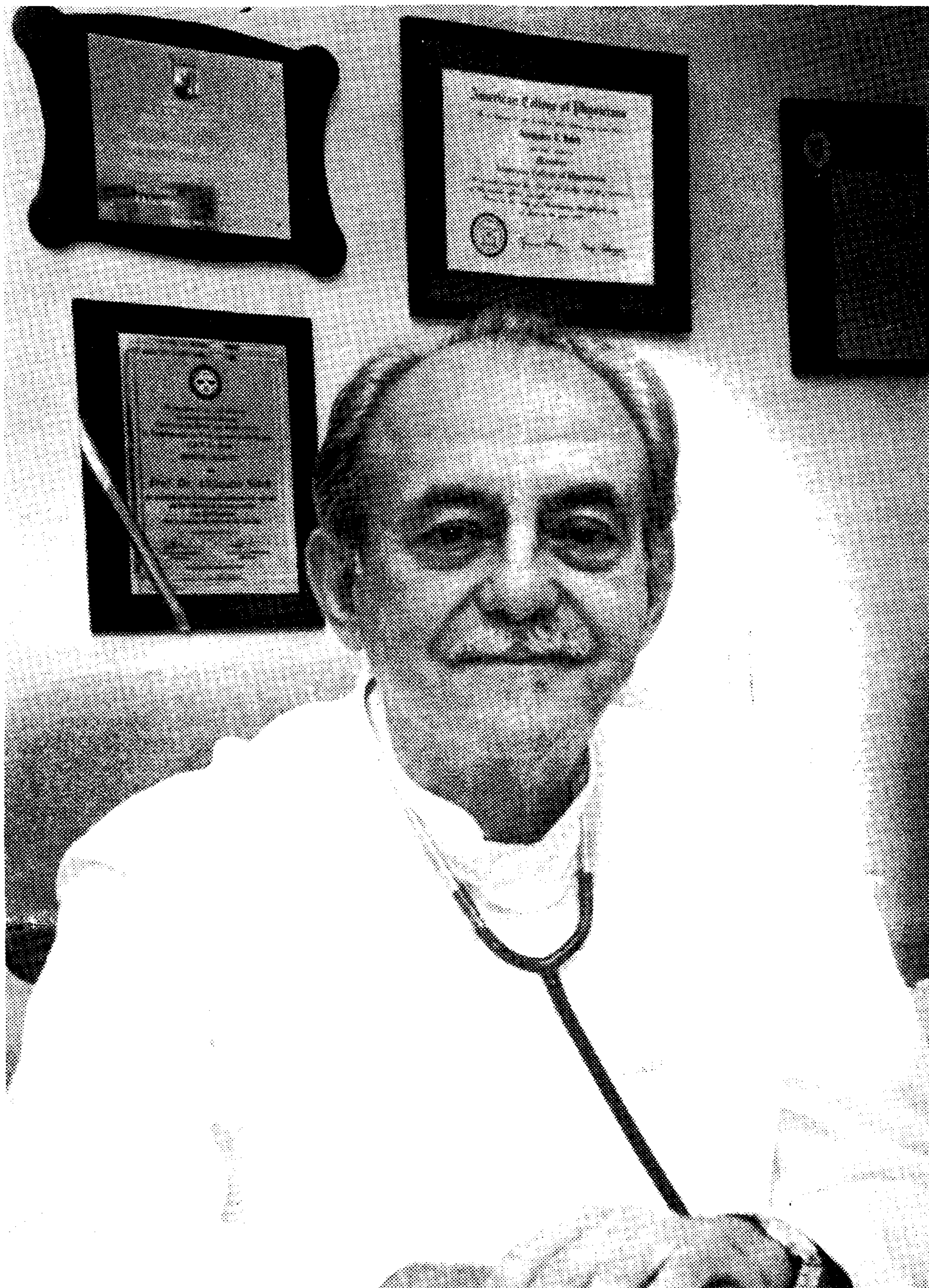
Er zijn een aantal observaties die een rol spelen bij dit onderzoek. "De Antilliaanse vrouw kleedt zich te dik. Als de vrouw ouder wordt mag je niets meer zien. Alles wordt bedekt. De bejaarde vrouw gaat ook beduidend minder in de zon zitten. Een rol speelt bovenal dat de ouderwordende huid waarschijnlijk niet meer in dezelfde mate in staat is tot vitamine D-syntese zoals een jonge huid dat kan."

Waarschijnlijk is ook hier de oplossing dat aanvullend vitamine D geslikt kan worden om veel onheil te voorkomen, voorspelt de internist.

Je ziet nogal eens dat jonge mensen allerlei vitaminepreparaten slikken. Heeft dat zin? "Dat is onzin. Er worden teveel vitamines voorgeschreven. De Curaçaoënaar eet voldoende en vrij gevarieerd. Je ziet toch bijna geen *sandwich* meer zonder een blaadje groen. Aanvullend slikken is goed wanneer je niet voldoende eet. In mijn huis heeft nooit iemand een vitamine geslikt."

In het geval van osteoporose kan nu gesproken worden van een duidelijk vitaminetekort als oorzaak en dat is nu juist een belangrijke uitkomst van het Curaçaose onderzoek, aldus de internist. "We dachten dat de botkwaal iets was dat onlosmakelijk met de ouderdom samenhing en dat we daar niets aan konden doen. Dat is dus niet zo."

Profylaxe van vitamine D-gebrek bij volwassenen; op welke leeftijd beginnen en met welke dosis?, J. Jonxis, A. Saleh en F. Muskiet, Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde; 137, nr 17

Professor dr Alejandro Saleh: "Vitamine D-tekort speelt belangrijke rol bij het ontstaan van osteoporose."

Foto Ken Wong

OSTEOPOROSE (letterlijk: de poreusheid van de beenderen) is een miskende ziekte, die begint met vage lage rugpijn. Artsen noemen de klacht nogal eens slijtage van de botten. Maar het kán het eerste symtoom zijn van osteoporose. De kwaal is in het beginstadium nog niet zichtbaar op een röntgenfoto. Pas wanneer vijftig procent van het bot is aangetast, kan de diagnose met zekerheid worden gesteld. Wanneer een vrouw de zestig gepasseerd is en de klacht luidt lage rugpijn, waar geen andere symptomen kunnen wijzen op een andere aandoening, dan is de diagnose osteoporose zeer waarschijnlijk.

Uit onderzoek van professor dr Saleh, prof dr Jonxis en dr F. Muskiet is naar voren gekomen dat deze aandoening het beste behandeld kan worden met een combinatie van vitamine D, calcium en oestrogenen. In het begin van de behandeling kan bij veel pijnklachten fluor, een beenverharder, toegediend worden. Zij bevelen aan om rond het 60e jaar een preventieve behandeling te starten. In landen met weinig zon, zoals Nederland, wordt aangeraden te beginnen met een vitamine D-kuur vanaf het 45e jaar. In een zonnig klimaat raden zij vrouwen aan rond het 55e à 60e jaar te beginnen met een behandeling. Voor mannen geldt dat gemiddeld tien jaar later kan worden begonnen.

"Internist uit verdomhoekje"

De internist stijgt met name in Amerika weer in aanzien. Hij was een tijdje uit het vizier verdwenen. De *general practitioner* was immers vrijwel overbodig, vond men, want er was een specialist voor de ogen, de neus, het hart en de maag. De 'holistische' visie wint echter terrein. Professor Saleh: "Wij bekijken de patiënt als een geheel. Er staat meer dan alleen een zieke nier. We kijken bij wijze van spreken naar de natte neus, het algemene fysiek, de uitstraling. Is die lusteloos of juist springlevend. Daar zijn internisten op getraind. Juist om dat geheel te zien."

■ *'Quality of life', heet het als je ouder bent en dat zonder al te veel gebreken. We willen allemaal zo oud mogelijk worden, maar dan wel gezond.*

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt

Deelnemers aan IJzerbedevaart negeren laatste wens Boudewijn

Het 'Vlaams Blok', vertegenwoordigd met twaalf zetels in de Belgische Kamer, propageert de ideeën van rechts België. Op de foto kopstukken van het blok tijdens een partijbijeenkomst: links senator Wim Verreycken en midden partijleider Filip Dewinter.

BRUSSEL - De geest van koning Boudewijn waarde afgelopen zondag absoluut niet rond op de weide aan de voet van de IJzertoren in Diksmuide. Vlaanderen en niet België voerde de boventoon tijdens de 66ste IJzerbedevaart, waarmee de Vlaamse beweging de Vlaamse gevallenen van de Eerste Wereldoorlog herdacht. Vier weken nadat de vorst op vakantie in Spanje aan zijn zwakke hart bezweek, namen zo'n 35.000 'pelgrims' in Diksmuide deel aan de jaarlijkse manifestatie. Maar aan diens politieke testament, de toespraak aan de vooravond van de nationale feestdag op 21 juli waarin Boudewijn België in zijn armen sloot, hadden zij duidelijk geen boodschap.

De koning liet toen weten dat wat hem betreft de staatshervorming, zoals die een week eerder door het parlement definitief was goedgekeurd, het 'sluitstuk' was van wat er sinds 1970 aan 's lands staatsbestel is veranderd. Een federaal België met een autonomer Vlaanderen, Wallonië en Brussel dan ooit kon ermee door. Boudewijn pleitte tegelijkertijd voor duurzame 'communautaire' vrede en tegen separatisme, en daarmee voor de goede verstaander tegen een onafhankelijk Vlaanderen.

Maar dat gold zondag allerminst voor voorzitter Lionel Vandenberghe van het IJzerbedevaartkomitee. Hij kreeg de handen van de duizenden bedevaarders zonder moeite op elkaar met een toespraak die bol stond van vlaamsnationalistische stokpaardjes. "Over een zaak zijn we het allemaal eens: het Sint- Michielsakkoord (zoals de reeks grondwetswijzigingen heet, red.) is slechts een tussenstap op weg naar een volledig soevereine Vlaamse staat."

OPSPLITSING

Veel enthousiasme ontlokte Vandenberghe ook met zijn eis tot opsplitsing van de sociale zekerheid, en de sluiting van de in Wallonië geconcentreerde wapenindustrie. "Alle onrechtvaardige transferten moeten stopgezet worden". Veel Vlamingen geloven heilig dat zij moeten opdraaien voor de hoge sociale lasten die door de spilzieke Walen worden veroorzaakt. Ook de vermeende grotere buitenlandse en vooral Franse greep op het Vlaamse bedrijfsleven zat hem hoog. "Vlaanderen mag niet afhankelijk worden van het Franse grootkapitaal en het Franse staatsimperialisme". Vandenberghe citeerde daarbij het lot van het door zware bezuinigingen getroffen personeel van Sabena, dat deels eigendom is van Air France. Geen onvertogen woord viel er uit zijn mond over de overleden koning of zijn opvolger, Albert II. Vandenberghe gaf wel een kat naar de 'georganiseerde' rouwbetuigingen door te zeggen dat we "nu al voor de 66ste keer bijeen zijn, spontaan, zonder Barnum-reclame, zonder steun van de politiek, zonder de steun van de Belgische staatskerk, zonder goedkoop vervoer, zonder een dag betaald verlof, zonder mediageweld."

De IJzerbedevaart zou niet de ijzerbedevaart zijn als extreemrechts uit allerlei uithoeken van Europa zich in Diksmuide niet liet zien. De herdenkingsbijeenkomst, in de jaren '20 begonnen om de door Franstalige officieren louter als kanonnenvlees gebruikte Vlaamse soldaten te herdenken, wordt daardoor al jaren overschaduwd. Het feit dat de extremisten niet tot de herdenkingsweide worden toegelaten doet daar voor de buitenwacht weinig aan af.

In de IJzerlaan, op een steenworp afstand, stonden gebroederlijk naast elkaar de tamelijk onschuldige Vlaams-nationalistische Volksunie, het Vlaams blok ('eigen volk eerst') naast groepjes zoals het Rabiaat anti-Belgische en racistische Were Di en voorpost ('België barst') en activisten van het Taal Actie Komitee geld in te zamelen. In een zaaltje achter een café ging lectuur die overal elders streng verboden is vrij over de toonbank, net als bandjes over Hitler en zijn tweede man Hess. De Nederlandse Centrum Democraten '86 verkochten open en bloot T-shirts met de tekst: "'t is fijn blank te zijn". Het "Vrijwilligers Korps Nederland" van Henri Slegtkamp commandeerde wierf vrijwilligers voor een blanke staat in Zuid-Afrika.

VREEMD

Veel bedevaarders hadden moeite met deze extremisten. "Voor mij zijn ze totaal vreemd. Oppakken en weg ermee wezen ermee", vond een 33-jarige anonieme Vlaming. Een oudere Vlaamse is overtuigd Vlaams-nationalist: "maar ik ben zeker geen Vlaams blokker". De 75-jarige Karel de Krock uit Geel, weliswaar voor een verenigd België als de Walen maar "van goede wil" zijn, vindt daarentegen het VB idee "voor een begeleide terugkeer van onrechtmatig binnengekomen mensen" op zich goed.

Feit is wel dat de opkomst voor de manifestatie, die als thema 'Nooit meer oorlog' had, in het niet viel bij de honderdduizenden rouwenden voor Boudewijn. De volgens de Rijkswachtschattingen 35.000 deelnemers, onder wie enkele VU-kopstukken zoals ex-premier Hugo Schiltz maar slechts een enkele christen-democraat van de regerende CVP, zijn niettemin "een opsteker" voor het IJzerbedevaartkomitee. "Een positief politiek signaal", aldus Jean-Pierre Dewijngaert van de organisatie. De laatste jaren liep de opkomst terug. Vorig jaar kwamen 'slechts' 25.000 Vlamingen naar Diksmuide, al hielp het weer toen niet mee.

'Gaza-Jericho-First' eerste concrete afspraak

Victorie van Yasir Arafat en PLO begint in Jericho

= door Maarten Jan Hijmans, ANP =

BEIROET - PLO-voorzitter Yasir Arafat is vaak vergeleken met zo'n duikelaartje waar kleine kinderen wel mee spelen: Je duwt het om, of legt het zelfs helemaal neer. Maar als je het loslaat komt het vanzelf weer overeind. Vervolgens zwaait het even op zijn benen heen en weer tot het zijn oude evenwicht weer hervonden heeft. De PLO-chef beschikt over hetzelfde vermogen om uit benarde, schijnbaar verloren posities weer overeind te krabbelen. Hij heeft dat ook talloze malen laten zien. In 1983, een jaar na de Israelische invasie van Libanon en de smadelijke Palestijnse aftocht uit Beiroet, zag het er somber voor hem uit. De PLO leek ten prooi te vallen aan een opstand in de eigen gelederen onder leiding van de radicale kolonel Abu Mussa. Maar door zich persoonlijk aan de zijde van zijn belegerde volgelingen te scharen, bewerkstelligde Arafat een omslag in de populariteit van zijn door Syrische tanks gesteunde tegenstanders. Uiteindelijk werd de PLO-chef onder VN-vlag vanuit het Libanese Tripoli geevacueerd. En toen zijn schip het Suez-kanaal passeerde op weg naar Jemen, kwam ook nog een voor hem uiterst belangrijke verzoening tot stand met de Egyptische president Mubarak.

SLACHTPARTIJ

Twee jaar later wist de PLO-leider met hetzelfde succes de aandacht van de wereldopinie te richten op de wrede manier waarop zijn volgelingen in de kampen in Libanon alsnog dreigden te worden afgeslacht door een andere Syrische vazal, de Shi'itische Amal-beweging. In 1991, na de Golfoorlog, leek Arafats positie opnieuw benard. Sommigen schreven hem al zo ongeveer af vanwege zijn schijnbare keuze voor Saddam. Maar in oktober '91 begonnen de vredesbesprekingen met de Israeliërs in Madrid en daar was de PLO weer volop bij, al was het dan ook via de achterdeur en onder de 'dekmantel' van een delegatie uit de bezette gebieden. Ditmaal, in augustus 1993, heeft de PLO-voorzitter opnieuw een verbluffend staaltje overlevingskunst gedemonstreerd. Opnieuw trok hij de PLO uit een moeras, waarin zij geleidelijk door allerlei oorzaken in dreigde te zakken. De vredesbesprekingen leverden maar niets op en de Intifadah en de Israelische repressie duurden onverminderd voort. Het gebrek aan perspectief zorgde voor een geleidelijke *verelendung* in bezet gebied, die nog werd aangewakkerd door een geleidelijk ernstiger wordende financiële crisis, als gevolg van het feit dat de Golflanden na de Golfoorlog hun bijdragen aan de PLO hadden gestopt. Pensioenen, salarissen werden gekort, instellingen werden acuut bedreigd. Twee kranten op de Westoever, waaronder het veelgelezen Al-Fajr, moesten hun verschijning staken, ziekenhuizen stonden voor de ondergang.

Het was duidelijk dat er iets moest gebeuren om de situatie te redden. En het is tegen die achtergrond dat Arafat de Israeliërs heeft ingeseind dat hij wel oren had naar het aanbod van 'Gaza-first', dat de Israelische minister Shimon Peres onlangs weer van stal had gehaald.

OUD PLAN

Gaza-eerst was in feite een oud plan waarmee de Israeli's al tijdens de autonomie-besprekingen van 1979-81 met Egypte tevergeefs hadden geleurd. Israel wilde wel af van het overbevolkte, arme Gaza, dat vanouds een broeikas was van Palestijns nationalisme. De reden dat Peres het plan weer oprakelde, was in feite onveranderd: het is het gebied waar de Intifadah is begonnen en nog steeds het meest grimmig is. Arafat liet weten dat hij er ditmaal wel oren naar had om het autonomie-avontuur hier te beginnen, maar op voorwaarde dat de Westoever niet het idee zou krijgen in de steek gelaten te worden. Er moest nog iets aan worden toegevoegd, al was het maar als symbool. "Ik moet ook een stukje van de Westoever hebben," zei hij op 11 juni in een interview met het Israelische blad Haaretz. "Ik zeg niet welk. Het kan Jericho zijn of ergens anders."

Het werd dus Jericho, dat het grote voordeel heeft dat het een vrij geïsoleerd stadje is, dicht bij de grens met Jordanië en 'vrij' van Israelische nederzettingen omdat het nooit door Joodse nationalisten is geclaimd. Israel, waar premier Yitzhak Rabin na twee jaar vruchteloos onderhandelen eveneens een doorbraak goed kon gebruiken, besloot op Arafats aanbod in te gaan. De beprekingen, die verscheidene weken hebben geduurd, speelden zich af in het geheim, in verscheidene hoofdsteden. De onderhandelaars waren hoge Israeli's, onder wie de ministers Yossi Sarid en Shimon Peres, en topmensen van de PLO. Twee maanden geleden lekte er iets uit: Er verschenen berichten in de Israelische pers over de contacten. Ze werden echter haastig ontkend door Rabin en Arafat zelf.

Begin augustus kwam Arafat in botsing met zijn onderhandelingsdelegatie naar de vredesbesprekingen. De PLO-chef had een beslissing van hen doorkruist en een *paper* van de Amerikanen wel degelijk beantwoord. De delegatieleden zelf hadden geweigerd op het document in te gaan, omdat een beslissing over Jeruzalem erin naar een later tijdstip werd uitgesteld. Arafat stond bloot aan beschuldigingen dat hij 'Jeruzalem verkwanselde'. Niet dan met de grootste moeite kon hij het ontslag afhouden van de delegatieleden Feisal Husseini, Saeb Erakat en de woordvoerster van de delegatie, Hanan Ashrawi.

Eind augustus, nadat de 'Gaza-Jericho-eerst' optie naar buiten was gekomen, verergerden de moeilijkheden zich nog: Na elkaar traden Mahmoud Darwish, een van de grootste Arabische dichters van het moment, en de oude vertrouwde Shafiq Al-Hout, PLO-vertegenwoordiger in Libanon en Arafat-getrouwe van het eerste uur, uit de uitvoerde raad (het PLO-bestuur). Zij wilden niet meer geassocieerd worden met de financiële crisis en Arafats onbegrijpelijk grote bereidheid om concessies te doen.

Het leek een oproer, binnen de PLO en op de bezette gebieden werd uitermate negatief over Arafat gepraat. Het was opnieuw een van die ernstige crises waar de PLO zo vaak last van heeft gehad. Maar in feite lag Arafats overwinning toen al onder handbereik, klaar om de hoek. Want met Gaza-Jericho-first heeft de PLO-leider niet alleen - voor het eerst in de geschiedenis van het Palestijns-Israelische conflict - een *deal* bereikt waarbij de Israeli's een stukje van het Palestijnse vaderland ontruimen, hij heeft ook aannemelijk kunnen maken dat hij niets verkwanselt. Integendeel, hij heeft tevens een eerste tastbaar resultaat bereikt in de autonomie-onderhandelingen als geheel, terwijl heikele punten als Jeruzalem alleen maar even zijn uitgesteld, uit tactische overwegingen om een de facto erkenning binnen te kunnen halen van de PLO.

Dit slechten van het Israelische taboe rond praten met de PLO, dat nu in alle openheid door de Israelische overheid terzijde is geschoven, is in feite zijn grootste overwinning. Want wat Israelische officiële kringen er nu over mogen beweren - dat erkenning van de PLO niet, nog niet, of pas over een tijdje aan de orde kan worden gesteld - het kan niet verhullen dat er een precedent is geschapen en die erkenning eigenlijk gewoon al een feit is. Israel kan bij verdere onderhandelingen niet meer om de "enige wettige vertegenwoordiger van het Palestijnse volk" heen.

Scepsis overheerst bij opdeling British Rail

Er is de grap van de Brit, die zelfmoord wilde plegen. Hij ketende zich vast aan de spoorrails en ging er met zijn hoofd op liggen. En ja hoor, hij kwam aan zijn eind, maar dat was doordat hij verhongerde. Bittere grappen in deze trant zijn er te over over de Britse spoorwegmaatschappij British Rail (BR). Br is voor veel Engelsen een standaardvoorbeeld van slechte, onregelmatige dienstverlening tegen te hoge prijzen. De grappen nemen in aantal nog toe, naarmate het moment nadert waarop de omstreden plannen van de Britse regering in werking treden om het noodlijdende nationale spoorwegbedrijf op te delen als een soort taart. Discussies over de haalbaarheid en wenselijkheid van privatisering waren er ook al genoeg bij de verkoop van de waterен gasbedrijven in Groot-Brittannië. Maar vergeleken bij het rumoer om de verkoop van BR was dat achteraf gezien maar kinderspel.

Politici, vakbonden, consumentenorganisaties, de spoorweglobby en zelfs enkele van de firma's die de regering voor de koop wil interesseren, lopen tegen de plannen te hoop. Maar gezegd moet worden dat de manier waarop BR wordt uitverkocht dan ook buitengewoon vreemd oogt. De achterliggende gedachte van de privatisering was natuurlijk dat het privé-initiatief in staat moet worden geacht betere service te verlenen, tegen scherpere prijzen dan de staat. En dat bovendien subsidies en kosten voor het spoorwegbedrijf die op de staatsbegroting drukten, door de kopers zouden kunnen worden 'weggerationaliseerd'.

Maar de praktijk is vaak weerbarstiger dan de theorie. Bij BR was al snel de vraag of een bedrijf dat al jaren achtereen zoveel verliezen lijdt (in het boekjaar 1991-92 was dat bedrag opnieuw gestegen naar 163,9 miljoen pond, oftewel bijna 500 miljoen gulden) voor investeerders nog wel aantrekkelijk kan zijn. Omdat de regering daar kennelijk ook niet gerust op was, koos zij voor een wonderlijke constructie, waarbij BR niet wordt aangeboden als een geheel, maar in losse onderdelen. De staat houdt de controle over het eigenlijke spoor via een nieuwe staatsmaatschappij. Maar de exploitatie van diverse trajecten wordt - eerst via lease-contracten en later via verkoop - geleidelijk uitbesteed aan derden als het gaat om het bewaken van gebouwen of het ophalen van vuil.

Een dergelijke constructie was nog niet voorzien toen de plannen voor een verkoop van BR in 1982 door de toenmalige premier, Margaret Thatcher, werden gelanceerd. Thatcher stond niet bepaald te boek als een vriendin van het openbaar vervoer en haar voorkeur was daarom simpel en vooral ideologisch bepaald: BR maakte verlies en privatisering was voor haar de remedie om van de rode cijfers af te komen. Het bedrijfsleven zou vanzelf de zaak wel gezond maken en verliesgevende taken afstoten. De ideologie ging zelfs zover dat investeringen die volgens het management van BR nodig waren om het bedrijf rendabel en voor investeerders aantrekkelijk te maken, maar meteen achterwege werden gelaten.

Malcolm Rifkind, de minister van Vervoer, die in 1992 eindelijk de definitieve plannen presenteerde, kreeg echter de rekening voor deze simpele benadering gepresenteerd. Hij kreeg te maken met het feit dat het bedrijfsleven helemaal niet zat te springen om geld te stoppen in het noodlijdende BR. Bij gebrek aan kopers voor het geheel, werd daarom de omslachtige omweg gekozen waarbij BR in stukken wordt opgedeeld.

RAILTRACK

Rifkinds voorstel kwam erop neer dat de infrastructuur (sporen, seinen en beveiligingen) in een nieuwe staatsonderneming komt, Railtrack, die straks de kosten van onderhoud en investeringen volledig aan de gebruikers van de banen gaat doorberekenen. Het materieel gaat naar verschillende leasemaatschappijen. De sector goederenvervoer wordt domweg verkocht. Exploitanten kunnen de rest, diverse baanvakken, inclusief stations, als zogenoemde 'franchises' pachten. De nieuwe opzet gaat op 1 april 1994 van start. Railtrack begint dan zijn bestaan en een zevental franchises moet dan eveneens zijn uitgezet, onder een nieuw orgaan dat

vervolg op pag. 6

Albert II populair bij Belgen

BRUSSEL - Albert II is nog geen maand koning maar hij valt nu al in de smaak bij de overgrote meerderheid van de Belgen. Volgens een opiniepeiling in opdracht van de krant La Derniere Heure heeft 81 procent van de Belgen volledig dan wel voldoende vertrouwen in Albert II.

Joodse kolonisten aan het ochtendgebed tijdens de bezetting van een synagoge in Jericho eerder deze week, uit protest tegen het akkoord dat met de PLO is bereikt over de autonomie van de Gaza-strook en Jericho.

Op het gebied van lesmateriaal zijn wij nergens

Papiaments is nog niet klaar om naar school te gaan

In juni 1993, vlak voor de grote vakantie, heeft de oudervereniging van het G. Ch. Pire College een Ouder-Bulletin uitgegeven waarin uiteenlopende aspecten van de invoering van het Papiaments als instruktietaal in het basisonderwijs, uitvoerig aan de orde kwamen. De uitgave van dit 'Ouder Bulletin', dat in dit geval verzorgd werd door Bernadette Heiligers, had een tweeledig doel. In de eerste plaats werd uitgebreid ingegaan op de wettelijke stand van zaken en op de doelstellingen van de voorgenomen invoering van het Papiaments als instruktietaal. Vervolgens werden met betrekking tot de invoering van het Papiaments verschillende punten geïnventariseerd, die al jaren lang door ouders als verontrustend worden ervaren. Deze 'knelpunten' en bijbehorende concrete vragen en meningen, worden hierbij samengevat in de hoop dat ze tot verhelderende antwoorden zullen leiden.

door Bernadette Heiligers =

Wie het nieuws volgt zou de indruk kunnen krijgen dat de basisscholen op Curaçao al klaar staan om over te schakelen op het Papiaments als instruktietaal. Dit is natuurlijk niet het geval. Maar de berichtgeving is al voldoende om alle betrokkenen, met name de ouders, het gevoel te geven van de regen in de drup te zullen raken. Deze angst is gebaseerd op de …achtige vraagtekens die overal opdoemen wanneer dit thema aan de orde komt en op de onuitwisbare indruk dat de betreffende vragen jaar in jaar uit zorgvuldig worden omzeild.

Zonder te overdrijven kunnen we zeggen dat we op het gebied van lesmateriaal nergens zijn. Er is een stichting die zich serieus en actief bezig houdt met de ontwikkeling van lesmateriaal in het kader van de toekomstige onderwijsvernieuwin-gen. Dat is de Fundashon Material pa Skol, voorheen Centrum voor Leermiddelen Ontwikkeling. De ontwikkeling van lesmateriaal in het Papiaments, houdt zoals bekend veel meer in dan het vertalen van Nederlandstalige schoolboeken. Het gaat hier namelijk ook om het zelf vervaardigen van nieuwe leermethodes die moeten aansluiten bij de leef- en ervaringswereld van de kinderen.

Op Curaçao is er -behalve voor het vak Papiamentu -nog niet één afgerond Papiamentstalige leermethode voor het basisonderwijs. Van toetsing van nieuwe methodes in een beperkt aantal scholen alvorens over te gaan tot verspreiding, is hier nog nooit sprake geweest.

TOETSING

In Nederland bestaat bijvoorbeeld de Stichting Leerplan Ontwik-keling (SLO), gevestigd te Enschedé, die voor de ontwikkeling zorgt van nieuwe methodes of veranderingen in bestaande methodes. De SLO maakt modullen. Ieder concept wordt ontwikkeld en daarna gewikt en gewogen door een aantal experts op het gebied van de vervaardiging van lesmateriaal. Daarna wordt het concept getoetst op een vijftal scholen. Aan de hand van de ervaringen op die scholen wordt de methode bijgeschaafd, waarna die verspreid wordt onder een groter aantal scholen, voor een nadere toetsing. Pas als het concept beide toetsen met succes heeft doorstaan, wordt de methode voor algemeen gebruik uitgewerkt door een commerciële uitgever.

Op Curaçao bestaan veel rapporten die de wenselijkheid beschrij-ven van de invoering van de moedertaal in het basisonderwijs. Maar er is verontrustend weinig bekend over de procedure die bij de invoering zal worden toegepast.Bijvoorbeeld:

Hoe zorgvuldig worden nieuwe methodes getoetst alvorens die formeel tot lesmateriaal worden verheven?
Welke ijkpunten heeft men ingebouwd in de voorbereidingsfase, voordat het Papiaments en de nieuwe leermethodes op alle scholen worden ingevoerd?
Aan welke criteria moeten de nieuwe Papiamentstalige methodes in de praktijk bij de toetsing voldoen, voordat men het bestaande onderwijs helemaal omgooit en de nieuwe methodes invoert?

LITERATUUR

Studies tonen aan dat kinderen door het onderwijs in hun moedertaal beter leren lezen. Lezen in een vreemde taal is voor veel kinderen weinig inspirerend, aangezien de woorden niet tot de verbeelding spreken. Het lezen is voor deze kinderen slechts een techniek die ze toepassen om de juiste klanken op te roepen. In de moedertaal daarentegen spreekt de tekst sneller tot de verbeelding van de kinderen. De woorden worden daardoor gemakke-lijker herkend en in de context van de hele zin geplaatst. Kortom, het lezen wordt een vaardigheid die het kind gemakkelijker en met meer plezier toepast. Theoretisch klopt dit helemaal. Het grote probleem is echter dat onze kinderen met die vaardigheid niet uit de voeten kunnen. Met alle waardering voor de beschikbare Papiamentstalige literatuur, feit is dat er lang niet voldoende Papiamentstalig leesmateriaal bestaat om zelfs maar voor een minimale leesaanbod per leerjaar te zorgen. Om over echte keuzemogelijkheden uit een leesaanbod maar niet te spreken.

"Met betrekking tot het invoeren van het Papiaments als ... in het onderwijs, zijn in de internationale ... literatuur ... gegevens om ... conclusies te trekken over de voertaalkeuze en de ... daarvan". (Appel en Verhoeven)

Theoretisch leren de kinderen dus een vaardigheid die aansluit bij hun ervaringswereld. In de praktijk echter raken ze verstrikt in een situatie die hun ervaringswereld juist aan banden legt.

TE OPTIMISTISCH

Men stelt vaak dat het bovenstaande wel zal meevallen, omdat kinderen het Nederlands gemakkelijker leren beheersen als ze op school een goede vaardigheid krijgen in hun eigen moedertaal. Dit is echter veel te optimistisch gesteld.

Als Papiaments de instructietaal wordt, worden de basis principes van het lezen en schrijven in de lagere klassen van het basisonderwijs vanuit het Papiaments geleerd. Lezen en schrijven in het Nederlands is daar niet of nauwelijks bij. Dat wil zeggen dat voor deze kinderen nagenoeg geen lectuur beschikbaar is.

Maar ook voor de oudere kinderen brengt deze situatie ernstige beperkingen met zich mee. Tegen de tijd dat deze leeftijdsgroep het Nederlands leert lezen en schrijven, zijn ze zeker in de beginfase noodgedwongen aangewezen op boeken die voor kleinere kinderen geschreven zijn. Maar zinnen als 'de aap zit in de boom' spreekt hun op die leeftijd al lang niet meer aan. Ook hun ontplooiingsmogelijkheden worden dus ernstig aan banden gelegd.

Zelfs experts en voorstanders van de invoering van het Papiaments als voertaal in het basisonderwijs, waarschuwen ervoor om niet te licht te denken over het aanleren van een tweede taal, in dit geval het Nederlands. In 1991 schreven de heren René Appel en Ludo Verhoeven op verzoek van de minister van onderwijs een 'Stappenplan voor de vernieuwing van het basisonderwijs op Curaçao'. Dit rapport stelt weliswaar dat "de moedertaal in ieder geval in de aanvangsfase van het basisonderwijs volledig voertaal moet zijn". Maar het rapport bevat ook keiharde waarschuwingen voor een al te optimistische kijk op de zaak: "Het goed leren van de eigen taal leidt NIET snel en gemakkelijk tot het leren van een tweede taal, omdat er nog veel taalspecifieke elementen moeten worden verworven. Het vreemde taalonderwijs kan dus NIET met enkele uren per week volstaan als de doelstelling is een relatief hoge taalvaardigheid te bereiken".

ONJUISTHEDEN

Ook op ander gebied kan men niet aan de indruk ontkomen dat de feiten soms zonniger worden voorgesteld dan ze zijn. Tot voor kort werd zonder meer aangenomen dat de internationale weten-schappelijke literatuur voldoende basis geeft om de onderwijsver-nieuwingen in onze situatie te rechtvaardigen. Alhoewel Appel en Verhoeven positief staan tegenover de invoering van het Papiaments als voertaal op de basisschool, stellen ze ook hier met nadruk dat de eventuele invoering van het Papiaments op onze basisscholen geenszins door de internationale literatuur gerechtvaardigd wordt: "In een aantal opzichten is Curaçao tamelijk uniek. Dit impliceert dat effectstudies naar de opzet van bilin-guale programma's (elders) waarin de minderheidstaal een substantiële plaats heeft gekregen, voor Curaçao niet direct relevant zijn. Met betrekking tot het invoeren van het Papiaments als voertaal in het onderwijs, zijn in de internationale wetenschappelijke literatuur onvoldoende gegevens om keiharde conclusies te trekken over de voertaalkeuze en de consequenties daarvan".

AANSLUITING

Voorvechters van het Papiaments als voertaal in het hele basisonderwijs zijn het niet eens met de grote nadruk die vooral ouders leggen op de aansluitingsmogelijkheden van het basisonder-wijs op het vervolgonderwijs. Veel ouders zijn bezorgd, dat het niveau van het Nederlands in een Papiamentstalige basisschool nog meer achteruitgaat, zodat hun kinderen in het vervolgonderwijs definitief uit de boot vallen. Voorstanders van de papiamentsta-lige basisschool wijzen echter op het Kompromiso Nashonal van 1989, waarin de sociale vorming van de mens een minstens even belangrijke plaats inneemt als het bijbrengen van intellectuele kennis. Ze benadrukken dat de functie van de school veel meer omvat dan het nastreven van een bepaald niveau van de Nederlandse taal. Enkele kanttekeningen:

Het lijdt geen twijfel dat de school MEDE-verantwoordelijk is voor de sociale vorming van de jeugd. Maar zoals de heren Appel en Verhoeven in hun bovengenoemd rapport stellen: "het veranderingspotentieel van de school mag niet worden overschat. De school kan niet zomaar opleiden tot een nieuwe mens. De school is zelf een product van de maatschappij".
Zelfs al zou de school een optimale sociale ontplooiing van de jeugd garanderen, dan nog blijft de beheersing van het Nederlands crucial voor die kinderen die op het vervolgonderwijs willen aansluiten. Juist mensen met een nieuw verworven "solidariteit, verantwoordelijkheidsbesef, positieve attitude, en cultureel bewustzijn", hebben doorgaans de behoefte aan mogelijkheden om verder te leren. Onze maatschappij kan niet in twee tegengestelde richtingen tegelijk lopen. Terecht streeft men naar een lokale invulling van hogere funkties die nu door buitenlanders worden bekleed. Maar om dit streven te bereiken is de aansluiting van het basisonderwijs op het voortgezet onderwijs van primair en crucial belang. De praktijk wijst uit dat men wat dat betreft niet genoeg nadruk legt op de vereiste beheersing van het Nederlands.

MITAR-MITAR

De Christelijke schoolbesturen hebben een voorstel gelanceerd om de invoering van het Papiaments als instructietaal in het basisonderwijs aangepast te laten plaatsvinden. Zij stellen voor om in de kleuter en de eerste klas met het Papiaments als instructietaal te beginnen en geleidelijk aan meer tijd te besteden aan het Nederlands.

Ook stellen zij voor om in de tweede helft van het basisonderwijs een omslag te maken naar het Nederlands als instructietaal, zodat de leerlingen een goede beheersing krijgen van de taal die in het voortgezet onderwijs wordt gebruikt. Daarnaast moet het mogelijk blijven dat school-besturen, op basis van het gelijkbekostigingsprincipe in de Staatsregeling van de Nederlandse Antillen, op verzoek van ouders, scholen kunnen aanwijzen waar het Nederlands de instruc-tietaal is.

Ook hier zijn enkele kanttekeningen op zijn plaats:

Op Sint Maarten heeft men sinds 1974 ervaring met een eigen versie van het 'mitar-mitar' principe die de Christelijke schoolbesturen nu voor Curaçao voorstellen. Daar is de instructietaal in de eerste en tweede klas van het basisonderwijs Engels, omdat Engels op de Bovenwinden de moedertaal is. Naast het Engels wordt het Nederlands in de eerste twee leerjaren als vak gegeven. In de derde klas schakelt men over op het Nederlands als instructietaal. In 1991 heeft het Rooms Katholiek Schoolbestuur van de Bovenwinden echter de minister van onderwijs verzocht om het Nederlands weer in alle 6 klassen in te voeren als instructietaal. De omschakeling naar het Nederlands als instructietaal blijkt namelijk nog moeizamer te verlopen dan voorheen. Het niveau van het Nederlands blijkt in de zesde klas van het basisonderwijs achteruit te zijn gegaan en ontoereikend te zijn voor het vervolgonderwijs. Ook de resultaten in de brugklas van het vervolgonderwijs zijn duidelijk achteruitgegaan. Het Bovenwindse R.K. Schoolbestuur heeft daarom aan de minister verzocht om de situatie in het basisonderwijs terug te draaien.

De Christelijke schoolbesturen op Curaçao moeten een nauwkeurig onderzoek instellen naar de situatie op Sint Maarten, alvorens een definitief standpunt in te nemen die verstrekkende gevolgen kan hebben voor de Curaçaose kinderen.

"Het goed leren van de eigen taal leidt NIET snel en gemakkelijk tot het leren van een tweede taal, omdat er nog veel taalspecifieke elementen moeten worden verworven ..." (Appel en Verhoeven)

Op basis waarvan stellen de schoolbesturen dat de omslag naar het Nederlands in de vierde klas van het basisonderwijs moet gebeuren? Waarom bijvoorbeeld niet in de derde of de vijfde klas?
Hoe willen deze schoolbesturen het dilemma opvangen van de afwezigheid van leermiddelen en lectuur in het Papiaments?
Welke ijkpunten willen de schoolbesturen inbouwen voordat de nieuwe methode en voertaal op alle scholen worden toegepast?

"Het veranderingspotentieel van de school mag niet worden overschat. De school kan NIET zomaar opleiden tot een nieuwe mens. De school is zelf een product van de maatschappij". (Appel en Verhoeven)

Ten overvloede moet opgemerkt worden dat ook de heren Appel en Verhoeven in hun Stappenplan een 'mitar-mitar' model ten zeerste afraden.

BIJSCHOLING

Om de invoering van het Papiaments in het basisonderwijs mogelijk te maken, heeft het Bestuurscollege een bijscholingscursus voor alle onderwijskrachten van de basisschool georganiseerd. Zolang het de invoering van het Papiaments als vak betreft, is deze opleiding voor het Diploma Applicatiecursus Papiaments niet verplicht. Mede daarom heeft op dit moment slechts 60% van de leerkrachten het diploma op zak. Wanneer het Papiaments als voertaal op de scholen wordt ingevoerd, is het bewuste diploma voor de leerkrachten wel verplicht. Vooruitlopend daarop heeft de Pedagogische Academie de Applicatiecursus Papiaments als verplicht vak opgenomen in het leerpakket. De bijscholing van de overige leerkrachten moet nog ter hand worden genomen.

DOELSTELLINGEN

Onderwijsvernieuwingen hebben tot doel, het verhogen van het rendement van het onderwijs op twee gebieden: op sociaal/menselijk vlak en op intellectueel vlak.

Om een hoger rendement te behalen op sociaal/menselijk vlak, lijkt het redelijk om een bepaald deel van het onderwijsaanbod in het Papiaments te doen plaatsvinden. Bijvoorbeeld de vakken Papiaments, Maatschappijleer (waar die gegeven wordt) en expressievakken zoals zingen, tekenen, handenarbeid, lichamelijke opvoeding en eventueel dramatische expressie. Maar welk voordeel wordt op sociaal/menselijk vlak behaald, als de kinderen in de laagste klassen gedoemd worden tot niet of nauwelijks lezen, omdat er weinig Papiamentstalige lectuur bestaat!
Om op de lange duur een hoger rendement te halen op intellectueel vlak, is het nodig dat de kinderen het Nederlands zowel schriftelijk als mondeling goed leren beheersen. De vraag is of ze daarmee geholpen worden als ze binnen vier jaar basisonderwijs in twee verschillende (hoofd)talen volgens twee verschillende soorten spellingen moeten leren lezen en schrijven.
De intellectuele doelstelling van het onderwijs mag niet onderschat worden. Een goede intellectuele ondergrond vangt twee vliegen in één klap. In de eerste plaats is dit aspect belangrijk voor de leerlingen om later een goede plaats in de maatschappij te verwerven, maar daarnaast biedt een goede intellectuele ondergrond een onbegrensde mogelijkheid aan alle kinderen om zich zelf ook op sociaal/menselijk vlak verder te ontplooien.
Doelstellingen voor het lager onderwijs mogen tenslotte niet los gezien worden van het onderwijs in het algemeen. Het doel van het onderwijs in het algemeen, is om onze kinderen alle benodigde middelen aan te reiken om later een zo goed mogelijke plaats in de maatschappij te verwerven. Hiervoor heeft een kind minstens een vorm van middelbare opleiding nodig. Die realiteit moet bij alle plannen voor onderwijsvernieuwingen voor ogen worden gehouden.

CONCLUSIES

De discussies rondom de invoering van het Papiaments worden altijd gevoerd op het scherp van de snede. Tegenstanders ervan hebben hier flink toe bijgedragen door hardnekkig de ogen te sluiten voor emotionele en verstandelijke dreun die de Papiamentstalige kleintjes te verwerken krijgen als ze aan het begin van hun schoolloopbaan in een vreemde taal worden opgevangen. De daaruit voortvloeiende ideologische ondertoon van de discussies heeft de mogelijkheden teniet gedaan om praktische, maar fundamentele oplossingen te vinden die zowel het emotionele welzijn als de intellectuele belangen van het kind waarborgen. Daarbij worden enkele eenvoudige maar zeer fundamentele punten consequent over het hoofd gezien. Bijvoorbeeld:

* Ieder oprecht mens zal beamen dat het onderwijs meer rendement geeft als het goed aansluit bij de ervaringswereld van het kind. Een van de belangrijke factoren van onze ervaringswereld is onze mooie moedertaal, die 300 jaar kolonisatie heeft overleefd en voor eeuwig verankerd is in de cultuur van ons eiland. Maar een even belangrijke eigenschap van onze ervaringswereld is de kleinschaligheid van ons eiland en daardoor ook van onze taal. Ook dat is een deel van onze cultuur waarmee de jeugd zich moet kunnen identificeren. Dit mag nooit meer gebeuren op een neerbuigende manier jegens het Papiaments, zoals dat in de 'goede oude tijd' het geval is geweest. Maar er moeten meer creatieve en realistische benaderingen mogelijk zijn, dan de starre en op emoties gebaseerde opties die nu op tafel liggen.
* Het ziet ernaar uit dat de invoering van de moedertaal - gezien de bergen werk die in het verschiet liggen - nog lang op zich zal laten wachten. Het ziet er ook naar uit dat het voortgezet onderwijs voorlopig nog lange tijd Nederlandstalig zal zijn. Het zou dus van logica, redelijkheid en goede wil getuigd hebben indien men alles in het werk had gesteld om het Nederlands voor alle kinderen toegankelijker te maken zolang

vervolg op pag. 5

Impressies

Het oude echtpaar

= door Irene Braakman =

Jaren geleden had ik eens een hele schilderachtige oude man als patiënt. In z'n uiterlijk had hij eigenlijk wel iets weg van een vogelverschrikker. Het was een rijzige magere man met witte haren die alle kanten op stonden. Hij had een markante kop, met verwilderde maar fel priemende ogen, die achterdochtig de wereld in keken, en een scherpe neus. Hij had iets dreigends in z'n houding, maar hij was eigenlijk meer schuw dan dat hij werkelijk een bedreiging zou kunnen zijn voor iemand.

Toch schoven de mensen in de wachtkamer instinctief altijd een beetje opzij. Z'n woordgebruik was spaarzaam. Hij zei geen woord teveel. De verschoten broek had hij onveranderlijk met een touw om het middel vast gebonden. Z'n blote voeten staken in sandalen. Steevast had hij een stok in de hand. Hij was achter in de zeventig en nog goed ter been. Maar grip op de wereld begon hij wel iets kwijt te raken.

Hij was getrouwd. Zijn vrouw was een stevige voorname dame, in de tachtig en blind. Om die reden was ze aan huis gekluisterd. Ze leed aan suikerziekte die er ook de reden van was dat ze haar gezichtsvermogen heeft verloren. Zij had de touwtjes in handen in huis. Gedecideerd dirigeerde ze iedereen op de manier zoals zij het wilde. We hadden weinig bemoeienis met haar, omdat de wijkzuster haar goed begeleidde.

Met het verstrijken van de tijd raakte de man geleidelijk aan slechter ter been tot het hem niet meer mogelijk was naar de praktijk toe te komen. Vanaf die tijd bezocht ik ze thuis. De wijkzuster had aangeduid waar het huis was. Volgens de aanwijzingen leek het eenvoudig te vinden. Toen zich echter een keer de gelegenheid voordeed hen op te zoeken was het huis met geen mogelijkheid te vinden. Er stond wel een krot op de aangeduide plaats, maar ik kon me niet voorstellen dat daar mensen in woonden. De muren waren vervallen, het dak half ingezakt. De deur hing uit het slot. Ramen ontbraken of hingen er half uit. Van buren die op m'n getoeter en geroep kwamen kijken begreep ik dat ze daar toch wel woonden.

Het zag er binnen naargeestig en vervallen uit. De vloer was opgebroken, binnenwanden hingen gammel, klaar om te vallen. Als het regende viel het water regelrecht door de gaten in het dak op de zanderige vloer. Het geheel had meer weg van een kippehok dan van een huis waar menselijke wezens vertoefden. De aanblik van dit geheel schokte me diep.

Maar het leek of het allemaal niet zo doordrong tot de oude man. En de vrouw zag het eenvoudig weg niet. Na verloop van tijd kreeg ik wat meer zicht op het geheel en het werd me duidelijk dat een goede vriend een oogje in het zeil hield en zaken voor hen regelde, ook het ouderdomspensioen dat hij in ontvangst nam namens hen. Het echtpaar bleek een naburig stenen huis te bezitten. Tot voor kort was het verhuurd. Maar de vorige bewoners waren er uit getrokken en het stond leeg.

De goede vriend had namens de oude mensen altijd de huur in ontvangst genomen. Dat bedrag had hij zich maar toegeëigend in ruil voor de diensten die hij hen bewees. Er werd besloten dat het echtpaar zou verhuizen. Aldus geschiedde. Op een dag — ze woonden inmiddels al weer een tijdje in het huis — zag ik tijdens het opnemen van de bloeddruk ineens vanuit m'n ooghoek iets bewegen over de vloer. Snel draaide ik m'n hoofd om om naar het iets te kijken en zag nog net een vlezige staart van een rat onder de kast uitsteken.

De rillingen liepen me over de rug. Deze vrouw, die niets kon zien en niets meer voelde aan haar voeten die door de suikerziekte ongevoelig waren geworden.... In een flits zag ik een tafereel voor me van een rat die stukjes van gevoelze tenen aan het afknagen was. Zulke dingen gebeuren. Dit kon zo niet langer, er moest iets gebeuren. Bovendien waren ze ook eigenlijk amper nog in staat de boel met z'n tweeën gaande te houden.

De wijkzuster kwam weliswaar elke dag, dagelijks kwam een jonge vrouw voor hun koken en de vriend regelde hun zaken, maar ideaal was het niet. We bespraken samen met de wijkzuster de mogelijkheid van een bejaardentehuis. Na langdurig aandringen van onze kant gingen ze tenslotte overstag en zo verhuisden ze naar een tehuis voor oude mensen, waar ze liefderijk opgenomen en verzorgd werden. De behulpzame vriend heeft als laatste goede daad geprobeerd een erfenis voor zich zelf te regelen. Net op tijd kwam er een wettige erfgenaam boven tafel. Toen ze een keer verhuisd waren ben ik de oude mensen uit het oog verloren. Onlangs heb ik gehoord dat ze beide, een tijdje geleden alweer, gestorven zijn.

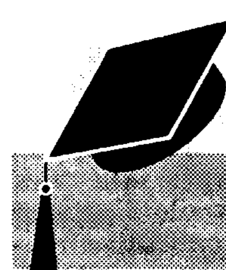

Kook mee met May

Deze week hebben we een recept voor diegenen die weinig tijd hebben om te koken, een heerlijk pastagerecht met zalm. U heeft hiervoor nodig (voor 2 personen):

1/2 pond fettuccine
2 eetlepels ongezouten roomboter
1 middelgrote gesnipperde ui
2 fijngesneden teentjes knoflook
1 groot blik schoongemaakte rode zalm (vellen en graten verwijderd en klein gesneden)
0,2 liter room
2 eetlepels verse fijngehakte peterselie
1 eetlepel verse fijngehakte basilicum (of 1 theelepel droge)
peper en zout naar smaak
geraspte Parmezaanse kaas.

Kook de fettuccine volgens de aanwijzingen op de verpakking. Intussen maakt u de saus als volgt: de boter smelten en de ui toevoegen. 1 minuut zachtjes bakken (niet bruin laten worden), de knoflook toevoegen, nog 1 minuut doorbakken. Daarna de zalm toevoegen en dan de room, even door roeren. Peterselie, basilicum, peper en zout toevoegen. De fettuccine er luchtigjes door scheppen. Afmaken met Parmezaanse kaas. Direct opdienen met een frisse sla en een stokbrood. Eet smakelijk!

Onderwijs anders bekeken

Duikelaartje

= door Elisabeth Hollander =

Een danig geïrriteerde heer deelde me naar aanleiding van de vorige rubriek telefonisch mee dat hij niets moest hebben van dat feministische gedoe, omdat "dat altijd de hele zaak zo uit zijn verband trekt".

Gelukkig kon ik het helemaal met hem eens zijn. Radicaal feminisme is immers het spiegelbeeld van het in de bewuste rubriek gewraakte paternalisme, met dien verstande dat bij het feminisme het *leidend* onderwerp de vrouw is en het *lijdend* voorwerp de man.

De manier van denken is echter gelijk: zwart-wit, exclusief, of-of, en élitair. Het woord feminisme kwam dan ook in de hele rubriek niet voor. De vrouwenbeweging, waar het hier wèl om ging, staat voor iets heel anders, nl. complementair zijn, en, elkaar aanvullen, een vorm van inclusief denken dus. In geen geval werd er gepleit voor nieuwe conflicten in de stijl van "vader weet het beter" versus "moeders wil is wet".

Integendeel, wil de zo broodnodige onderwijsvernieuwing een reële kans van slagen hebben, dan zal er op de eerste plaats een geheel andere manier van denken aan ten grondslag moeten liggen. Zo niet, dan blijft het dweilen met de kraan open, weggegooid geld en verspilde energie.

De vrouwenbeweging nu, reikt zo'n nieuwe manier van denken aan, het complementaire denken, en dat was de reden waarom er voor die invalshoek gekozen werd. Daar komt nog bij dat de machtsuitoefening bij dit complementaire denken een groeigerichte macht is, die niet uitgaat van de machthebber, maar die verkregen en gelegitimeerd wordt door het centraal stellen van de noden en de belangen van de ander.

Stelt U zich eens voor wat dat voor het onderwijs zou betekenen. Macht door samenwerken, waarbij alle betrokkenen elkaar aanvullen om de belangen en de noden van de leerlingen te behartigen, waarbij men luistert naar en leert van elkaar, omdat men ervan overtuigd is dat dan het geheel meer wordt dan de afzonderlijke delen. Dat is heel andere koek dan de formele macht, gekoppeld aan status en positie waar we tot nu toe zo dol op zijn binnen ons onderwijs en waarbij elke poging tot "feedback" wordt afgedaan met: "Weet je wel tegen wie je spreekt!", of: "Ik hoef niet naar jou te luisteren!"

Niet alleen binnen ons onderwijs trouwens. Ook van huis uit hebben massa's leerlingen al van jongs af aan te maken gehad met formele macht. Eert Uw vader en Uw moeder, staat er immers in de tien geboden. Dat dit gebod echter een keerzijde heeft naar de ouders toe, wordt vaak niet eens onderkend. Dat dit vierde gebod ook betekent dat je als vader en als moeder het je kinderen mogelijk moet maken om je te kunnen eren, dat hele idee van "noblesse oblige" dat past niet zo erg in het straatje van de formele machthebber.

Het meest schrijnende voorbeeld hiervan vind ik nog steeds de zwaar alcoholische vader, die de moeite had genomen een hele dag nuchter te blijven om 's avonds bevend en trillend over zijn hele lichaam de leerkracht van zijn dochter iets uit te leggen op de ouderavond.

Het probleem zat hem in de acht voor gedrag. Dat cijfer was veel te hoog. Dat verdiende zijn dochter niet. O, hij wist wel dat er vaker lovend over het gedrag en de inzet van zijn dochter werd gesproken, maar niemand maakte zijn dochter mee zoals hij haar meemaakte. En met een bijna bovenmenselijke inspanning wist hij zijn om drank schreeuwend lijf onder controle te krijgen, rechtte zijn rug en zei, met een niet te ontkennen waardigheid: "Ze eert haar vader niet!"

Bij navraag bleek dat de dochter de week daarvoor vijftig gulden uit de zak van haar vader had genomen toen deze voor de zoveelste keer zijn roes lag uit te slapen op de grond. Niet om dit geld voor zichzelf te houden. Zij had het hem teruggegeven toen hij weer aanspreekbaar was. Zij had geprobeerd hem duidelijk te maken hoe ver hij al heen was. Zij wilde dat hij ophield met drinken. Zij wilde zo graag trots zijn op haar vader.

IDENTIFICATIE

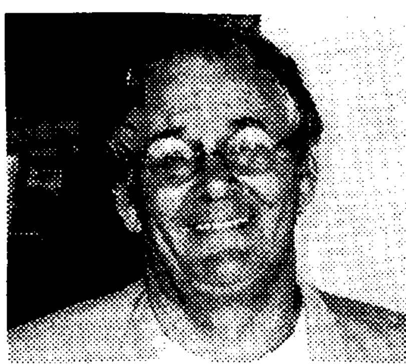
Gelukkig is het voortgezet onderwijs er ook om tegemoet te komen aan de behoeften van de leerlingen die meer of andere identificatiepersonen nodig hebben dan alleen hun ouders, maar ook dan kan een leerling van de regen in de drup terecht komen. Leerkrachten zijn immers ook het product van hun opvoeding. Ook onder hen valt er nogal eens een sterke voorliefde te bespeuren voor formele macht. Dat ondervond de leerlinge die bij een conflict met haar leerkracht volkomen door het rode licht ging. Boeken vlogen van de bank, de leerling stormde de klas uit, de poort door en verdween.

Een half uur later echter is ze terug, afgekoeld en tot bezinning gekomen. In het kantoor biedt zij haar verontschuldigingen aan, geeft toe dat zij fout is geweest en belooft dat het niet meer zal gebeuren. De betrokken leerkracht accepteert de excuses, maar werpt dan opnieuw kolen op het vuur door omstandig uit te leggen dat het maar goed is dat de leerlinge teruggekomen is, want Zij heeft in 30 jaar nog nooit het hoofd gebogen voor een leerling en dat zal Zij ook nooit doen. Waarop de leerlinge als een duikelaartje overeind veert en zegt: "Ja, maar U...." en opnieuw in de aanval gaat. Het conflict staat weer levensgroot tussen hen in. En dit herhaalt zich tot vijf keer toe: Conflict, excuses aanbieden, kolen op het vuur, opnieuw conflict....

Ik stond erbij en ik keek er naar. Op een gegeven moment liepen de tranen me over de wangen en ik wist niet meer of het van het lachen was of van het huilen. Want ofschoon het door zijn voorspelbaarheid ongelofelijk grappig werd, was het tegelijkertijd diep tragisch:
Weg mogelijkheid tot identificatie voor de leerling.
Weg aanreiken van waarden door de leerkracht.
Immers:
* Wat waardevol is voor de leerkracht, blijkt verfoeilijk voor de leerlinge.
* Wat de leerkracht voor zichzelf verwerpt, reikt zij als waarde aan aan de leerlinge.
En terwijl de leerkracht niet moe wordt haar dubbele moraal als een boemerang om zich heen te slingeren, veert de leerlinge telkens weer als een duikelaartje overeind, hoe vaak zij ook teruggeworpen wordt. Zou het dan misschien toch zoetjesaan geen tijd worden om eens serieus te gaan nadenken over macht, gericht op groei?

Liever heimwee dan Holland

Macht

= door René van Nie =

Ik ben bang dat de Grote Baas ergens daarboven toch een foutje heeft gemaakt op zijn computer toen hij de mens programmeerde. Of er is een virus in het programma geslopen. Hoe dan ook, er zit aan ons allen een steekje los. En het komt ook nooit meer goed. We barsten van de kwalen maar de grootste miskleun is in de geest geslopen. En dat is onze honger naar macht.

Macht is een levensgevaarlijk fenomeen en brengt velen in de war die ermee worden opgezadeld. Van hoog tot laag en onafhankelijk van de machtspositie. Zo telt de wereld miljarden koninkrijkjes. Van heersers over een heel volk tot bedrijfjes die bestaan uit baas en knecht. Maar in alle gevallen heeft iemand het voor het zeggen en de ander(en) niet. Zo kan een directeur aan zijn machtspositie het 'recht' ontlenen de secretaresse of koffiejuffrouw in borst en billen te knijpen. En zijn er veel presidenten die hun macht gebruiken de bevolking onder de knoet te houden. Mensen die jarenlang rustig leefden en als vriendelijk te boek stonden kunnen op slag veranderen als ze in een positie komen te verkeren waarin ze het voor het zeggen krijgen.

Bestuurders zijn daar een goed voorbeeld van. Bij voetbalclubs bijvoor-beeld. In Holland worden ze 'Bobo's' genoemd en ze gedragen zich veel en veel gewichtiger dan de spelers die voor de doelpunten zorgen. Ook bestuurders van stichtingen kunnen soms heel eng zijn. Eenmaal in bestuursfunctie voelen ze zich belangrijker dan de werkers in het 'veld'. Veelal hebben ze geen verstand van zaken maar houden de boel in een ijzeren klem. Want hun woord is wet. En dat hun woord is gebaseerd op onkunde doet niet ter zake. Ook niet als hun woord een goed funktioneren van de stichting in de weg staat. Daardoor kunnen ze soms tot onmenselijke daden komen die desastreuze gevolgen hebben. En mocht een bestuurslid er met de kas vandoor gaan, dan wordt dat veelal naar buiten verzwegen want het zou de machtspositie van de anderen kunnen aantasten. Zo is er van vervolging of straf geen sprake en de dader mag met stille trom en in het bezit van de poet verdwijnen. Het is raar maar waar. Macht laat geen mens onberoerd. Eenvoudige loketbeambten kunnen als ze in oorlogstijd opeens macht krijgen, levensgevaarlijke moordenaars worden die hele bevolkingsgroepen de dood injagen. Een fatsoenlijk burger kan, eenmaal minister of president, volledig in de war raken, de zaak zwaar belazeren, zichzelf verrijken en politieke tegenstanders uit de weg laten ruimen of ze het leven zuur maken.

VENEZUELA

Jaren geleden maakte ik voor enkele Europese landen een televisiedocumentaire over de politieke situatie in landen rondom de Nederlandse Antillen. In Venezuela was Perez net bezig met zijn eerste verkiezingscampagne en ik had toen een gesprek met de man. Daarna trok ik even hollend van stad naar land met hem op. Niets was hem teveel en had hij de schoenen moeten poetsen van hen die hem mogelijk aan de macht konden brengen, dan zou hij ze een goede beurt hebben gegeven. Een en al deemoed, een en al hiellenlikkerij.

Enkele dagen na Perez werd ik geconfronteerd met de andere kant van de medaille, de toenmalige minister-president van dat land. Hier was opeens geen sprake van een gesprek. Niet omdat de *first man* praktisch geen Engels sprak maar omdat hij de MACHT had die hem door het volk was aangeleverd. En daarom waren de rollen nu omgedraaid. Ik mocht na het invullen van tientallen formulieren en veel 'bidden en smeken' bij zijn voorlichtingsmensen, die overigens allemaal zo uit een derderangs gangsterfilm leken weggelopen, één vraag stellen. In het Spaans.

Ik herinner me nog dat ik die avond zittend in mijn hotelbad de vraag uit mijn hoofd leerde wat nog een hele toestand bleek omdat die vraag ingewikkeld en lang was. Toen ik met veel slaaptekort de volgende dag mijn plaats in het presidentiële paleis mocht innemen was dat op tien meter afstand van de heerser. Vervolgens moest ik nog ruim vier uur wachten op de komst van de baas die omgeven was door potsierlijke slippendragers om uiteindelijk op mijn redelijk goed uitgesproken vraag in het Spaans, een nietszeggend antwoord te krijgen. Alles bij elkaar een stompzinnige poppekast en misselijk makende machtsvertoning. Toen al kwam Venezuela niet goed op me over. Veel onbeschofte en luidruchtige mensen. Functionarissen in machtposities, zoals douane en politie, waren zoals vandaag de dag nog steeds het geval is, angstaanjagend door hun machtswellustig manier van doen. Heel eng allemaal en die president waar ik mijn vraag aan stelde bleek later toch niet zo erg te deugen. Al heette hij 'een man van en voor het volk' te zijn. Net als Perez die nu ook van allerhande gerommel wordt verdacht. Zoals zoveel ministers en presidenten over heel de wereld. Want het één schijnt met het ánder samen te hangen. Krijg je het opeens voor het zeggen dan moet je blijkbaar van goede huize komen om 'clean' en normaal te blijven.

ANDERS

Een kennis van me op een van de eilanden werd een soort minister. In de basis was het een aardige jongen maar toen hij werd gekozen veranderde hij op slag. Hij liep anders, sprak anders, keek anders, stond anders en zou hij het hebben aangedurfd dan had hij me gelast om hem nu met U aan te spreken. En dat terwijl hij tijdens de campagne eerbiedig en met de pet in de hand zijn sponsors bij elkaar moest sprokkelen om een paar centen binnen te krijgen.

Ten afscheid heb ik hem toen de woorden van mijn lieve tante Milly zaliger meegegeven: 'Doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg', waarna ik hem voor altijd aan de kant heb gezet want ik hou niet van domme praatjesmakers. Nou kun je dat die mensen eigenlijk ook niet kwalijk nemen want de schuld ligt bij ons, het volk. Wij kennen aan bepaalde functie's allerhande tierlantijnen toe. Wij plaatsen de mensen op een voetstuk, juichen ze toe, leggen de loper voor hen uit en doen er alles aan dat zij zich belangrijk gaan voelen. Zo zat ik ooit samen met de echtgenoot van een of andere minister in hetzelfde vliegtuig. Op het oog een vriendelijk en beminnelijk man.

Bij aankomst op Schiphol werd hij verwelkomd door enkele functionarissen van de luchthaven die een diepe buiging voor hem maakten, zijn tasje droegen en desnoods ook hém hadden gedragen had hij zulks gewenst. Ik kan me dan heel goed voorstellen dat zo'n brave borst volledig in de war raakt en in eerste instantie niet begrijpt wat er allemaal gebeurt. Een simpele man die opeens als koning wordt behandeld. Dan is het toch heel begrijpelijk dat hij het na enkele keren gewoon gaat vinden en ontstemd raakt als hij NIET wordt bewierookt. Dus moeten we daarna ook niet zeuren als hij op die manier het - opgedrongen - gevoel krijgt heel belangrijk te zijn en boven de wet te staan om vervolgens te doen en laten wat hij wil.

MODDEREN

In Engeland moddert zich een koninklijke familie door het leven op basis van een vorstelijk inkomen dat het volk hen heeft toegekend. Majesteit zelf behoort bij de tien rijkste mensen van de wereld en speelt het klaar om elke avond haar hoofd onbezorgd op het kussen te leggen terwijl ze met al haar miljarden, miljoenen mensen van de hongerdood zou kunnen redden. Ondanks dát staat het volk in de stromende regen uren langs de kant van de weg om haar met vlaggetjes in de hand toe te juichen als ze eindelijk langs komt.

Wie is er dan gestoord, die mevrouw of haar 'onderdanen'? Noem mij een land waar de machthebbers zich normaal en fatsoenlijk opstellen. Noem mij een land waar geen corruptie bestaat. Noem mij een land waar de politici zich niet verrijken aan de belastingcenten van het volk. Of ze nou democratisch zijn gekozen of met veel bloedvergieten aan de macht kwamen. Die landen zijn op één hand te tellen. En wat zit daar nou allemaal achter? Hebben we 'helden' nodig? Kunnen we zonder verafgoding niet leven? Vragen we om getrapt, belazerd en beledigd te worden? En als dat niet zo is, waarom komen we dan zo mondjesmaat in opstand?

Is de tijd zo langzamerhand niet voorbij dat de foute baas, de corrupte politici en de machtsmisbruikers kunnen doen en laten wat ze willen? Wordt het niet tijd dat iedereen in een machtspositie zich dient te onderwerpen aan gedragsregels en fatsoensnormen die desnoods per 'volksstemming' zijn af te dwingen?

RESPECT

Kleine baasjes, grote baasjes. Die ook nog allemaal om respect schreeuwen en diep beledigd zijn als ze dat respect niet krijgen. Terwijl niemand, maar dan ook niemand aanspraak kan maken op enig respect zolang dat respect niet verdiend is. Respect hangt niet samen met de functie. Voor een machtsmisbruiker in welke positie dan ook is de betiteling 'je' en 'jij' nog veel te goed. En voor een toegewijd lid van artsen zonder grenzen die zijn of haar werk doet in barre omstandigheden, dekt het woord Excellentie of Majesteit niet eens het respect dat hij of zij verdient.

Geen mens op deze wereld heeft het recht zich boven een ander verheven of machtiger te voelen. Niet op basis van ras, kleur, religie, politiek, kennis, rijkdom of wat dan ook. En wie zich daar toch aan schuldig maakt is klein van geest, arm aan gevoel, oliedom en speelt vaak levenslang de rol van valse clown in een macaber toneelstuk. 'Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg'. Mijn Tante Milly zaliger zei het al. Maar deze wijsheid is slechts een enkeling gegeven.

Opzienbarend boek van Warren Farrel

De man als voetveeg

Ten tijde van het proces tegen de bokser Mike Tyson in Indianapolis, brak brand uit in het hotel waar de juryleden waren ondergebracht. Twee brandweermannen kwamen om bij het reddingswerk. Is er iemand die dat weet ? Nou nee, u bent geëxcuseerd, want de media besteedden niet of nauwelijks aandacht aan hun dood gepreoccupeerd als ze waren met het 'politiek correcte' verslag van de zaak tegen de verkrachter Mike Tyson. 'Tijdens het proces tegen Mike Tyson werden we ons bewust van de man als verkrachter. De dood van de brandweermannen maakte ons niet bewust van de man als redder. De man die kwaad deed, staat ons meer bij dan de mannen die redden. In de Verenigde Staten zijn bijna een miljoen brandweerlieden bereid hun leven in de waagschaal te stellen om vreemden te redden. Negenennegentig procent van hen zijn mannen. Als dank vragen ze alleen om waardering. Als dank worden ze genegeerd'.

De Amerikaanse vrouwenbeweging is in rep en roer op dergelijke citaten, afkomstig uit Warren Farrell's boek *The Myth of Male Power*. Het boek ligt nog geen maand in de étalages, en wordt nu al hét boek van de jaren negentig genoemd. Farrell's betoog is simpel: de mythe van de machtige man is voor iedereen schandelijk - voor vrouwen omdat ze zich onderdrukt voelen, en voor mannen omdat ze zich ongeliefd en ongewaardeerd voelen. Het oorspronkelijke doel van het feminisme, gelijkheid voor de wet tussen mannen en vrouwen, heeft volgens de 50-jarige Farrell plaatsgemaakt voor 'mannenhaat' en allerlei programma's die de vrouw omhoog moeten duwen, waardoor het stereotype van de vrouw als slachtoffer en kind blijft voortbestaan. De overheid als 'verzorgende echtgenoot', de politieke partijen en de media koesteren de vrouw als slachtoffer en kind. (Vrouwen maken immers meer dan vijftig procent van het electoraat uit en zijn de belangrijkste 'televisie-consumenten'.)

KETTERS

Farrell heeft een ketters boek geschreven. In het Amerika van Bill en Hillary Clinton is het vrij ongebruikelijk om te zeggen dat mannen zich hebben opgeofferd en verminkt om vrouwen en kinderen te voeden, te huisvesten en te beschermen -om uiteindelijk te ontdekken dat ze wegwerpartikelen zijn geworden. De 'stilte en zelfmoord-sekse' noemt Farrell het mannelijke geslacht. *"If only we cared as much about saving males as saving whales"*, verzucht Farrell. Als we toch evenveel gaven om het redden van mannen als walvissen.

Het boek ligt op een cruciaal moment in de boekwinkel. De zelfmoord vorige maand van president Clinton's jeugdvriend en adviseur Vincent Foster onderstreept Farrell's observatie dat de 'zelfmoord' klas in Amerika voor het overgrote deel bestaat uit blanke mannen. Waarom plegen de machtigen in godsnaam zelfmoord? Stress - voorkomend uit de druk om te presteren - en onzekerheid over hun rol in het moderne leven. De druk op mannen ontstaat in de adolescentie, wanneer het zelfmoordpercentage onder jongens dramatisch stijgt, en vanaf vijftienjarige leeftijd vier keer hoger is dan onder meisjes. Farrell: 'Meisjes bereiden zich voor op een wereld die hen in toenemende mate in staat stelt om te doen wat ze willen - huisvrouw, secretaresse, leidinggevende. Jongens moeten buitenshuis presteren, hoe hun persoonlijkheid ook is. Nergens in de geïndustrialiseerde wereld zijn jongens verlost van de dwang om te presteren'. De onzekerheid over de rollen, wordt op een andere manier weerspiegeld in de actuele zaak van Lorena en John Wayne Bobbit uit Washington. De vrouw 'ontmande' haar echtgenoot op een avond, nadat deze haar had verkracht, althans dat is de aanklacht. Amerika is helemaal in de ban van de *penis story*. Lorena sneed John's penis af nadat hij na de daad in slaap was gevallen, stapte in de auto en wierp het zielige kleinood uit het raam. De gealarmeerde politie vond het lid uiteindelijk op een kruispunt, waarna de chirurgen tijdens een tien uur durende operatie penis en man weer bij elkaar brachten. Deze zoveelste episode in de 'strijd tussen de seksen' kwam te laat voor Warren Farrell's boek, maar zou naadloos passen in diens relaas over de verwarring over de seksuele rollen. Lorena en John Wayne zijn geen probleemgevallen, verschoppelingen, daklozen of anderszins Amerikanen van de onderklasse. Ze zijn blank, jong, ze zien er goed uit en vormen het ideale Amerikaanse middenklasse koppel.

Mannen, niet vrouwen, zijn de echte slachtoffers, in de moderne westerse samenleving. Mannen zijn de Derde Wereld sekse geworden. Farrell: "Gedesillusioneerd en ongewaardeerd, rommelt de man van binnen. "Wat levert dit huwelijk mij nou op? In restaurants wordt beter gekookt en kan ik kiezen uit een menu; huishoudsters vragen niet de helft van mijn salaris, mijn secretaresse is aantrekkelijker, heeft meer respect voor mij en weet meer van mijn werk. Trouwens, het verkopen van produkt X is niet wat ik 'identiteit' zou willen noemen". In tegenstelling tot zijn vrouw kan hij zijn zorgen niet uiten. Zijn zorgen worden maagzweren, hartaanvallen, kanker en alcoholisme. Als hij zijn zorgen wel te berde brengt, worden ze afgedaan als een *midlife crisis*.

Nog nooit is de seksuele verwarring zo groot geweest. Terwijl vrouwen werden bevrijd door het feminisme, werd de man al maar onzekerder. Van hem wordt nog steeds verwacht dat hij het initiatief neemt, maar doet hij dat, dan loopt hij het risico te worden aangeklaagd vanwege ongewenste intimiteiten. Wie heeft elkaar niet ontmoet op de 'werkplek'? Is het dan zo vreemd dat mannen op het werk allerlei benaderingspogingen doen? Farrell: "Het feminisme heeft vrouwen geleerd om mannen aan te klagen voor seksuele intimidatie of *date rape* wanneer mannen iets ondernemen met de verkeerde vrouw of wanneer ze hun toenadering verkeerd plannen, maar niemand heeft mannen geleerd om vrouwen aan te klagen voor een opgelopen trauma, nadat ze 'ja' zei, dan 'nee', dan 'ja' en weer 'nee'. Mannen worden geacht het initiatief te nemen, maar als ze dat onhandig doen, kunnen ze in de gevangenis belanden. Voor een adolescent, die nauwelijks weet wat seks is, is dat een beangstigend vooruitzicht. (...) Iedere keer dat zij seks bedrijft, heeft ze een optie; ieder keer dat hij seks heeft, loopt hij het risico levenslang de gevangene te worden van haar beslissing".

Met zulke politiek oncorrecte citaten haal je de nationale pers wel en nodigen Jay Leno, Larry King en Oprah Winfrey je uit voor hun talkshows. Verkoopsucces verzekerd. *'The Myth of Male Power'* is slechts een paar weken uit en heeft nu al tot een immense discussie geleid. Tegenover de Los Angeles Times zei de presidente van de Newyorkse afdeling van de nationale organisatie van vrouwen (NOW) Diane Welsch: "Hij heeft vanzelfsprekend het recht om te zeggen wat hij wil, maar bij dergelijke vooringenomen retoriek is niemand gebaat". Eén van de oprichtsters van NOW, Betty Friedan, wil niet met Farrell praten. Niet op de buit, niet privé. "Zo verschaf je hem alleen maar geloofwaardigheid", aldus Friedan.

Alleen het *enfant terrible* van het Amerikaanse feminisme, professor Camille Paglia, is positief over Farrell's betoog. Positief? Ze noemt het 'hèt onderzoek van de jaren negentig'. Het boek is een knaller. Farrell zet de onzichtbare mannen in het zonnetje, wier afmattende en soms dodelijke werk het moderne leven gladjes en efficiënt maakt, voor verwende feministen. (...) 'De myte van de 'mannelijke macht' is het soort oorspronkelijke en ketterse boek dat absoluut nodig is", aldus Paglia.

FELLE DISCUSSIE

Farrell's boek heeft tot zo'n felle discussie geleid, en maakt zo'n opmars in de 'hitlijst' der boeken, omdat het geen relaas is van een bittere gescheiden man die zijn kinderen niet mag zien of een vertolking van het 'gezonde volksgevoel' à la Pat Buchanan, maar omdat de auteur weet waarover hij praat. Als bestuurslid van de Newyorkse afdeling van NOW - een voor Amerikaanse begrippen zeer extreme feministische organisatie - was hij in het begin van de jaren zeventig feminist *avant la lettre*. Hij beschrijft zijn ervaringen van toen: "Terwijl ik mannen uitlegde wat vrouwen voelden, merkte ik regelmatig hoe een vrouw haar man aanstootte met haar ellebogen, alsof ze wilde zeggen: 'Zie je nu wel, zelfs een expert zegt wat een lul jij bent'. Ik werd er goed in om te zeggen wat vrouwen wilden horen en ik genoot van het applaus". Farrell begint zijn boek overigens met een lofuiting op het feminisme. Hiermee onderscheidt hij zich van populistische spreekbuizen van de 'mannenbeweging' - voor zover die bestaat - als Kenneth Pangborn van Florida's Men International, die zich openbaren als vrouwenhaters.

SMERIGE BANEN

In *The Myth of Male Power* toont Farrell keer op keer aan dat vrouwen, ondanks de strijd van NOW voor gelijkheid, de gevaarlijke en smerige banen ontlopen die mannen nemen om een hoger inkomen voor hun gezin te verdienen. Negenennegentig procent van de brandweerlieden in Amerika is van het mannelijke geslacht. In de Nederlandse Antillen is dat niet anders. Daar zijn er voor zover bekend geen vrouwelijke brandweerlieden en slechts een handjevol politieagenten, geen vuilnisophalers enz. Gelijkheid betekent niet alleen gelijke kansen, maar ook gelijke plichten. Farrell: "Als ik een zwangere vrouw zie dan lach ik automatisch - een uitdrukking van mijn vreugde over haar plezier, haar avontuur. Maar ik had nog nooit een vuilnisman met een glimlach begroet, als uitdrukking van mijn waardering voor zijn bijdrage. En ik had ook geen enkel begrip voor zijn gebrek aan vreugde. Ik ging er toch vanuit dat hij geen vregude zou kennen. Voor mij was hij onzichtbaar, net als alle andere mannen in de 'doodsberoepen'.

Farrell's boek is eenzijdig. Het is geen uitgebalanceerd boek waarin iedereen iets van zijn gading vindt. De eenzijdigheid van 'The Myth of Male Power' is evenwel ook zijn kracht. De auteur neemt een stelling in - een stelling die, het moet gezegd, nu het feminisme zijn koers heeft gelopen, aan populariteit wint. Je kunt het ermee eens zijn of er aanstoot aan nemen, een tussenweg lijkt niet mogelijk. Wie het boek dichtslaat - voor- én tegenstanders zullen het in één adem uitlezen - zal in ieder geval niet onverschillig de schouders ophalen. Hij/zij is klaar voor het 'gevecht van de seksen'. Het huis is te klein.

M.D.

'The Myth of Male Power, why men are the disposable sex', door Warren Farrell Ph.D. Simon & Schuster, New York 1993. ISBN 0671793497

Zwaargewichtbokser Mike Tyson begroet vrouwelijke aanhangers bij het betreden van de rechtzaal tijdens het proces waarbij hij terecht stond wegens aanranding.

Nieuwe Kristòf: grote diversiteit aan onderwerpen

= door Carel de Haseth =

Het tweede nummer van de achtste jaargang van Kristòf is vorige week verschenen. Het tijdschrift bewijst hiermee vast van plan te zijn de belofte van een regelmatige verschijning, waar het enkele jaren geleden helaas aan schortte, nu wél in te lossen. Ook in dit nummer zijn weer artikelen in het Nederlands, Papiaments en Engels over totaal verschillende algemeen culturele onderwerpen opgenomen, die betrekking hebben op de Nederlandse Antillen.

De Staf van de Dienst Landbouw, Veeteelt en Visserij leverde de bijdrage *Kort overzicht van de agrarische en visserijsector*. In dit artikel wordt een uitgebreide analyse gegeven over het belang van landbouw en visserij op ons eiland bezien vanuit de daaruit voortvloeiende bijdrage aan het nationaal product, de werkgelegenheid en de deviezenbesparing. De samenstellers tonen aan dat, hoewel de bijdrage aan het nationaal product bescheiden is vergeleken met andere sectoren van de economie, de deviezenbesparing relatief groot is en er nogal wat mensen (neven)inkomsten genieten in deze sector. Bovendien zijn er reële groeimogelijkheden, die aandacht verdienen.

ELIS JULIANA

De bijdrage van Elis Juliana aan dit nummer van Kristòf, bewijst weer eens hoe verrassend veelzijdig en verfrissende origineel deze schrijver is. Gebruikmakend van het strakke lettergrepenschema van de Japanse senryu (een variant op de haiku) beschrijft hij (Juliana zelf heeft het over een film) de gedachten van een oud mannetje in een bejaardencentrum onder de titel E pachi na Santa Rosa. Zoals ook in zijn overige werk, bewijst hij ook hier weer zijn vermogen zich en volledig in te kunnen leven in zijn medemens. Hij doet dit met een fijn gevoel voor humor, waarbij hij echter de waardigheid van de beschreven mens onaangetast laat. Juliana's beheersing van het Papiaments is werkelijk subliem en het lijkt wel alsof deze vorm van poëzie hem (en het Papiaments?) op het lijf zijn geschreven.

Dr. Jay Haviser en Nadia Simmons-Brito van het Archeologisch-Anthropolgisch Instituut van de Nederlandse Antillen doen in het artikel *Archeological testing in the Punda-area of Curaçao* verslag van een in 1990 verricht onderzoek in de oude binnenstad, aan de hand waarvan inzicht kon worden gekregen in de aanleg van de stad en de daarbij in de loop der eeuwen gebruikte materialen. Een opmerkelijke bevinding was dat de benaming 'Steenenpad' voor de verbinding tussen de stad en het Fort Amsterdam richting wat nu Pietermaai heet waarschijnlijk letterlijk moet worden opgevat. Op dit trajekt, dat het schiereiland van Punda verbindt met de rest van het eiland, vonden de onderzoekers n.l. een natuurlijk pad van losse kalksteen en koraal.

Een nog onverklaarde vondst betreft een unieke groenige klei-afzetting op bepaalde plaatsen in de stad, die mogelijk verband houdt met gebruik van een onbekende chemische substantie in vroeger tijden.

OVERLEDEN DICHTERS

Edward de Jongh leverde de bijdrage *Rondó di dos morto inesperá*, waarin hij aandacht besteed aan het werk van de enige tijd geleden overleden dichters Isaac Mauricio en Charles Boom. Tot slot is er in dit nummer van Kristòf een tweede aflevering van Antilliaans onthaal: een index op periodieken-Amigoe di Curaçao, Beurs- en Nieuwsberichten en La Prensa, 1940-1945 van Aart G. Broek en Marion Snetselaar opgenomen. Het eerste deel van deze index van taal- en letterkundige artikelen in genoemde dagbladen verscheen in het eerste nummer van de lopende jaargang van Kristòf.

Kristòf verschijnt vier maal per jaar. Losse nummers zijn in de lokale boekhandel verkrijgbaar voor f. 10,--, abonneren is mogelijk door storting van f. 35,-- (voor Nederland f. 45,--) op rekening 604.300 bij de Maduro's Bank of gironummer 338885.

Papiaments op school

vervolg van pag. 3

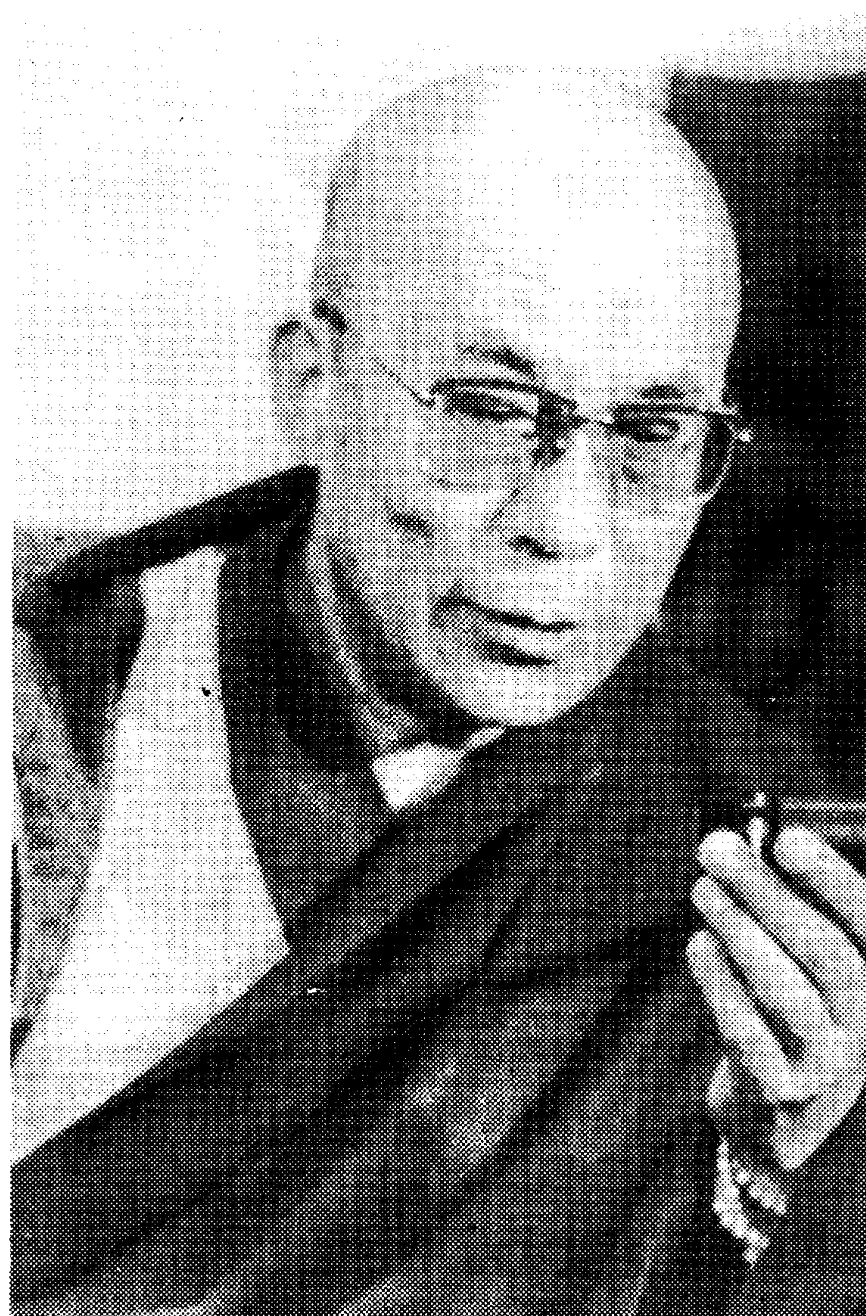
IK SPREEK NEDERLANDS
IK SPREEK NEDERLANDS

de realiteit is zoals die is. Helaas blijkt het tegengestelde het geval te zijn. In het begin van de jaren 80 produceerde een medewerkster van het toenmalig Centrum voor Leermiddelen Ontwikkeling, zuster Francesca, een methode voor de kleuterscholen om de kleuters spelenderwijs bekend te maken met het Nederlands. Deze methode was niet bestemd om het Papiaments uit te roeien, maar om de kinderen zo goed mogelijk voor te bereiden op de Nederlandstalige basisschool. De methode stuitte echter op hevige tegenstand en de toenmalige minister van onderwijs heeft de methode onder druk afgewezen. De redenering luidde dat de bevordering van het Nederlands in het kleuteronderwijs niet paste in het kader van de voorbereidingen van het Papiaments als instruktietaal in het basisonderwijs. Zodoende heeft men er nadrukkelijk voor gekozen om generaties kinderen tussen wal en schip te laten raken.

* Zoals gezegd erkent de UNESCO het belang van de moedertaal als instructietaal. Maar de UNESCO erkent ook dat het vanwege praktische, linguïstieke, onderwijskundige of andere redenen onhaalbaar kan zijn om dit principe consequent door te voeren.

* Dat het Nederlands een struikelblok is voor het Curaçaose kind mag zonder meer worden aangenomen. Maar om de ACHTERUITGANG van het onderwijsrendement toe te schrijven aan het Nederlands, is bizar. Immers, aan het Nederlands is niets veranderd. Het is daarom noodzakelijk om andere factoren te overwegen, zoals de relaties binnen het gezinsleven, de waarde die ouders hechten aan het onderwijs van hun kind, het voorbeeld van ouders en leerkrachten, het niveau van het onderwijs op de Pedagogische Academie, de toelatingscriteria tot de P.A., de motivatie van de leerkrachten, de aanpassing van de inhoud van het onderwijs aan de ervaringswereld van het kind en de bewuwste verslonzing van het Nederlands in de jaren van *lip-service* aan Papiamentstalig onderwijs.

* Ouders moeten meer van zich laten horen. Scholen en oudercommissies kunnen een handje helpen door informatieavonden te organiseren en sprekers uit te nodigen die de zaak van alle kanten kunnen belichten. En de schoolbesturen zouden serieuze enquêtes moeten organiseren voordat ze zich mee laten voeren in een zeer ingrijpende en kostbare ontwikkeling, die later misschien op aandringen van de ouders teruggedraaid moet worden.

DALAI LAMA

Kalmykie in Rusland, Boeddhistische én orthodoxe staat:

Ondanks tientallen jaren van atheïsme hield Bhoeddha stand

ELISTA - In Kalmykie, Europa's enige Boeddhistische staat, is de godsdienst opgeleefd. Het land, een van de twintig republieken met zelfbestuur in Rusland, heeft dit jaar het boeddhisme en het orthodoxe christendom tot staatsgodsdienst uitgeroepen.

Reproducties van ikonen worden in de hoofdstad op straat verkocht en versieren het interieur van de huizen. Velen vragen Boeddhistische priesters om advies. Toen Kirsan Ileomzjinov in april tot de eerste president van de republiek van arme schapenboeren werd gekozen, kondigde hij radicale hervormingen aan en beloofde hij de godsdienstvrijheid te herstellen. Hij daagde het Russisch-orthodoxe patriarchaat uit door een bureau Godsdienstzaken op te richten en twee religieuze leiders in zijn regering te benoemen. Ileomzjinov voerde ook een nieuwe vlag in met een witte lotus -Boeddhistisch symbool van de zuiverheid - tegen een blauwe en gele achtergrond.

VAN HUIS UIT

"Godsdienst is zeer belangrijk. Daarom bracht ik de staat en de godsdienst bij elkaar", zei Ileomzjinov, een 31-jarige miljonair, tot vier oude vrouwen en een Boeddhistische monnik die hem voor het eerherstel van het Boeddhisme kwamen bedanken. De vrouwen zongen volksliederen en besprenkelden de president met wijwater.

De Kalmyken, Oirat-Mongolen die zich in de zeventiende eeuw in het gebied tussen de zwarte en de Kaspische Zee vestigden, zijn van huis uit Boeddhist. Voor de revolutie van 1917 stonden er in Kalmykie meer dan honderd tempels. In 1943 beval Stalin de deportatie van de ongeveer 170.000 inwoners naar werkkampen in Siberie, waar zij veertien jaar in ballingschap woonden. Toen zij terugkeerden waren hun huizen en tempels verwoest.

BOEDDHA EN CP

Elk Kalmyks gezin heeft zijn eigen verhaal over de manier waarop het het oude geloof wist te bewaren. Velen droegen kleine metalen Boeddha-beeldjes aan kettingen om hun nek, verborgen achter een badge van de Communistische partij.

Voor de opheffing van de Sovjetunie was Konstantin Maksimov, de voorzitter van het parlement van Kalmykie, communist. Maar hij bleef naar eigen zeggen ook Boeddhist. "Meer dan vijftig jaar hadden we geen Boeddhistische tempels", zegt hij. "Maar mijn moeder bleef Boeddhistische gewoonten trouw, vele ouderen hadden religieuze voorwerpen en we baden bij mensen thuis".

Volgens Maksimov heeft Kalmykie behoefte aan een staatsgodsdienst nu de Marxistisch-Leninistische ideologie niet meer bestaat. "Het is belangrijk om mensen een visie op de wereld en een gevoel voor spiritualiteit bij te brengen".

De republiek van 330.000 inwoners heeft een Boeddhistische tempel. Hij werd in 1988 gebouwd. Elke dag komen daar 50 tot 60 mensen de monniken om hulp en gebed vragen.

DALAI LAMA

De Dalai Lama heeft de kleine Boeddhistische staat tweemaal bezocht. Ileomzjinov, die later dit jaar de Tibetaanse leider in India wil bezoeken, heeft hem permanent onderdak aangeboden in een groot tempelcomplex dat nu buiten de hoofdstad Elista wordt gebouwd. Bijdragen uit het persoonlijk liefdadigheidsfonds van de president en giften uit het buitenland hebben de bouw van dit complex mogelijk gemaakt.

"Voor de revolutie speelde de godsdienst een zeer belangrijke rol, het maakte deel uit van het leven van de mensen", zegt Telo Tulku, een monnik die co-voorzitter is van het staatsbureau voor godsdienstzaken en hoofd van de Boeddhisten in Kalmykie. "Zij hadden een diep geloof en gingen elke dag naar de tempel", zegt hij.

Tulku (20), die in de Verenigde Staten is geboren, studeerde twaalf jaar in India. Gelovigen vroegen hem mee te werken aan de heropbouw van het boeddhisme in Kalmykie. "Er is veel te doen. De mensen hebben met vele problemen te kampen. Zij hebben geestelijke steun nodig. Zij moeten veel lijden doorstaan", zegt Tulku. Hij heeft 22 Kalmyken naar India gestuurd om daar in Boeddhistische kloosters te studeren.

Gebaar terug gemaakt naar orthodoxen:

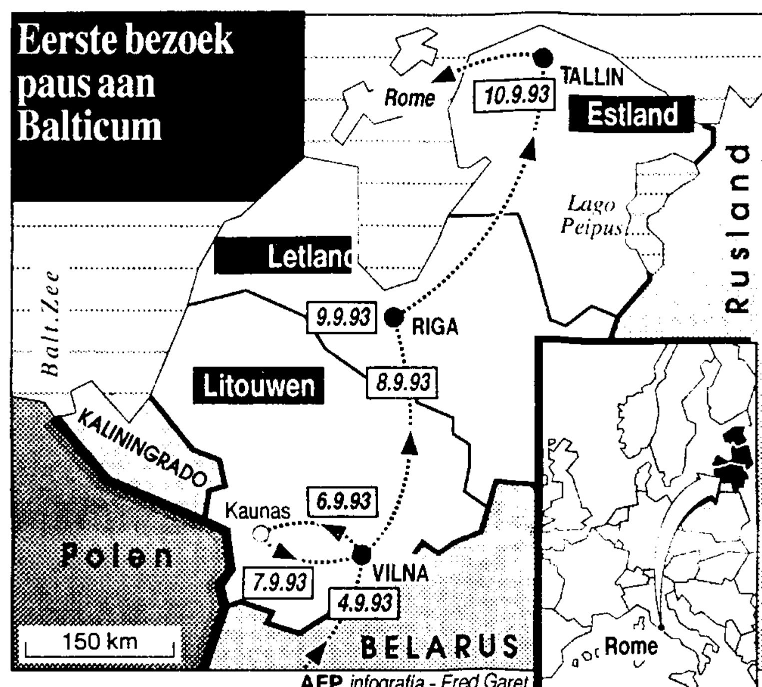
Kerkgebouw Vladimir aan katholieken teruggegeven

MOSKOU - De kerk van de H. Rozenkrans in Vladimir, die op Eerste Kerstdag 1930 door het communististische gemeentebestuur werd gesloten, is als eerste kerk in Rusland aan de Rooms-katholieke kerk teruggegeven.

De kerk in de stad ten oosten van Moskou werd ingewijd door de apostolische administrator van Moskou, aartsbisschop Tadeusz Kondrusiewicz, en aartsbisschop Giuseppe Casale van de Italiaanse stad Foggia. Twee Italiaanse priesters, lid van een missiegenootschap dat in Foggia is gevestigd, zijn benoemd tot pastor voor de ongeveer vijfduizend gelovigen in en rond Vladimir. Zij zijn al enige jaren in Rusland werkzaam.

Kondrusiewicz reikte bij de inwijding van de kerk de hand naar de Russisch-orthodoxe kerk, waarmee de betrekkingen slecht zijn. Hij dankte de orthodoxe christenen voor de wijze waarop zij na de revolutie van 1917 het geloof hebben bewaard en onderstreepte de bereidheid van de katholieken "de af en toe opduikende problemen in de verstandhouding" tussen beide kerken te overwinnen.

De kerk in Vladimir is in 1891 gebouwd. Voordat de communisten in de jaren twintig en dertig de kerken sloten, waren er in het Europese deel van Rusland ongeveer 150 Rooms-katholieke kerkgebouwen.

Voor het eerst in zijn vijftienjarig pausschap brengt Johannes Paulus II een bezoek aan een deel van de vroegere Sovjet-Unie en wel aan de Baltische landen Letland, Litouwen en Estland.

Parlementair initiatief door nationalisten toegejuicht:

Jeltsin: Bedenkingen tegen onderdelen van Godsdienstwet

MOSKOU - De Russische president Boris Jeltsin ondersteunt de ideeën die aan de nieuwe godsdienstwet ten grondslag liggen, maar heeft moeite met bepalingen die in "strijd zijn met de grondwet van de Russische federatie en de geldende volkenrechtelijke normen". Dat schrijft hij in een brief aan het parlement, dat op 14juli de wet aannam.

Jeltsin heeft de wet "ter herziening" naar het parlement teruggestuurd. Alle inwoners van Rusland hebben volgens hem recht op gewetensvrijheid, terwijl de nieuwe wet de activiteiten van buitenlandse kerkgenootschappen drastische beperkingen oplegt. Jeltsins veto zal tot verharding van de strijd over de wet leiden, voorspelde het Moskouse dagblad Nesavisimaja Gazeta dinsdag. De Russische pers heeft in deze strijd vanaf het begin een belangrijke rol gespeeld. Zo jubelde het blad Djen, spreekbuis van de nationalistische oppositie, dat met de goedkeuring van de wet door het parlement een einde is gekomen aan het "geestelijke expansionisme uit het westen".

ZUIVERHEID LEER

Metropoliet Ioan van St. Petersburg en Lagoga, die volgens een plaatselijke krant als "fel voorstander van de zuiverheid van het Russische geloof" de onbeperkte sympathie van de conservatieve oppositie geniet, maakte in diverse publikaties de westerse zendelingen uit voor "dragers en propagandisten van een voor het Russische bewustzijn verderfelijk gedachtengoed'.

De dringende oproepen tot redding van het geloof deden het verrassend goed in het parlement. De parlementariers, die elkaar in andere kwesties regelmatig in de haren vliegen, waren het wel eens over veranderingen in de wet op de gewetensvrijheid, die de activiteiten van buitenlandse religieuze groepen drastisch inperken.

De zwakke protesten van de afgevaardigde en Russisch-orthodoxe priester Gleb Jakoenin werden overspeeld door het koor van de door patriarch Aleksej II gesteunde volksvertegenwoordigers. De opmerking van afgevaardigde Michail Mitjoekov dat de door kerkelijke organisaties voorgestelde wijzigingen in strijd zijn met de grondwet, omdat kerkgenootschappen geen wetgevende initiatieven mogen nemen, wekte de hoon op van vele volksvertegenwoordigers.

ONTSTELD

De getroffen kerkgenootschappen reageerden ontsteld. In een open brief aan Jeltsin merkte de secretaris van de Euro-Aziatische federatie van christen-Baptisten, Alexander Firidjoek, op dat sommige bepalingen in de nieuwe wet in strijd zijn met de VN-verklaring over rechten van de mens.

Hij doelde op de eerste zin van artikel 14 van de wet die stelt dat "religieuze organisaties, hun vertegenwoordiging of vertegenwoordigers evenals personen, die geen burgers van de Russische federatie zijn, niet langer missionaire, publicitaire, wervings- en propaganda-activiteiten in Rusland mogen ondernemen." Andere activiteiten zijn alleen geoorloofd na toestemming van de staat.

PROTEST

Firidjoek verzocht de president dringend zijn handtekening aan de wet te onthouden. Ook het samenwerkingsverband van joodse organisaties en gemeenten, een groep Amerikaanse senatoren, de Wereldraad van Kerken en de Konferentie van Europese kerken protesteerden. De Amerikaanse president Bill Clinton en de Duitse bondskanselier Helmut Kohl lieten Jeltsin weten zich zorgen te maken over de mogelijke schending van de godsdienstvrijheid in Rusland.

De democratische pers in Rusland reageerde eveneens negatief. Het besluit van het parlement zal de spanningen tussen verschillende kerkgenootschappen en de inmenging van de staat in religieuze aangelegenheden doen toenemen, schreef de bekende publicist Aleksandr Nesjny in het regeringsgezinde Izvestija. Het jonge weekblad Inostranez vindt dat het constitutionele gerechtshof zich in de zaak moet mengen en de vrijheid van godsdienst moet beschermen.

Jeltsins veto kan door een meerderheid van zestig procent in het parlement van tafel worden geveegd. Mocht dat gebeuren, dan stappen Jakoenin en andere tegenstanders van de wet naar de rechter.

Voorlopig is reis naar Moskou en Kiev nog onmogelijk

Paus bezoekt Baltische landen; geen ontmoeting met joden

MOSKOU/ROME - Paus Johannes Paulus II is amper van zijn reis naar de Verenigde Staten teruggekeerd of hij gaat voor het eerst naar landen die tot voor kort deel uitmaakten van de andere supermogendheid, de Sovjetunie. Van 4 tot en met 10 september verblijft de paus achtereenvolgens in Litouwen, Letland en Estland. Maar een bezoek aan Rusland en Oekraine, waarvan hij al zo lang droomt, zal voorlopig nog wel een droom blijven. Daarvoor staan de relaties tussen het Vaticaan met de Russische orthodoxe kerk onder te zware druk.

De paus heeft herhaaldelijk te kennen gegeven Moskou en de Oekrains-katholieke kerk te willen bezoeken, maar dat zit er niet in, zolang de relatie tussen de Rooms-katholieke kerk en de Russisch-orthodoxe kerk niet is verbeterd. De orthodoxen hebben Rome beschuldigd van proselytisme (zieltjeswinnerij), nadat het Vaticaan drie bisschoppen had benoemd in Rusland, dat de orthodoxen als hun zendingsterrein beschouwen. Ook de conflicten tussen de met Rome verbonden Oekrains-katholieke kerk en de orthodoxen in de Oekraine maken een bezoek van de paus voorlopig onmogelijk. Vele Oekrainse gelovigen zullen naar Litouwen reizen om deel te nemen aan een Eucharistieviering met de paus.

De paus zal overigens geen menigtes aantreffen die na hun herkregen onafhankelijkheid in een feeststemming verkeren. De drie Baltische staten ondervinden nog de naweeen van vijftig jaar communistisch bestuur, zoals blijkt uit het conflict tussen Litouwen en Rusland over het vertrek van de Russische troepen uit de Baltische staat en de problemen met de grote Russischtalige minderheden in Estland en Letland. Bovendien gaat het de drie landen economisch slecht. De overgang van een centraal geleide naar een markteconomie blijkt ook in de Baltische staten bijzonder moeilijk en de werkloosheid is hoog. De paus zal zich naar verwachting in de lijn van zijn sociale encycliek 'Centesimo anno' (1991) uitspreken voor een sociale markteconomie en het 'liberaal kapitalisme' met als gevolg grote armoede afwijzen.

TEGENGEHOUDEN

De paus is het langst (vier dagen) in Litouwen, waar ongeveer driekwart van de 3,3 miljoen inwoners Rooms-katholiek is. Hij heeft het land twee keer eerder willen bezoeken: In 1984 toen werd herdacht dat de Heilige Kazimierz, de patroon van het land, vijfhonderd jaar geleden was gestorven, en in 1987 toen de Litouwers herdachten dat het land zeshonderd jaar geleden tot het christendom was bekeerd. Beide keren hielden de Sovjetautoriteiten een bezoek van de paus tegen. Zij vreesden waarschijnlijk dat Johannes Paulus II in het Baltische land eenzelfde rol zou gaan spelen als in zijn geboorteland Polen, waar zijn bezoek in 1979 mede de impuls was tot de oprichting van de onafhankelijke vakbond Solidariteit.

Johannes Paulus II beschouwt de rooms-katholieken in Litouwen als een lichtend voorbeeld voor de gelovigen elders in de wereld, zo bleek tijdens zijn reis naar Polen twee jaar geleden. De paus sprak toen zijn steun uit voor het vrijheidsstreven van de Litouwers die in een heftig conflict met de Sovjetunie waren geraakt.

Het Sovjetleger had de belangrijkste openbare gebouwen in de hoofdstad Vilnius, waaronder het parlement, bezet en president Vytautas Landsbergis had daarom besloten af te zien van een ontmoeting met de paus in het noordoosten van Polen. Na de mislukte staatsgreep van conservatieve communisten in augustus 1991 herkregen Litouwen en de twee andere Baltische staten de onafhankelijkheid die zij in 1939 door het verdrag tussen Hitler en Stalin hadden verloren.

VEEL GELEDEN

De paus brengt 5 september een bezoek aan de begraafplaats in de hoofdstad Vilnius waar de meeste slachtoffers van de aanval van Sovjettroepen op het televisiestation van Litouwen in januari 1991 begraven liggen.

De Litouwse kerk heeft onder het communisme zwaar te lijden gehad. Evenals de Polen zagen de Litouwers de kerk als symbool van hun nationale identiteit en de communisten deden er daarom alles aan om het de gelovigen moeilijk te maken. Niet alleen werden honderdduizenden gelovigen tussen 1945 en 1951 naar Siberie en Centraal-Azie gedeporteerd, ook werden alle religieuze ordes opgeheven en werd het grondbezit van de kloosters genationaliseerd. Ook de bisschoppelijke hierarchie werden harde slagen toegebracht.

KRUISEN

De paus gaat op 6 september voor in een mis op de Heuvel van de Kruisen bij het stadje Meskuiciai, symbool van de strijd van de Litouwse gelovigen tegen het atheistische regime. De kruisen werden diverse malen door de autoriteiten platgewalst, maar vervolgens 's nachts door de gelovigen weer opgericht. Voor de mis worden 250.000 tot een half miljoen gelovigen verwacht.

Door de jarenlange vervolging lijkt de kerk in haar ontwikkeling te hebben stilgestaan. Zij moet zoals meer Oosteuropese kerken het tweede Vaticaanse concilie (1962-1965) nog verwerken. De kerk is clericaal gebleven: De ongeveer zevenhonderd priesters maken de dienst uit en voor inbreng van de 'gewone' gelovigen is nauwelijks ruimte. Niet weinigen dromen van een katholiek Litouwen waarin geen plaats is voor andersdenkenden. Ook sommigen die onder het communisme zwaar hebben geleden, zoals de priester Alfonsas Svarinskas, zijn niet aan deze intolerante houding ontkomen.

KLEINER AANDEEL

In Letland en Estland is het aandeel van de Rooms-katholieken in de totale bevolking aanzienlijk minder dan in Litouwen. In Letland is ongeveer eenderde van de 1,7 miljoen inwoners Rooms-katholiek en in Estland zijn er slechts 2500 katholieken. In beide landen neemt een oecumenische gebedsdienst een belangrijke plaats in het programma van de paus in. In Litouwen is niet in zo'n dienst voorzien.

Opvallend is dat in het programma een ontmoeting met de joodse gemeenschap in Litouwen ontbreekt. Toen de Tweede Wereldoorlog begon waren de joden de grootste bevolkingsgroep in de hoofdstad Vilnius. Nadat de Duitsers in 1941 Litouwen hadden bezet, waren ook heel wat Litouwers bereid hen bij de uitroeiing van de joden te helpen.

British Rail

vervolg van pag. 2

bemiddelt en toezicht hou Onder meer drie lijnen het redelijk winstgeve intercity-netwerk, de Londen-Edinburgh, de lij naar het westen en Wales de Gatwick-lijn, behoren het pakket dat wordt aan boden. Ook het Network S theast, dat 1,4 milj mensen rond Londen da lijks naar hun werk voert, zou er deel van maken. De afspraken gel overigens maar tijdelijk, looptijd van een 'franch wordt een jaar of vijf. M ister van Vervoer John M regor, die Rifkind intusse opgevolgd, rekent erop met koopcontracten te k nen werken. In totaal, denkt hij, kan het twe jaar duren voordat de m ste onderdelen van BR verkocht. Wat de gebruik de spoorwegmensen zelf de politici intussen vo interesseert, zijn gevolgen voor het bedrijf de dienstverlening. Gaat service daadwerkel omhoog? Nee, constatee een rapport van een on hankelijk consultan bureau in mei. Integende Het rekende uit dat diens van BR na de privatiseri vijftien procent duurd worden dan nu. Of zelfs procent als Railtrack, staatsfirma die de spo banen gaat beheren, in daad zoals de bedoeling acht procent winst moet ga boeken.

AMIGOE ALGEMEEN
ZATERDAG 4 SEPTEMBER 1993

Burger weet weinig van regels voor in- en uivoer huisdieren

Mag mijn papegaai nu wel of niet mee naar Holland?

= door Jeffrey Sybesma =

Onlangs stond er in de Amigoe een klein berichtje dat de Douane een Venezolaans barkje had doorzocht op zoek naar drugs en wapens. Enigszins teleurgesteld trof men deze niet aan. Wel werd een kooi met 15 jonge papegaaien en wat andere goederen in beslag genomen die niet waren aangegeven. Uit dit berichtje bleek weer eens dat getracht wordt wilde papegaaien clandestien de Nederlandse Antillen binnen te smokkelen.

Dit artikel gaat over de import, export en doorvoer van wilde planten en dieren en/of hun eventuele producten. Met deze activiteit (handel) wordt geld verdiend. Soms heel veel geld. Wordt het niet aan de planten en dieren zelf verdiend, dan wel zeker aan het transport. In onze maatschappij wordt handel aan zo min mogelijk restricties gebonden ook die van planten en dieren. Toch zijn er gevallen denkbaar dat van overheidswege regels moeten worden gesteld. Dit stuk geeft allereerst enige achtergrond over het ontstaan van de handel in planten en dieren en de wetten die deze handel reguleren. Daarna wordt nader ingegaan op de procedures en regels die op de Nederlandse Antillen gelden om op een goede en legale manier planten en dieren te verhandelen.

HUISDIEREN

Iedereen kent de verhalen over huisdieren. Een hond uit het asiel of een poes gekregen uit een nest van tien. Men kent ook wel de verhalen over konijnen in hokken, kippen in een ren om de eieren of een cavia in een kooitje. Een volière met enkele zebravinken, kanaries of een kleiner kooitje met twee 'love birds' ofwel grasparkietjes. Minder vaak komen de wat exotischer dieren voor zoals papegaaien (ara's of amazonepapegaaien), slangen, landschildpadden, harige spinnen of zelfs, zoals onlangs in een lokaal dagblad werd aangeboden voor 100.000 gulden, een jonge tijger. Planten zijn wat minder spectaculair, maar iedereen heeft wel een kennis die als hobby het houden van exotische planten heeft. Meestal zijn dat prachtige orchideeën, maar in Nederland vindt men ook vele cactusverzamelaars.

VERZAMELWOEDE

Hoe het komt weet niemand, maar de mens is van ouds altijd al bezeten geweest van het houden van allerlei dieren en planten. Voor sommigen is het motto daarbij ook nog: hoe exotischer, hoe leuker. Daarnaast maakt men ook vaak gebruik van wilde planten en dieren omdat zij vaak produkten leveren die nergens anders vandaan gehaald kunnen worden en waar soms grote behoefte aan is. En hiermee treden dan langzamerhand de problemen naar voren.

In zijn drang om bijzondere planten en dieren of producten te willen hebben, heeft de mens er nooit bij nagedacht dat hij in sommige gevallen grote problemen veroorzaakt voor de wilde dieren en planten in hun eigen leefomgeving. Met nadruk op *wilde* dieren en planten, omdat een groot onderscheid bestaat tussen planten en dieren die weggehaald en geplukt worden uit het wild, en degenen die zogenaamd gedomesticeerd zijn.

Dat wil zeggen dat deze planten en dieren zich al lange tijd in gevangenschap hebben bevonden èn voorgeplant en in principe geen kenmerken van wildheid meer hebben (soms verwilderen tamme dieren en planten weer, maar dat is weer een ander verhaal). Hier gaat het uitsluitend over planten en dieren die afkomstig zijn uit het wild. Honden, katten, koeien, schapen, geiten, kanaries en grasparkieten vallen hier niet onder. Er zijn uiteraard altijd grensgevallen aan te wijzen.

Een van de grootste problemen die optreedt en die we allemaal kennen is dat de behoefte aan wilde dieren (en in mindere mate planten) zo groot wordt, dat hele soorten in hun voortbestaan bedreigd worden. De bekendste tragedies die we kennen zijn die van de doodgeknuppelde zeehondenjongen in Canada omdat van hun spierwitte nestvacht zulke mooie bontmantels worden gemaakt. Of de walvissen die zodanig zijn afgeslacht dat er nu een globaal vangstverbod is en de olifanten omdat het ivoor van hun slachttanden gebruikt wordt voor biljartballen, pianotoetsen en heften van rituele dolken.

De meest recente grote diersoort die op uitsterven staat is de neushoorn. Ze worden gedood omdat de hoorn in oosterse landen veel geld opbrengt wegens vermeende helende en potente krachten. Ik praat nu alleen nog maar over het uitroeien van de grote dieren, maar bij de kleinere dieren en bovendien de planten gaat het soms nog sneller. Paul Harrison schrijft in zijn nieuwste boek 'De Derde Revolutie': "In het jaar 2000 zal 15-20% van alle leven op aarde zijn uitgeroeid. Dat is niet gelijk voor elke groep van organismen. Zo wordt voorspeld dat van de planten 5-10% zal verdwijnen, terwijl dat voor vogels 2-5% zal zijn. Insekten verdwijnen met een snelheid van 2% per decennium.

Foto Ken Wong

De lijst van dieren die uitgestorven zijn wordt met de dag groter. Deze bedroeg in 1989 een totaal van 21.806. En het zijn daarnaast voornamelijk de geliefste dieren en planten die er het meest slecht voor staan. 1 Op elke 13 soorten planten is bedreigd terwijl dat voor zoogdieren en vogels 1 op 10 is".

HANDEL

Een ander probleem is het feit dat de meeste soorten niet overal voorkomen. Ze zijn gelimiteerd tot een bepaalde regio of continent. De behoefte is echter over de hele wereld verspreid of komt van een gebied dat ver weg is gelegen van de woonplaats van de dieren of planten. Hierdoor is de handel ontstaan. Het gaat vaak om grote sommen geld. Neem als voorbeeld de Hyacinth Ara. Deze prachtige papegaai komt alleen voor in een bepaald gebied in Brazilië. Door de vraag naar deze vogel en door de afbraak van zijn leefgebied zijn er op de wereld nog maar een paar duizend van de soort over.

In de vogelhandel brengt een paartje van deze vogels vandaag de dag US$ 30.000 op. Het is een vicieuze cirkel. Hoe minder ervan zijn, hoe meer ervoor gevraagd wordt, omdat het moeilijker is ze te vangen. Door de vangst neemt hun aantal snel af waardoor ze steeds duurder worden. Het is ook een bekend feit dat het transport van allerlei soorten dieren op een schrikbarende wijze geschiedt. Ze worden gevangen, waarbij niet geschroomd wordt om hun leefgebied volledig te verwoesten. Vervolgens sluit men ze op in kleine kooitjes en vervoert men ze onder erbarmelijke omstandigheden.

Het feit dat er een verbod bestaat om ze te verhandelen draagt hier verder aan bij. Getallen van 30-60% sterfte zijn niet overdreven. Hoe vaak staan er niet in de kranten artikelen over ontdekkingen van dieren op transport die allemaal gestikt zijn in te kleine kisten, waarvan bv de bekken zijn dichtgetaped om ieder geluid te smoren? Bovendien is van vele dieren bekend dat ze niet goed gedijen in gevangenschap. Ze kwijnen na enige tijd weg om vervolgens dood te gaan van ellende. En zo sterven er duizenden en duizenden wilde dieren en planten door de hebzucht en verzamelwoede van verzamelaars, maar ook onkundige mensen die "zo graag zo'n lief vogeltje in huis willen hebben".

MAATREGELEN

Het is niet verwonderlijk dat vele landen maatregelen nemen om hun eigen natuur te beschermen. Planten en dieren waarvan bekend is dat ze bedreigd worden in hun voortbestaan, zijn bij wet beschermd. Helaas blijkt maar al te vaak dat de wetgeving niet voldoende is en dat er nog vele mazen in het net zijn waar de handelaren doorheen weten te glippen. Het is van groot belang dat de nationale wetgeving voldoende is om de bedreigde planten en dieren daadwerkelijk te beschermen.

Als bijvoorbeeld kan genoemd worden dat het hertje van Curaçao bij wet beschermd is, maar vervolgens beschermt geen enkele wet zijn leefgebied. De kans is heel groot dat dit mooie dier toch zal uitsterven als steeds meer natuurgebieden worden gebruikt voor industrialisatie of woningbouw. Naast nationale wetgeving bestaat er ook internationale en regionale wetgeving die vooral de handel in bedreigde planten en dieren aan banden legt. Zo is in 1972 het CITES verdrag of ook wel het Verdrag van Washington tot stand gebracht. Dit door 120 landen getekende verdrag, reguleert de internationale handel in bedreigde planten en dieren.

De Nederlandse Antillen is nog geen partij maar hoopt dit spoedig wel te worden. Wel heeft de Nederlandse Antillen het Cartagena verdrag getekend en zeer recentelijk het daarbij horende SPAW protocol. Dit regionale verdrag met protocol regelt ook handel in bedreigde dieren en planten afkomstig uit het mariene milieu van het Caribisch gebied en sluit nauw aan bij het CITES verdrag.

Voor de volledigheid moet ook nog de Bonn conventie genoemd worden die dieren beschermt die over grote afstanden migreren en in hun voortbestaan worden bedreigd. Het moge duidelijk zijn dat al deze internationale, regionale maar ook nationale wetgeving geen zin heeft als er geen adequate controle plaatsvindt en in de gevallen van overtredingen geen of lage boetes worden uitgedeeld. De controle is een taak voor de Douane.

Ook op de Nederlandse Antillen zelf is natuurwetgeving aanwezig ter bescherming van planten en dieren. Van belang voor dit verhaal zijn de wetten die gelden met betrekking tot de import en export van planten en dieren, maar men dient niet te vergeten dat er nog meer natuurwetgeving aanwezig is.

Op nationaal nivo bestaan er twee belangrijke wetten. De oudste werd gemaakt in 1944 en heet officieel "de landsverordening van de 14de juni 1944 houdende voorzieningen tot het beperken en verbieden van den uitvoer van goederen" (P.B. 1944, no. 117), ook wel "Uitvoerverbodenverordening" genoemd. (In eerste instantie werd deze wet gemaakt om te voorkomen dat door de uitvoer er een schaarste aan goederen kon ontstaan in het bijzonder gezien de oorlogssituatie.

In 1960 werd een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, uitgevaardigd ter uitvoering van de artikelen 1 en 6 van de Uitvoerverbodenverordening (P.B. 1960, no. 25) waarin werd opgenomen dat het ook verboden is om voortbrengselen van natuur-historische waarde, dood of levend, welke in de Nederlandse Antillen dan wel in de wateren van de Nederlandse Antillen aanwezig zijn, uit te voeren.

De RVD motiveerde dit in een persbericht als volgt (no.353, 1 september 1970): "Deze maatregel moest worden getroffen omdat de toeneming van het aantal personen, dat de natuur van onze eilanden te land en te water bezoekt en bewondert, tot gevolg heeft gehad, dat veel planten, zoals orchideeën en bolcactussen, alsmede kwihi- of indjoehout, koralen, zeewaaiers, schelpen, koraalvisjes, vogels en andere fraaie en waardevolle voortbrengselen van de natuur, werden weggenomen of gevangen en uitgevoerd".

In artikel 2 van dit landsbesluit staat wel dat de minister van Cultuur en Opvoeding op een daartoe strekkend verzoek dispensatie kan ontlenen. Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden. Het is duidelijk dat deze wettelijke regeling bedoeld is om het natuurlijke erfgoed van de Nederlandse Antillen te beschermen of wel het beschermen van *alle inheemse* planten en dieren, dood of levend.

IN- EN UITVOERVERBOD

Daarnaast werd op 1 oktober 1992, gebaseerd op art. 4 van de Landsverordening in- en uitvoer (P.B. 1968, no.42) het Landsbesluit in- en uitvoerverbod bedreigde dieren en planten (P.B. 1992, no. 1 en 92) van kracht. Dit besluit verbiedt de in- en uitvoer van alle planten en dieren zoals vermeld op de bijlage van het landsbesluit. Deze lijst is rechtstreeks overgenomen van het internationale CITES verdrag en bevat derhalve alle planten en dieren uit de hele wereld waarvan bekend is dat zij op uitsterven staan en waarvan de handel volledig is verboden. Bij dit landsbesluit kunnen we in principe spreken van *uitheemse* planten en dieren, alhoewel bijvoorbeeld de lora van Bonaire die ook op deze lijst voorkomt, tevens een inheems dier is. Dit landsbesluit is een voorlopige regeling om het CITES verdrag gedeeltelijk nationaal te regelen. Het is de bedoeling om binnen een half jaar geheel nieuwe en aangepaste natuurwetgeving aan de ministerraad en het parlement voor te leggen, waarin zowel de internationale verdragen als onze nationale wetgeving worden geïntegreerd.

INGEWIKKELD

Het is duidelijk dat door de verschillende wetten en regels de gewone burger niet meer weet wat nu wel of niet mag. Mag ik mijn papegaai nu wel of niet meenemen naar Nederland? Hoe zit dat met een hagedis? Of een Curaçaose parkiet? En als ik nu een leguanen farm begin, ze kweek en deze wil uitvoeren? Zo'n mooi stuk waaierkoraal dat ik op het strand vind, mag ik dat wel meenemen? En een stukje levend hersenkoraal? Daarnaast is het bekend dat de ambtelijke procedure tamelijk ingewikkeld is en de laatste tijd enkele veranderingen heeft ondergaan. In de volgende paragrafen zal deze nader worden uitgelegd en duidelijk worden gemaakt wat wel en niet kan.

PROCEDURES

Om te beginnen moet men nooit vergeten dat er wetten zijn die, nog voordat we kunnen denken aan de uitvoer naar Nederland of de USA, bepaalde dieren en planten in het wild beschermen. Zo is er een nationale lijst van dieren waarvan het verboden is zé te vangen, in bezit te hebben, te verhandelen, te doden, en dergelijke. Deze dieren kunnen nooit meegenomen of verhandeld worden naar andere landen. Deze wetten zijn te vinden op nationaal nivo, maar ook op eilandelijk nivo. Het is daarom belangrijk na te gaan welke wetten gelden op het eiland waar men zich bevindt. Vooral koralen en andere mariene organismen worden op deze manier beschermd via de eilandelijke mariene milieu verordeningen.

Vervolgens kan elke plant of dier afkomstig van onze eilanden (inheemse planten en dieren), en die niet beschermd is, alleen worden uitgevoerd met een ontheffing van de "Uitvoerverbodenverordening 1944". Deze wordt gegeven door de minister van Onderwijs en Cultuur via een ministeriële beschikking, indien daartoe positief geadviseerd is door de ambtenaar die de daarmee is belast. Redenen voor het weigeren kunnen zijn dat de desbetreffende plant of dier beschermd is.

Voorbeelden zijn het Curaçaose hertje (biná), de Bonaireaanse papegaai *(Amazona barbadensis rothsachilde)* en de troepiaal. Daarnaast wordt een vergunning geweigerd indien op commerciële basis planten of dieren worden geexporteerd en aanwijzingen bestaan dat de populatie van de soort in gevaar wordt gebracht. Personen die een ontheffing van de minister hebben ontvangen dienen ook een CITES verklaring aan te vragen bij het CITES Bureau N.A., behalve als de dieren niet op de annexen van het CITES verdrag, het SPAW protocol of de Bonn Convention voorkomen.

Met betrekking tot uitheemse soorten moet onderscheid worden gemaakt tussen die dieren en planten die staan op de bijlage van het Landsbesluit in- en uitvoerverbod bedreigde dieren en planten (die identiek is aan CITES appendix I) en degenen die daar niet op staan. Deze laatste groep wordt weer onderverdeeld in planten en dieren die staan op Appendix II en III van het CITES verdrag, het SPAW Protocol of de Bonn Conventie en planten en dieren die nergens op staan.

Uitheemse planten en dieren die op geen enkele lijst staan, kunnen zonder CITES verklaring worden ingevoerd en doorgevoerd. Voor uitvoer moet eerst weer een ministeriële beschikking worden aangevraagd, die in principe altijd zal worden toegekend.

Dieren die wel op een CITES appendix staan, of SPAW of Bonn, moeten allen eerst een ministeriële beschikking aanvragen, waarna ze vervolgens een CITES verklaring kunnen ontvangen. Staan dieren of planten op CITES appendix I, dan zal alleen onder drie heel stringente voorwaarden een CITES verklaring worden afgegeven.

Deze drie voorwaarden zijn a) indien de dieren of planten gekweekte of gefokte exemplaren zijn; b) indien de dieren door hun eigenaren beroepsmatig worden gebruikt voor optreden voor publiek, en c) indien de dieren behoren tot een verhuisboedel, voorzover het niet meer dan 2 dieren per verhuisboedel betreft. Onder a) wordt als aanvullende eis gesteld door het CITES Verdrag dat de gekweekte organismen moeten behoren tot de F2 generatie (dwz dat de ouders ook in gevangenschap moeten zijn geboren).

Wat betreft c) kan gezegd worden dat deze is opgenomen in dc wetgeving van de N.A. maar dat dat niet altijd genoeg redenen geeft voor CITES landen om altijd een invoervergunning af te geven. Denk hierbij aan illegale dieren die lokaal gekocht zijn en onderdeel gaan vormen van een huishouden. Dat betekent dat iemand wel

vervolg op pag. 8

= door Frans Lindenkamp =

Oma's zoeken al zestien jaar naar kleinkinderen

Speurtocht in Argentinië naar relatiegeschenken van vlees en bloed

Ze zijn al boven de veertig, maar de grijze haren lijken niet van invloed op hun vastberadenheid. Al zestien jaar speuren de Oma's van Plaza de Mayo onverdroten naar hun vermiste kleinkinderen. Het zijn de kinderen van hun dode kinderen. Slachtoffers van het generaalsbewind dat tussen 1976 en 1983 in Argentinië huis hield. Naar schatting tussen de negenduizend en dertigduizend militante jongeren verdwenen tijdens de vuile oorlog in het niets. In martelcentra van het leger en de politie werden zij net zo lang gefolterd totdat de dood erop volgde.

De wreedheid kende geen grenzen. Het dictatoriale regime ontvoerde zelfs baby's en peuters van dissidente ouders. Minstens 138 kinderen kwamen ter wereld in concentratiekampen. Kort na de geboorte werden hun moeders alsnog vermoord. De pasgeborenen waren de levende trofeeën van de vuile oorlog. In enkele gevallen adopteerden de legerofficieren het kroost zelf, maar meestal werden de baby's als relatiegeschenk cadeau gedaan aan collaborateurs, van wie zij wisten dat hun echtgenotes moeilijkheden hadden om in verwachting te raken.

BETONBLOKKEN

Estela Barnes de Carlotto, voorzitster van de Oma's van Plaza de Mayo, verloor zo in november 1977 niet alleen haar 21-jarige dochter Laura, maar ook haar kleinkind. Achter haar bureau op de vierde verdieping van een oud herenhuis aan de Avenida Corrientes in Buenos Aires waar de Oma's van Plaza de Mayo zetelen, prijkt een zwart/witte foto van haar vermoorde dochter.

In november 1977 sleepte de geheime politie de toen twee maanden zwangere Laura weg uit het ouderlijk huis in de stad La Plata nabij Buenos Aires. Estela kreeg het met kogels doorboorde lijk van haar dochter thuis bezorgd. Een uitzondering, want het militaire protocol schreef voor dat stoffelijke resten in massagraven gedumpt moesten worden. Of, zoals niet ongebruikelijk, verpakt in betonblokken die helikopters vanaf grote hoogte in de Rio de la Plata stortten.

Wat er na de moord op Laura met haar kleinkind is gebeurd, weet Estela niet. De enige informatie die haar bereikt heeft, is dat de baby bij de geboorte de naam Guido meekreeg. Ten einde raad trad Estela in 1978 toe tot Oma's van Plaza de Mayo, een beweging die is voortgekomen uit de Dwaze Moeders van de Plaza de Mayo. Daarin hadden zich honderden moeders georganiseerd wier kinderen op mysterieuze wijze waren verdwenen.

Al zestien jaar tracht Estela uit te zoeken waar kleinzoon Guido is gebleven. Tot op heden zijn haar inspanningen tevergeefs geweest. Daarom loopt zij samen met haar lotgenoten nog steeds elke donderdag mee in de stille mars voor het presidentiële paleis in de hoop dat de militairen ooit openheid van zaken geven. De hoop om Guido ooit in haar armen te sluiten, is nog steeds aanwezig, maar Estela weet dat de kansen slinken naarmate ze ouder wordt. Voor alle zeventien actief deelnemende oma's geldt dit. De meesten zijn inmiddels de zeventig gepasseerd.

MURW

Met ingesleten routine die ontelbare interviews verraadt die zij door de jaren heen heeft gegeven, vertelt Estela over de moeilijke periode ten tijde van de dictatuur. De oma's waren in december 1977 genoodzaakt om ondergronds te gaan, nadat zes dwaze moeders en een Franse non werden ontvoerd door de militairen. Van hen is nooit meer iets vernomen.

Ze haalt de tijd aan dat de grootmoeders onder het mom van een kaartclubje of verjaardagsfeestjes clandestiene bijeenkomsten hielden. De muur van stilzwijgen en verzet waarop zij stuitten bij het traceren van de verduisterde baby's, toen al opgroeiende kleuters. In vele gevallen waren noch de namen noch de geboortedatum en het voorkomen van de kleinkinderen bekend.

Bij de vraag of de oma's niet murw zijn van het jarenlange vechten veert zij op. "Wij hebben een missie om het collectieve geheugen van de Argentijnen springlevend te houden. Een volk dat tot vergeten in staat is, kan opnieuw in dezelfde fouten vervallen. Deze gruwelijke tijden mogen nooit meer terugkeren", zegt ze met overslaande stem.

WANDELWAGEN

Ondanks alle tegenwerking en vernederingen uit militaire hoek hebben de grootmoeders 54 van de 217 als vermist opgegeven kleinkinderen weten te lokaliseren. De laatste jaren is het aantal ontdekkingen echter gestaag afgenomen en de oma's vrezen dat een groot deel van de naar schatting 161 spoorloos verdwenen kleinkinderen — over het exacte getal zal het altijd wel gissen blijven — nooit te weten zullen komen wie hun ouders waren.

Toch blijven de oma's hopen op nieuw succes. De 54 opgeloste zaken hebben zij te danken aan anonieme tips. De informanten waren veelal buurtbewoners, die onraad hadden geroken. Meestal was het opgevallen dat een vrouw plotseling met een wandelwagen over de straat liep zonder dat ze ooit in verwachting was geweest. Of dat de lichaamskleur van de ouders een onnatuurlijk groot verschil vertoonde met die van hun kind.

Het gros van de tips kwam binnen na de restauratie van de democratie. Dankzij oud-president Raúl Alfonsín, die de angel uit het militaire systeem haalde, werd eind 1983 een wet van kracht die een enorme steun in de rug van de grootmoeders betekende. Daarin verplichtte de regering zich tot het opzetten van een Nationale Genenbank, waar de bloedmonsters van familieleden van de verdwenen kinderen bewaard zouden worden. Inmiddels bevat de bank erfelijk materiaal van 320 personen. Niet alleen van grootouders, maar ook van broers, zussen en zelfs neven en nichten van

■ *De Oma's van Plaza de Mayo en de Dwaze Moeders blijven zoeken naar hun kinderen en kleinkinderen.*

de vermoorde slachtoffers.

De wet garandeert dat burgers die in het ongewisse verkeren over hun biologische afkomst, tot in het jaar 2050 hun genetisch materiaal moeten kunnen vergelijken met dat van personen van wie zij vermoeden familie te zijn.

PERVERSE LEUGEN

Dankzij de enorme ontwikkeling die de genetica het laatste decennium heeft doorgemaakt, hebben de oma's 28 tieners bij hun biologische familie kunnen terugbezorgen. Zonder slag of stoot werd dit niet bereikt, want de strijd ging gepaard met ellenlange juridische procedures. Een diepe identiteitscrisis viel de kinderen ten deel. Voor de meesten van hen was kennismaking met hun biologische verwanten een keiharde confrontatie met de perverse leugen, die adoptieouders zorgvuldig verborgen hadden gehouden. Nog steeds is de kwestie een heet hangijzer binnen de Argentijnse samenleving en breken de rechters hun hoofd over waslijsten met ethische vraagstukken.

Dat de strijd die de oma's voeren hen lang niet altijd in dank werd afgenomen, blijkt uit het feit dat dertien jongeren weigerden om van gezin te veranderen. Na overleg met de biologische familie bleven zij bij hun adoptieouders wonen. Het betreft hier gevallen waarbij de vader geen militair is. Van de overige dertien getraceerde kinderen bleken er zeven overleden en zes wachten nog een beslissing van de rechter.

Ronduit tragisch is de tot op heden onopgeloste zaak van de vijftienjarige tweeling Gonzalo en Matías Miara, die al vanaf 1984 speelt. Dit duo vormde in 1977 het cadeautje, waarmee de toenmalige politie-inspecteur Samuel Miara thuis kwam. De baby's vormden de pleister op de wonde voor de miskramen van zijn echtgenote Beatriz. Met hulp van bevriende rechters bemachtigde Miara valse identiteitspapieren, die de tweeling tot hun wettige kinderen maakten. Negen jaar van juridische touwtrekkerij ten spijt zit de rechtszaak nog steeds muurvast.

De Miara's weigeren afstand te doen van hun beide 'zoons'. In 1987 vluchtte het gezin voor de Argentijnse justitie naar Paraguay. Het hielp weinig, want de Oma's van Plaza de Mayo wisten de Miara's op te snorren in het land van de toenmalige dictator Stroessner. Zijn val resulteerde in 1989 uiteindelijk tot de uitwijzing van het gezin.

DILEMMA

Uit genetisch onderzoek is gebleken dat Gonzalo en Matías de zonen zijn van de in 1977 vermoorde María Rosa Tolosa. De vurige wens van de biologische familie is beide kleinkinderenn in huiselijke kring op te nemen. Struikelblok is echter dat Gonzalo en Matías dat niet erg lijken te willen. Hun 73-jarige opa beweert echter dat het echtpaar Miara zijn beide kleinkinderen emotioneel terroriseert. De rechter staat voor een huizenhoog dilemma. Welke psychologische schade loopt de tweeling op wanneer hij de letters van de wet volgt. Daarin staat immers dat de staat de ontvoering van kinderen niet mag tolereren.

De kans dat de Tolosa's de rechtszaak winnen, is echter aanzienlijk kleiner geworden nadat president Carlos Menem in december 1990 volledige amnestie verleende aan alle officieren voor hun betrokkenheid tijdens de vuile oorlog. "Het generale pardon dient de wonden te genezen", zo argumenteerde het staatshoofd destijds. Vreemd genoeg was het Menem die in 1987 in hoogst eigen persoon naar Paraguay reisde om daar te pleiten voor de uitlevering van de ex-politieinspecteur en diens gezin.

De Oma's van Plaza de Mayo zijn razend over de tergende traagheid die de Argentijnse justitie aan de dag legt en ook voor de amnestieregeling hebben zij geen goed woord over. Eind 1991 hebben zij de affaire aanhangig gemaakt bij de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). De grootmoeders hopen dat internationale druk voor een stroomversnelling kan zorgen. Zij baseren zich op de Universele Rechten van het kind, dat de Verenigde Naties in een handvest heeft vastgelegd. Daarin staat dat ieder kind het recht heeft om eigen identiteit te weten samen te leven met zijn logische familie.

DE OMA'S van de Pla de Mayo blijven speur naar hun vermiste klei kinderen. Het zijn de ki deren van hun dode ki deren die tussen 1976 1983 het slachtoffer we den van het generaalsb wind in Argentinië. oma's hebben inmidde 54 van de 217 als vermi opgegeven kleinkinder opgespoord. De speurtoc wordt echter steeds la tiger.

President Menem ste het standpunt van de gr moeders, maar hij heeft OAS laten weten dat regering niets kan uitrich omdat de rechterlijke en uitvoerende macht in Arg tinië strikt gescheiden z Het geduld van de oma's op. Zij overwegen nu bij Congres een aanvraag in dienen voor ontslagproced van de rechter.

DOUCHE

Gelukkig zijn echter alle rechtszaken zo ingew keld als deze. De mees van de 28 kinderen die oorspronkelijke nest ter vonden, overwonnen de m lijke periode van emotion aanpassing. Erg makkel was dit evenwel niet. naakte waarheid had effect van een koude dou María José Lavalle he nert zich als de dag gisteren hoe zij in 19 achter haar ware identi kwam.

"Ik was zo in de war dat mijn nieuwe naam niet e kon onthouden", vertelt nu zestienjarige meisje. huilde drie dagen aan

De oma's zij razend ove traagheid regering

stuk, omdat de rechter h bij 'haar' moeder had la weghalen. Toen ze ha oudere zusje ontmoette, ze even stil, maar het duu niet lang of ze sloten elk in de armen. Voor geen go zou María nog terug wil naar haar adoptieouders. leugen waarmee zij tien ja moest leven, heeft daarv te veel schade aangeric En zo denken de meeste v de opgespoorde kleinkinder erover.

Mag mijn papegaai nu wel of niet mee vervolg van pag. 7

een CITES verklaring kan krijgen van het CITES bureau N.A. maar dat de invoer in een ander land geheel op eigen risico geschiedt, en dat bij eventuele inbeslagname dit niet op de N.A. verhaald kan worden.

ENKELE VOORBEELDEN

voorbeeld 1:
U wilt een Curaçaos parkietje *(Aratinga pertinax pertinax)* meenemen naar Nederland. Het is een inheems dier en valt daarom onder de "Uitvoerverbodenverordening 1944". U zult de volgende stappen moeten nemen om legaal deze vogel mee te mogen nemen. Stap 1. Allereerst moet het dier worden geïdentificeerd bij een van de officiële instanties hiertoe aangewezen. Op Curaçao kunt u dat doen bij de directeur van het L.V.V. of Carmabi. Deze geeft een ondertekende en gestempelde brief af waarin bevestigd wordt dat de parkiet inderdaad een Curaçaose parkiet is. Het is aan te raden om een afspraak te maken.

Stap 2. Vervolgens begeeft u zich naar het hoofd van de A.A.I.N.A., zijnde de ambtenaar belast met de advisering van de minister, waar u een schriftelijk verzoek indient voor een ontheffing van de "Uitvoerverbodenverordening 1944". Op zijn minst zijn de volgende gegevens nodig: naam en adres van aanvrager, soort en aantal waarvoor ontheffing wordt aangevraagd en naam en adres waarheen de dieren naartoe gaan. Hier voegt u de recente verklaring bij van de instantie die uw dier heeft geïdentificeerd.

De ambtenaar zal aan de hand van uw gegevens de minister aanbevelen wel of niet een ontheffing via een ministeriële beschikking te geven.

Stap 3. Indien u de ministeriële beschikking heeft ontvangen verzoekt u het CITES Bureau van de N.A. om een CITES verklaring op te maken waarop alle relevante gegevens voorkomen.

Stap 4. In principe houdt hier de bemoeienis van de N.A. regering op, behalve dat bij uitvoer de Douane beambte de CITES verklaring moet stempelen. Het is aan te bevelen om voor uw vertrek per fax in het land waar u de planten of dieren naartoe neemt, door middel van een kopie van de N.A. CITES verklaring reeds een invoervergunning aan te vragen. Het is niet altijd nodig maar indien wel, voorkomt het onnodige vertraging bij aankomst.

Voorbeeld 2:
De uitvoer van een Hyacinth Ara naar de USA. Dit dier is een uitheems dier en komt voor op de bijlage van de "Landsverordening in- en uitvoerverbod bedreigde dieren en planten" en appendix I van CITES. Deze dieren mogen niet worden verhandeld omdat ze totale bescherming genieten. Alleen als kan worden aangetoond dat deze dieren in gevangenis zijn gekweekt kan een CITES verklaring worden afgegeven door het CITES Bureau N.A.

Daarnaast zal het invoerende land eisen dat deze gekweekte dieren afkomstig zijn van een F2 generatie. Ook bij het invoeren van deze dieren in de N.A. zal door de Douane erop moeten worden toegezien dat ze voorzien zijn van de vereiste CITES papieren, dat wil zeggen dat zij ook in gevangenschap waren gekweekt.

Voorbeeld 3:
De uitvoer van een lora afkomstig uit Venezuela. Deze papegaai staat op CITES appendix II. Volgens de N.A. wet moet voor het uitvoeren van deze uitheemse papegaaien een ministeriële beschikking worden afgegeven. De procedure is hetzelfde als onder voorbeeld 1. Opgemerkt moet wel worden dat in de nabije toekomst wanneer de geheel nieuwe natuurwetgeving van kracht zal worden, waar momenteel hard aan gewerkt wordt, alle uitheemse planten en dieren die ingevoerd worden en op CITES lijsten staan voorzien moeten zijn van CITES verklaringen.

Momenteel geldt dat alleen voor planten en dieren op de bijlage van het landsbesluit (of CITES appendix I). Indien ze later weer uitgevoerd worden zal voor de afgifte van een N.A. CITES verklaring geëist worden dat of de CITES invoerverklaring wordt getoond, of aangetoond kan worden dat ze in gevangenschap zijn gekweekt (F2).

Voorbeeld 4:
Een hagedis (Lagadishi of Blòblò). Dit dier is een inheems dier en zou via een ministeriële beschikking (zie voorbeeld 1) kunnen worden uitgevoerd. Wat betreft hagedissen geldt echter dat alleen de Stichting Carmabi de bevoegdheid heeft om deze dieren uit te voeren. Slechts met toepassing van deze Stichting kan iemand anders ook uitvoeren. Tevens zal Carmabi een bedrag vragen voor elke hagedis die door iemand anders wordt uitgevoerd.

Wat betreft leguanen heeft Carmabi helemaal het alleenrecht. Alleen zij mogen leguanen uitvoeren maar wel alleen gekweekte leguanen. Kwekers van leguanen moeten via Carmabi's vergunning uitvoeren. Deze vergunningen lopen in 1994 (hagedissen) en in 1996 (leguanen) af, waarna ze eventueel verlengd kunnen worden. Ook Carmabi moet voor elke verscheping een CITES verklaring aanvragen.

Voorbeeld 5:
Een dode tak waaierkoraal gevonden aan de waterkant in Bonaire. Volgens art. 3 van de Mariene Milieu Verordening van Bonaire is het verboden om levende of dode planten of dieren uit het Bonaire Mariene Park te verzamelen, zonder toestemming van het Bestuurscollege van het eilandgebied Bonaire. Mocht deze toestemming zijn gegeven dan moet verder de procedure van voorbeeld 1 worden gevolgd.

Voorbeeld 6:
Een stuk levend hersenkoraal uit de wateren van Curaçao. Deze mag niet worden afgebroken vol de Rifbeheerverordening, het afbreken van kor bestempeld als een misdr Ontheffing van dit ver kan worden gegeven d het Bestuurscollege van eilandgebied Curaçao, m alleen voor wetenschap lijke en educatieve rede of indien het algeme belang dat wenselijk a Heeft men een ontheff verkregen, dan moet de p cedure van voorbeeld verder worden gevolgd.

ADRESSEN

Ter verkrijging van een o heffing van de "Uitvoerver denverordening 1944" d middel van een Minister Beschikking:
Drs. E.N. Ayubi, ho Archaeologisch en Antrop gisch Instituut N (A.A.I.N.A.), Johan van W beeckplein 6-B, Curaçao N telf. 616555 of 613304 fax. 611193.

Ter verkrijging van CITES verklaring:
Drs. Jeffrey Sybesma, C Management Authority N (CITES Bureau), p/a C mabi / Stinapa Piscadera z/n, P.O.Box 4465, Pisca rabai z/n, Curaçao N.A telf. 627758 of 624242 fax. 627680.

Rapport over studie oud-Colegianen in Nederland:

'Dat hebben niet in Aruba gezegd'

= door Eef Hermers =

Eindelijk is er dan een rapport gemaakt over het studieverloop van d-leerlingen van Colegio ubano in Nederland. De l *'Een koude douche'* is middellijk verklaarbaar als de antwoorden van de denten bekijkt. Op de ag of het een goede achte is om de propaese fase op Aruba te doen de rest van de studie in derland, antwoordt een stut: 'Ja, ik vind dat als ik op uba studeren zou het beter n propedeuse halen, rdat ik mij thuis voelt.' n mede-student antwoordt zelfde vraag ook met een 'Omdat zo kan ik meer Aruba blijven.' En een der: 'Propaedeuse is heel angrijk dus beter haal je zeker want kan makkeer verlopen op Aruba arna de rest doen in Nederd zal veel beter gaan.' n andere student meent: at goed heb je aan je prodeuse en kom je hier dan n je niet meedraaien? Stutenten moeten zo snel moge- geconfronteerd worden t het doen en gebeuren in derland. Aanpassen aan Nederlandse systeem doe n Nederland, niet op Aua.' Enkele antwoorden op de ag 'Waarom heb je voor e studie gekozen?': 'Want havo is het op een betere nsluiting voor de vervolg die', 'omdat ik van computs wou studeren', 'omdat ik Aruba een informatie had volgd' en 'ik had vanaf in al laboratorium leuk vonden.'

Tips die de ex-Colegianen n toekomstige studenten ven: 'Pak vanaf het begin studie hard aan. Ook leergen en leerkrachten om je en zullen meer hun best en je te helpen.' 'Als je op n HBO niveau gaat stuen, moet je een goed dicine hebben en je moet meer ntact mogelijk met Nederders zoeken.' 'Dat je zelfndig genoeg bent wat betr- huishouden en het gaan met geld/een budget dat je je nieuw verworven ijheid nuttig weet te steden.' 'Zich aanpassen n de Ned. systeem, niet een in de antileanse of ubaanse groep blijft.' En n slotte: 'Het nederlandse al speelt een belangrijke voor het overgaan en het halen van je diploma. Proer vanaf het begin je te anpassen aan het manier n leven hier. Begin vanaf t begin hard te leren en u alles bij.'

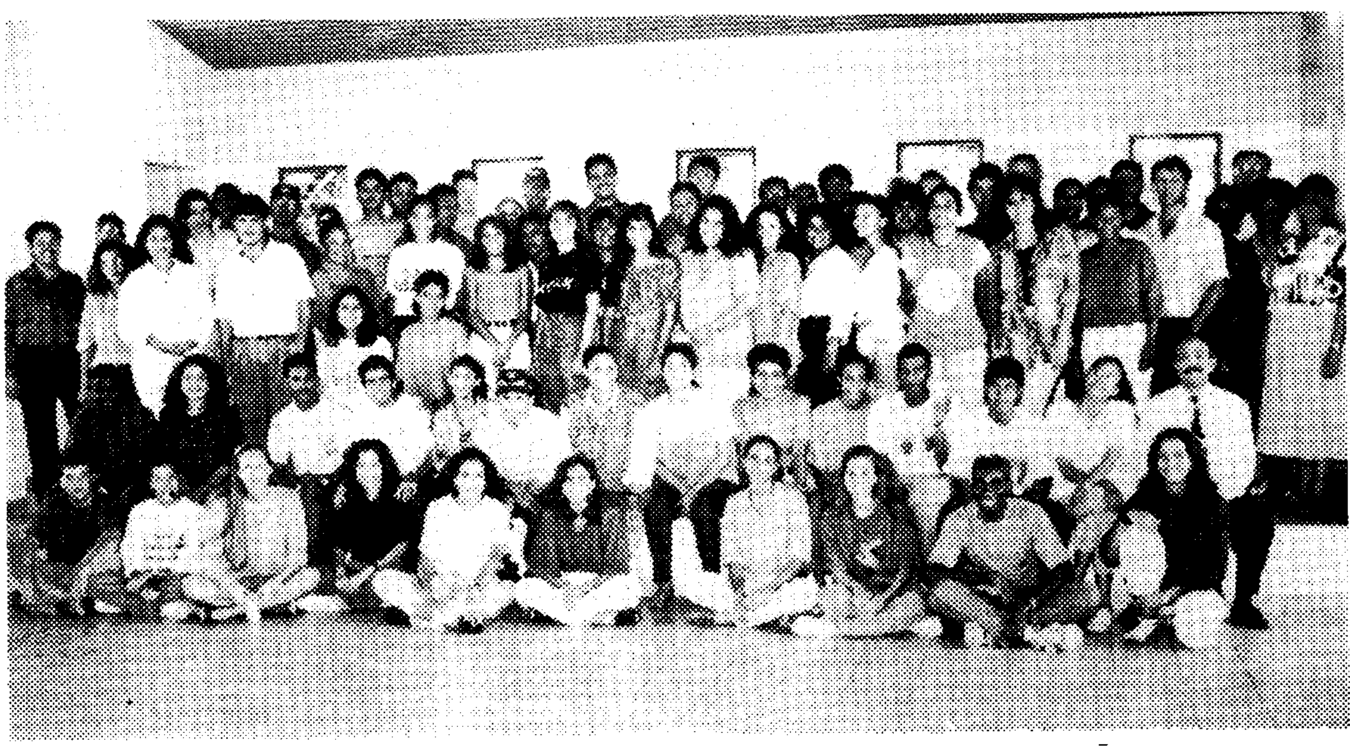
ONDERZOEK

Het onderzoek vond op verek van Colegio-rector Hoertsz plaats in de periode 7 t 18 september 1992. In n verzoek zegt de rector t uit gesprekken met een ederlandse delegatie van t Ministerie van Onderjs en Wetenschappen is bleken, dat de laatste jaren studieresultaten van de d-leerlingen van Colegio ubano in Nederland behoork onder druk staan. "Een oot percentage van de Aruanse leerlingen faalt bij de rvolgstudie," aldus de Nederndse delegatie. Het onderek is verricht door de Aruanse inspecteurs van onderjs C.Tjon, F.Williams en s.F.Schoop. Het Arubahuis Den Haag verzorgde de formatiestroom tussen de d-leerlingen en het ondereksteam.

De Arubaanse leerlingen e voor het HAVO- of VWOamen zijn geslaagd, mogen rwachten dat zij een gelijk ginniveau hebben als hun ederlandse collega's, waner zij aan een studie hoger derwijs in Nederland begnen. Het rapport vermeldt: ndien een groot percentage n de Arubaanse studenten danks hun voorbereiding n diploma-bezit faalt vange allerlei deficiënties, dan l deze mislukking bij hun nkomen als een 'Koude uche'. Immers hun verachtingen waren hoog spannen. Zij hadden geen den om te denken dat zij uden mislukken, na te zijn slaagd voor een Nederlnds diploma dat gelijkaardig is aan een Nederlnds HAVO- of VWO-ploma."

Om te bekijken of deze weringen waar zijn, is aan hand van een probleemstelling een onderzoek uitgevoerd. De probleemstelling luidt: 'Welk percentage van de oud-leerlingen van Colegio Arubano faalt in de vervolgstudie in Nederland en welke zijn de aanwijsbare oorzaken hiervoor.' Om de probleemstelling te onderzoeken is een schriftelijke enquête gehouden onder de oud-leerlingen, aangevuld met interviews die in september 1992 zijn gehouden met 22 oud-leerlingen. Hierbij is uitgegaan van een gelijke verdeling over jongens en meisjes met een HAVO- en VWO-vooropleiding.

De geïnterviewde studenten zijn in 1989 en in 1990 in Nederland aangekomen. De antwoorden op de enquête geven meer informatie over de vervolg-opleiding van de oud-leerlingen, de voorbereiding die zij hebben ontvangen, de huisvesting, de studiegewoonten, hun opvang in Nederland en de sociale contacten. In oktober 1992 werden in totaal 245 vragenlijsten door tussenkomst van het Arubahuis verstuurd naar de oudleerlingen van Colegio.

Deze groep oud-Colegianen is onlangs afgereisd naar Nederland voor het WO- en HBO-onderwijs. Ondanks de hoge mate van interesse voor de gekozen studie, blijkt dat deze voor 49 procent van de studenten te zwaar is.

DOELGROEP

De keuze van de doelgroep is volgens de onderzoekers zeer bewust gemaakt. Het bestaat uit studenten die in 1989, 1990 en 1991 in Nederland met de studie begonnen voor het Wetenschappelijk Onderwijs (WO) of een Hogere Beroeps Opleiding (HBO). De studenten die in 1989 met een vervolgstudie begonnen, moeten in het cursusjaar 1992/1993 aan hun laatste jaar bezig zijn. Deze studenten beschikken over een ervaring van ruim drie jaar in Nederland en zijn hierdoor in staat om veel informatie te verschaffen. De studenten die in 1991 aan hun vervolgstudie zijn begonnen, beschikken daarentegen over meer recente ervaring voor wat betreft de voorbereiding op hun studie en de opvang in Nederland.

De studenten van 1990 vormen een tussengroep die over andere nuttige informatie kan beschikken na een ervaring van twee jaar wonen en studeren in Nederland. Indien het eerste jaar van verblijf in Nederland beschouwd kan worden als een kennismaking met de nieuwe studie omgeving en een periode van opdoen van vele nieuwe indrukken, kan het tweede jaar gezien worden als een periode waarin de studenten tamelijk bekend raken met het Nederlandse leef- en studeerklimaat.

Van de 245 vragenlijsten die zijn verzonden, zijn er 155 (63%) geretourneerd. Van dit laatste aantal zijn 30 formulieren onbruikbaar, zodat feitelijk 125 lijsten, van 48 HAVO- en 77 VWO-geslaagden, voor verwerking in het onderzoek in aanmerking komen. Het is niet bekend waarom zoveel formulieren niet zijn geretourneerd en ook niet om wat voor categorie 'niet-respondenten' het gaat. De enquête is anoniem gehouden en volgens de onderzoekers is het niet ondenkbaar dat de resultaten geheel anders zouden zijn uitgevallen, indien het om overwegend 'goede' of overwegend 'zwakke' niet-respondenten gaat. "Als wij echter ervan uitgaan dat het om een 'random' verdeling gaat onder de niet-respondenten, dan is het mogelijk de resultaten te interpreteren voor de totale doelgroep," zo menen de onderzoekers.

...wat is het toch moeilijk...

Bij bezoeken aan HAVO/VWO-scholen te Almelo, Uden en Haarlem, valt de onderzoekers een groot aantal verschillen op met Colegio Arubano. Het eerste wat opvalt, is dat de fysieke toestand van de gebouwen beter is dan die van Colegio. Bovendien zijn de Nederlandse scholen beter voorzien van leermiddelen en hebben ze meer dan één schooldecaan. Het schooldecanaat is in Nederland volledig geoutilleerd en kan hierdoor beter functioneren. De dekanen zijn voor hun functie opgeleid en zijn aangesloten bij de Nederlandse Vereniging van Schooldecanen. De Nederlandse scholen beschikken over goed uitgeruste gymzalen, naast één of meer zeer goede sportvelden. De practicumlokalen voor natuurkunde, scheikunde en biologie zijn goed geoutilleerd. Ook de studentenverblijven (kantine, studieruimten) en aula zien er verzorgder uit.

De onderzoekers herkennen echter ook een groot aantal overeenkomsten tussen Colegio en de Nederlandse scholen. Zo worden dezelfde didactische werkvormen gehanteerd en is er vrijwel geen verschil in de aangeboden stof. In enkele vakken worden zelfs dezelfde methodes gebruikt. Ook zijn de bevoegdheden van de leraren dezelfde. De HAVO 4 klas is ook voor de Nederlandse scholen een 'probleemklas.' Er is geen verschil in het niveau van het schoolonderzoek voor de diverse vakken.

STUDIEKEUZE

Een analyse laat zien dat 26% van de studenten met een VWO-diploma niet kiest voor een vervolgopleiding op WO-niveau, terwijl 23% van de studenten met een HAVO-diploma op zak voor een MBO-vervolgopleiding kiest. De informatie of voorlichting die de studenten krijgen over de vervolgopleiding, is voor 14% van hen de directe aanleiding voor de studiekeuze. De meeste studenten echter (82%) kiezen een vervolgopleiding omdat zij interesse hebben in de gekozen studie. Als dit resultaat als graadmeter wordt genomen voor de motivatie van de studenten in de gekozen studierichting, dan doet het percentage van 33% van de studenten die van studie wijzigt, toch vreemd aan.

Ondanks de hoge mate van interesse voor de gekozen studie, blijkt dat deze voor 49% van de studenten te zwaar is, terwijl 41% van de ondervraagden gebrek aan interesse als reden opgeeft voor studiewijziging. Nadat er een studiewijzinging heeft plaats gevonden, is een lichte daling van 6% te zien in de deelname aan MBO-studie, terwijl nog 69% een studie WO volgt, tegen 74% WO-studenten voordat er van studie is gewijzigd. De studenten die verantwoordelijk zijn voor deze daling van deelname aan het WO, zijn overgegaan op een HBO-vervolgopleiding. Van de studenten die met het vierde jaar van een vervolgopleiding bezig zijn, is 30% in het vierde studiejaar. Dit betekent dat 70% een vertraging in de studie heeft opgelopen. Dit resultaat komt min of meer overeen met het percentage voor de totale doelgroep, waarin naar voren komt dat het propaedeuse-diploma na 1 en respectievelijk 2 jaar is behaald, namelijk door 31% en respectievelijk 69%.

Van de studenten die aan het derde jaar bezig zijn met de studie heeft 63% een studievertraging van 1 à 2 jaar opgelopen, terwijl 55% van degenen die een jaar studie achter de rug heeft, nog met de propaedeuse bezig is. Opvallend is dat 11% na 3 jaar studie nog bezig is met het eerstejaarsprogramma, terwijl 20% na 2 jaar studie de propaedeuse nog niet heeft gehaald. Van de doelgroep die de studie is begonnen in 1989, 1990 en 1991 zit respectievelijk 30%, 37% en 45% goed op schema.

Voor wat betreft de aansluiting van Colegio Arubano op de vervolgopleiding geeft bijna de helft te kennen dat het vakkenpakket van de middelbare school niet of slechts gedeeltelijk aansluit op de vervolgstudie. Een veel hoger percentage, namelijk 59%, vindt dat de beheersing van de Nederlandse taal tekort schiet voor een goede aansluiting op de vervolgstudie. Voor wat betreft de studievaardigheden zoals mondelinge presentatie, verslagen en uittreksel maken, heeft slechts 30% hiermee geen moeite. De colleges worden vrij trouw gevolgd door de meeste van de studenten (86%). Daarentegen studeert slechts 16% meer dan 5 uur per dag thuis. De rest besteedt minder dan 5 uur per dag thuis. Hiervan zit zelfs 18% hooguit 2 uur per dag achter de boeken. Voor 42% van de studenten die in Nederland aan een studie op hoger niveau begint, is de opvang vanaf de aankomst tot aan het begin van de studie niet goed.

WOONSITUATIE

Over de woonsituatie in het algemeen, zijn de meeste studenten tevreden. 72% betrekt direct na aankomst in Nederland een kamer. 78% is tevreden met de kamer, 77% ervaart de gehele woonsituatie als goed. Op sociaal vlak zegt 58% geen of weinig contact te onderhouden met de Nederlandse medestudent. De Nederlandse gemeenschap geeft aan 62% van de Arubaanse studenten het gevoel dat zij goed worden opgenomen.

Voor wat betreft het aanpassingsproces van de student in Nederland, verloopt dit voor 70% goed. De studenten geven aan dat de overgrote meerderheid (91%) niet vaak contact heeft met de mentor. De periode tussen twee contactmomenten van mentor en student is langer dan 1 maand. De mentor blijkt ook duidelijk geen vertrouwenspersoon te zijn. Slechts 2% geeft de mentor aan als vertrouwenspersoon.

Volgens de onderzoekers heeft het feit dat studenten weinig uren besteden aan hun studie thuis, hoewel zij de colleges trouw volgen, ongetwijfeld een negatief effect op de studieresultaten. "De plaats die de mentor moet innemen in de studie van de student, komt niet tot uiting in de frequentie van ontmoetingen tussen student en mentor. De cijfers geven aan dat de relatie niet optimaal is. Als een student problemen heeft met de studie, zou de mentor direct in moeten grijpen en hulp moeten bieden. "Het contact blijkt zodanig te zijn dat we ons afvragen of de mentor tijdig op de hoogte is van studieproblemen, als die zich voordoen," aldus de onderzoekers.

Het is hen niet duidelijk geworden wat de juiste taakomschrijving is van de mentoren. Het is een deeltijdbetrekking zonder een vaste regeling voor de werktijden. De mentoren vinden dat de studenten niet altijd een adequate voorbereiding hebben gekregen voordat ze naar Nederland kwamen. Dit betreft de studiekeuze, de taalbeheersing, de studiehouding en de studievaardigheden. Verder zijn de mentoren van mening dat na aankomst in Nederland alleen sprake kan zijn van begeleiding van hun kant. Voorlichting en verdere voorbereiding moet gebeuren vóór vertrek uit Aruba.

In verband met het vertrek naar Nederland is 71% van de studenten niet tevreden over de voorbereiding en/of informatie op Aruba. Een groot deel, 62%, vindt Nederland een prettig land om te studeren. De gedachte om een eventuele propaedeuse-fase op Aruba te doen en daarna de studie in Nederland af te ronden, wordt door 71% afgewezen.

Goede studievoorlichting, betere voorbereiding en degelijke informatie vooraf aan de studenten kan bijdragen tot een gemotiveerde studiekeuze. Hierbij merken de onderzoekers op dat één op de drie studenten in de studieloopbaan van studie wijzigt. In die gevallen mag aangenomen worden dat de studiekeuze waarschijnlijk niet zo gemotiveerd is gedaan. Eén van de gevolgen van studiewijziging is het oplopen van vertraging.

Uit de verkregen resultaten kan worden geconstateerd dat de studenten vertraging oplopen en dat de achterstand groter wordt naarmate de student langer met de studie bezig is. Na 1 jaar heeft 55% studievertraging, na 2 jaar studie 63% en na 3 jaar studie 70%. Uit de interviews is onder meer gebleken dat studenten toegelaten worden tot het tweede jaar hoewel ze hun propaedeuse-programma nog niet met succes hebben afgerond.

Deze leerlingen moeten in zo'n geval extra hard studeren om goed te kunnen presteren in het tweede jaar, omdat zij nog 1 of meer tentamens van het eerste jaar moeten afleggen. De resultaten van het onderzoek laten zien dat minder dan éénderde van het aantal oud-leerlingen van Colegio het propaedeuse-diploma behaalt na 1 jaar. Dit resultaat beschouwen de onderzoekers als een zeer laag rendement. De helft of meer van de studenten heeft aangegeven dat zij met betrekking tot hun studie deficiënties heeft, voor wat betreft het vakkenpakket, studievaardigheden en de beheersing van de Nederlandse taal. "Als wij ervan uitgaan dat deze parameters bijdragen tot het succes in een studie hoger onderwijs, dan is het ook aannemelijk dat het tekort dat de oud-leerlingen van Colegio in deze hebben, de oorzaak is van hun falen in hun studie," zo staat in het rapport.

Hoewel het onderzoeksteam meent dat de enquête en de interviews in een korte periode moesten worden gehouden en dat het om een relatief kleine doelgroep gaat, doet zij als conclusie een aantal aanbevelingen. Deze zijn gebaseerd op cijfermateriaal van het onderzoek en deels op de gesprekken die met enkele studenten zijn gehouden.

Vanaf de brugklas moet specifiek aandacht worden besteed aan vooral spreek-, schrijf- en leesvaardigheid, voor zowel de actieve als de passieve beheersing van de Nederlandse taal. Ook moet doelgerichte training in het maken van verslagen, uittreksels, scripties, aantekeningen en samenvattingen, deel uitmaken van het curriculum vanaf de brugklas. De leerlingen moeten leren studeren in tegenstelling tot het 'schoolse leren'.

Vanaf de brugklas moet voldoende aandacht worden besteed aan het kweken van zelfstandigheid bij de leerlingen, het aanleren van de juiste studiehouding en het bestrijden van gemakzucht. Verder moet er een soort van voorbereiding komen op het leven in een wereld die steeds meer eisen stelt, steeds harder en mensonvriendelijker wordt.

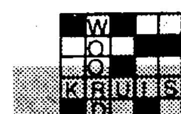
Ook adviseren de onderzoekers een degelijke begeleiding van de leerlingen in verband met een juiste vakkenpakketkeuze en een goede beroepskeuze. Bovendien moet het mentorschap in Nederland grondig worden herzien. Er moet een duidelijke taakstelling komen. In verband hiermee moet overwogen worden om van deze functie een voltijdse betrekking te maken.

Geraadpleegde literatuur:
Antilliaanse Bursalen in Nederland
Een onderzoek naar hun studieverloop en studieomstandigheden
C. van Trikt
J. Liong-A-Jin
november 1984

Studievoortgang Antilliaanse studenten in Nederland
Voorbereiding, opvang en begeleiding Antilliaanse studenten
Nijmegen, 23 maart 1992
Drs. J. Prins

Concept verslag 25 februari 1992
Inspectie van het Onderwijs
De Meern 7 april 1992
Doc.naam: hb121

Onder de Loupe

Rouwzegel koning Boudewijn

= door Victor Hafkamp =

De onlangs Belgische koning Boudewijn is in de loop der jaren op verscheidene Belgische zegels afgebeeld. De eerste zegel met een afbeelding van (toen nog prins) Boudewijn kwam in 1935 uit. Op een weldadigheidsserie van drie zegels waren in dat jaar de koningskinderen Boudewijn, Josephine Charlotte (nu groothertogin van Luxemburg) en Albert (sinds kort koning Albert de Tweede) te zien. Op 17 augustus j.l. verscheen de laatste zegel met het portret van Boudewijn. Een rouwzegel van 15 frank naar een ontwerp van de kunstenaar Michel Olyff herdacht de populaire vorst. Behalve zijn portret staat op de zegel een gekroonde "B" en zijn de data van zijn beëdiging en zijn overlijden vermeld.

De zegel heeft een oplage van 15 miljoen stuks. België heeft een traditie voor wat betreft de uitgifte van rouwzegels ter nagedachtenis van leden van het vorstenhuis. Bijna een halve eeuw geleden — op 10 maart 1934 — verscheen een rouwzegel voor koning Albert de Eerste en op 1 december 1935 volgde een rouwserie ter nagedachtenis van koningin Astrid, de echtgenote van koning Leopold de Derde. Het was een serie met toeslagen ten bate van de tuberculosebestrijding. Op 10 december 1983 werd koning Leopold de Derde zelf met een rouwzegel van elf frank herdacht.

De verzamelaars van Belgische zegels zullen hun collectie binnenkort vermoedelijk kunnen aanvullen met zegels met het portret van de nieuwe koning, Albert de Tweede. Daarover zijn op dit moment nog geen gegevens. Veel dingen van vroeger lijken — ook op postzegels —terug te keren. Binnenkort weer een koning Albert op Belgische zegels, de terugkeer van oude straatjes met eigen postzegels: de Baltische staten, Kroatië, Oekraïne, Azerbeidsjan enz. en ook

weer eens een Russische tsaar op Russische zegels. Op 7 september brengt de Russische post een serie uit van zes zegels ter gelegenheid van de 300ste verjaardag van de oprichting van een Russische vloot.

Op de eerste zegel uit de serie zien we een portret van tsaar Peter de Eerste oftewel de Grote (1672-1725). Onder de naam Pieter Michailow werkte hij nog in Zaandam en Amsterdam, waar hij zich in de scheepsbouw bekwaamde. Naast hem staat zijn zeilschip "Goto Predestinatsija" (Hoge voorbestemming). Volgens de overlevering zou Peter de Grote degene zijn die verantwoordelijk is voor de invoering van typisch Nederlandse scheepstermen als "mast" en "boegsjpriet" in het Russisch, maar andere deskundigen betwijfelen of bestrijden dat. Op de serie is ook nog plaats ingeruimd voor de ontwerper van de eerste metalen onderzeeboot, K.A. Schilder een Duitser. Alle zegels hebben een frankeerwaarde van 100 roebel.

VROLIJKHEID

Het velletje postzegels met vrolijke kleuren dat PTT Post in Nederland begin dit jaar uitgaf voor feestelijke correspondentie blijkt te zijn aangeslagen bij de Nederlanders. Zozeer zelfs dat het postbedrijf besloot voor 14 september opnieuw een velletje feestzegels te laten drukken, dit maal in de waarde van 80 cent per stuk. Het velletje bestaat uit tien zegels (twee verschillende types) en kreeg als naam "Tien voor uw brieven". Ook deze zegels zijn ontworpen door de Nijmeegse kunstenaars Montse Hernández Sala die in Catalonië is geboren en nog steeds draagster is van een Spaans paspoort. De voorstelling op de zegel is een collage op linnen met potlood, pen, papier en enveloppe. Verder staan op de zegels en in de rand van het velletje groeten in diverse talen. De gebruikte kleuren zijn: geel, magenta, cyaan en zwart.

Speciale zegels voor de meer vrolijke correspondentie (verjaardagen, jubilea, vakantiegroeten, liefdesbrieven enz) zijn populair in diverse landen. De Zweedse post gaf begin augustus een boekje uit met vijf verschillende groetenzegels. Ze hebben een frankeerwaarde van 2.90 Kronen elk. De wensen en groeten die in het Zweeds op de zegels staan afgedrukt zijn: "Succes", "Laat wat van je horen", "Ik vind je aardig" en "Hoera". De ontwerpen zijn van de hand van Andre Prah, een politiek tekenaar die hoopt dat v\al jonge mensen erdoor worden aangespoord dat wat vaker te doen.

De Deense post wil het schrijven van brieven ook bevorderen en maakt er op postzegels reclame voor. "Brief ontvangen... schrijf zelf" luidt het opschrift op een exemplaar van 5 Kronen dat 19 augustus in omloop kwam.

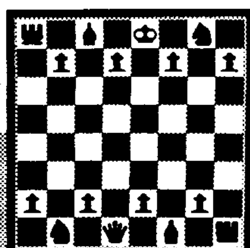
Voor wat betreft aardige woorden op zegels kan ik ook nog wijzen op twee zegels die de Poolse post begin dit jaar liet drukken en die als opschrift hebben: "Kocham Cie" (ik houd van je). De afbeelding: rozen resp. een hart op de waarden van 1500 en 3000 zloty zijn al veelbetekenend genoeg.

WAARSCHUWINGEN

Postzegels lenen zich uitstekend voor het verspreiden van waarschuwingen en adviezen en bevatten aldus een boodschap die in schrille tegenstelling staat tot de eerder vermelde groeten en wensen. Israël kwam onlangs bijvoorbeeld met een waarschuwing tegen het gebruik van drugs. "Drugs, nee dank u" heet het op een Israëlische zegel van 2.80 nieuwe sjekel. Het is een rustig ontwerp: een papaverstruik, waarvan een bloem afvalt. Het Caribische eiland Saint Lucia gaf een heel wat afschrikwekkender zegel uit om het gebruik van drugs af te raden. Een kerkhofscène en het opschrift: Gebruik drugs en zet je naam hierop". De dood wijst daarbij op een kruis boven een graf.

Venezuela gaf onlangs twee zegels uit voor het comité voor de kankerbestrijding van Venezuela met antirookreclame. De ene zegel stelt je voor de keuze: tabak of gezondheid. Op de andere zegel een stopbord met opschrift: asjeblieft, rook niet. De zegels hebben een frankeerwaarde van 24 en 80 bolivar.

Schaken

Jules Welling

Splitsing in schaakwereld

= door Jules Welling =

Wereldkampioen Gary Kasparov (Rus) en zijn Engelse uitdager Nigel Short, die eerder besloten buiten de Wereldschaakbond FIDE om hun eigen titelmatch te organiseren, dreigen nu een wig te drijven in het internationale topschaak. In december houdt hun Professional Chess Association (PCA) haar eerste selectietoernooi voor de eigen PCA-cyclus om het wereldkampioenschap. Dat gebeurt in het Nederlandse Groningen.

De PCA-lees Kasparov en Short, want meer leden heeft de organisatie vooralsnog niet — heeft daar 4 ton aan prijzengeld voor ter beschikking gesteld. In Groningen wordt al jaren één van de sterkste open toernooien van Europa gehouden. De know how om een dergelijke evenement te organiseren is er zeker aanwezig. Toernooidirecteur Johan Zwanepol en zijn staf hebben hun medewerking inmiddels toegezegd onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat hun eigen toernooi er niet onder mag lijden.

Het PCA-toernooi wordt een soort Internationaal toernooi met 50 deelnemers, van wie er zich zeven kwalificeren voor het PCA-kandidatentoernooi van volgend jaar. Daarin krijgen zij gezelschap van de verliezer van de match Kasparov vs Short. Van de 50 deelnemers worden er 45 op rating geselecteerd. De overige vijf plaatsen zijn voor zogenaamde 'wild cards', die de organisatoren naar eigen inzicht mogen vergeven. Het is vrijwel zeker dat die naar Nederlanders en enkele topdames zullen gaan.

Het vreemde is dat de PCA een FIDE-uitvinding gebruikt voor de selectie: het ratingsysteem, dat op grond van prestaties tot een halfjaarlijkse ranglijst leidt.

Maar er is meer aan de hand. Op 17 juli begint in het Zwitserse Biel het Interzonale toernooi van de FIDE. De daar gerechtigde spelers moeten een contract ondertekenen, waarin zij beloven bij kwalificatie beschikbaar te zijn voor de rest van de cyclus. Van de deelnemers in Biel plaatsen er zich elf voor de FIDE-kandidatenmatches, die in januari 1994 tegelijkertijd met het traditionele Hoogovenstoernooi in Wijk aan Zee gehouden zullen worden; weer in Nederland dus.

Zij krijgen daar gezelschap van de verliezer van de tweekamp tussen de Nederlander Jan Timman en de Rus Anatoli Karpov. De zes winnaars gaan over naar de tweede ronde, waarvan er drie overblijven voor de derde ronde. Op dat moment komt de FIDE-wereldkampioen, de winnaar van de match Timman-Karpov, in beeld. Hij voegt zich bij de drie gekwalificeerden en met zijn vieren spelen zij de halve finale. De winnaars daarvan spelen de finale, die dus tevens de match om het FIDE-Wereldkampioenschap nieuwe stijl is. De FIDE-Wereldkampioen verliest dus een groot aantal voorrechten, die hij tot nu toe genoot. Hij moet al in de halve finale aantreden.

Toen Kasparov en Short besloten hun eigen weg te gaan met hun PCA deed de FIDE hen in de ban, ontnam hen hun rating en nodigde geheel volgens de reglementen Timman en Karpov uit om een match om het FIDE-Wereldkampioenschap te spelen. Hun tweekamp begint op 7 september, waarschijnlijk in Zwolle, weer Nederland, en verhuist na twaalf partijen naar de Arabische oliestaat Oman.

Het prijzenfonds bedraagt 4 miljoen gulden. Een dag later begint in Londen de tweekamp Kasparov - Short in het prestigieuze Savoy Hotel. De twee matches zullen elkaar dus volledig overlappen en eind oktober zal de schaakwereld twee wereldkampioenen hebben, een officiële (FIDE) en een echte (PCA), want iedereen in de internationale schaakwereld beseft wel dat het in Londen om de echte titel — prijzenfonds 4,7 miljoen gulden — gaat, daar Short in de kandidatenmatches zowel Karpov als Timman verslagen heeft, en duidelijk ook.

Maar nu al is te voorzien dat zich enkele vrijwel onoplosbare problemen gaan voordoen. Wat gaat er gebeuren na het Interzonale toernooi van de FIDE? Dat is de grote vraag.

De evenementen in Groningen (PCA) en Wijk aan Zee (FIDE) liggen twee weken uit elkaar. Het is dus mogelijk om aan beide evenementen deel te nemen, met een tijdelijk onderdak bij een Nederlandse relatie zelfs heel aanlokkelijk, want dat bespaart veel reisgeld voor de grootmeesters, die van ver weg moeten komen of krap bij kas zitten, zoals vrijwel alle Oosteuropeanen. Aannemelijk is het echter niet, want het is zo goed als onmogelijk twee van dergelijke evenementen in een dergelijk kort tijdsbestek achter elkaar te spelen. De elf spelers, die zich in Biel kwalificeren voor de FIDE-kandidatenmatches in Wijk aan Zee zullen zo goed als zeker niet in Groningen als deelnemer melden, al is het niet geheel uit te sluiten, maar wat let de afvallers van Biel om in Groningen een herkansing te wagen en een greep in de goed gevulde prijzenpot te doen?

Dan zijn de poppen echt aan het dansen, want een consequente FIDE moet ook die spelers, net als Kasparov en Short, in de ban doen en dan is er werkelijk sprake van een .... Mocht het zo ver komen, dan wordt de situatie voor het publiek volkomen onoverzichtelijk: no.1 en 2 (Kasparov en Short bij de PCA, no.3 tot en met 14 (Timman, Karpov en de elf qualificus van Biel) bij de FIDE, no.15 tot en met 66 (de deelnemers aan het toernooi van Groningen) bij de PCA en de rest weer bij de FIDE. Zo'n prachtig evenement als de Olympiade, volgend jaar in het Griekse Thessaloniki, voor de derde keer na 1984 en 1988, verliest op slag een groot deel van zijn charme vanwege het ontbreken van de absolute top, Kasparov en Short en de gehele subtop.

Het zal duidelijk zijn, dat de schaakwereld spannende tijden tegemoet gaat. Heel opvallend is dat Nederland als slagveld uitgekozen is.

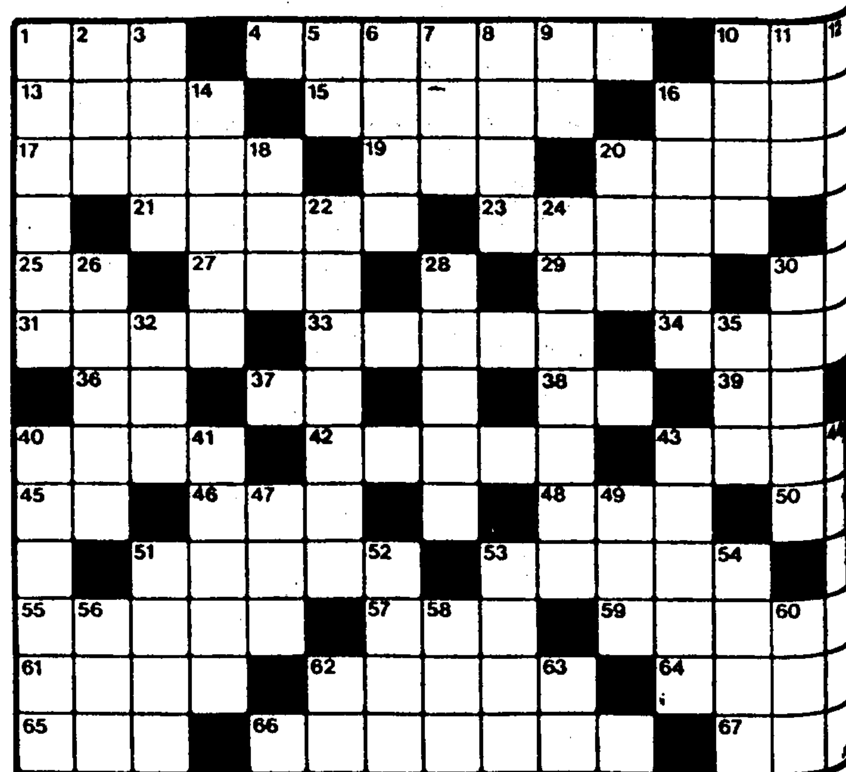
Dan nog iets anders, vorig jaar werd van 25 augustus tot en met 9 september in het Hyatt Regency Hotel op Aruba het Tumba-toernooi gespeeld tussen zes ex-wereldtoppers en zes damestoppers. De mannelijk grootmeesters Lev Poloegajevski (8½), Oscar Panno (7), Boris Ivkov (6½), Ewfim Geller (6), Vassily Smyslov (6) en Wolfgang Uhlmann (5) — respectievelijk Rus, Arg, Joe, Rus, Rus en Dui — versloegen toen de dames Judit Polgar (7½), Zsuzsa Polgar (6½), Pia Cramling (6), Alisa Galliamova (5), Maya Chiburdanidze (4) en Katharina Arakhamia (4) — respectievelijk Hon, Hon, Zwe, Oek, Geo en Geo — met 39-33. De revanche vond van 7 tot en met 22 juni plaats in de Oostenrijkse hoofdstad Wenen, het Waltzer-toernooi, net als op Aruba gesponsored door Joop van Oosterom.

En dit keer wonnen de dames dik: 40½-31½. Het team bestond dit keer uit Maja Chiburdanidze (Geo, 9 punten), Zsuzsa Polgar (Hon, 7½), Xie Yun (Chi., 7), Zsofia Polgar (Hon, 6), Alisa Galliamova (Oek, 5½) en Katharina Arakhamia (Geo, 5½). Het mannenteam kende de volgende opstelling: Bent Larsen (Den, 7½), Vassily Smyslov (Rus, 6½), Ewfim Geller (Rus, 6), Boris Ivkov (Joe, 5), Fridrik Olafsson (IJsl, 4) en Andreas Dückstein (Oos, 2½).

Een duidelijke zege voor de dames, een ware revanche voor de nederlaag op Aruba. In totaal staan de dames nu met 73½-70½ voor. De thuis spelende Oostenrijkse meester Andreas Dückstein, de enige zonder de grootmeestertitel in het mannenteam, was duidelijk te zwak: 2 uit 12.

Door de overdaad aan nieuws is er dit keer geen plaats voor partijen, maar dat zal ik in de komende afleveringen van deze rubriek ruimschoots compenseren. Ik zal rechtstreeks vanuit Biel rapporteren.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. Mannelijk dier; 4. Herrie; 10. Lor; 13. Azijn; 15. Deel van de dag; 16. Rivier in Duitsland; 17. Meisje; 19. Papegaai; 20. Sterk hellend; 21. Klepper; 23. Schildersgerei; 25. Voegwoord; 27. Wolvlokje; 29. Oppervlaktemaat; 30. Voegwoord; 31. Bezoeker; 33. Bloem; 34. Wild; 36. Japans spel; 37. Bijwoord; 38. Verlichting; 39. De onbekende; 40. Wapen; 42. Hulpstelling; 43. Strand bij Venetië; 45. Grondtoon; 46. Wetering; 48. Turkse titel; 50. Eminentie; 51. Riviermonding; 53. Uitgelezen groep; 55. Ziekteverwekker; 57. Keukengerei; 59. Kweker; 61. Rivier in Duitsland; 62. Zuigbuisje; 64. Bevlieging; 65. Haarkrul; 66. Moskeetoren; 67. Uitsteeksel om iets tegen te houden.

VERTIKAAL: 1. Misleiding; 2. Lofdicht; 3. Smalle opening; 5. Rondhout; 6. Wisselborgtocht; 7. Sleepnet; 8. Bijbels figuur; 9. En dergelijke; 10. Vaartuig; 11. Japanse gordel; 12. Rekenkundige bewerking; 14. Nieuwmedium; 16. Kunstenaar; 18. Netto; 20. Plaaggeest; 22. Schouderbelegsel; 24. Nonsens; 26. Muziekinstrument; 28. Bot; 30. Slot; 32. Muzieknoot; 35. Enkelvoudig; 40. Satan; 41. Tint; 43. Naderhand; 44. Omgeving; 47. Boom; 49. Steensoort; 51. Modder; 52. Vrouwelijk dier; 53. Gast; 54. Vuur; 56. Kunsttaal; 58. Familielid; 60. Ik; 62. Onmeetbaar getal; 63. Voorzetsel.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Rosanne Melfor
Seroe Loraweg 72
Curaçao N.A.

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. Start; 5. Gat; 8. Emelt; 12. Taf; 13. Roemeen; 16. Bar; 17. Op; 18. Kans; 19. Neet; 21. Ma; 22. Keer; 24. Senor; 26. Aval; 28. Lak; 30. Lor; 31. Nar; 32. Roebel; 35. Manege; 37. Om; 38. Toemaat; 39. Ui; 40. Bretel; 42. Laagte; 45. Nel; 46. Dam; 48. Lid; 49. Rats; 51. Salet; 53. Deze; 55. Dr.; 56. Taak; 58. Leda; 60. Eg; 61. Eer; 63. Arabier; 65. Kei; 66. Snaar; 67. Rijs; 68. Agape.

VERTIKAAL: 1. Stoker; 2. Tape; 3. Af; 4. Tra; 5. Gesel; 6. A.m.; 7. Tenor; 8. Ene; 9. Eb; 10. Lama; 11. Tralie; 14. Ons; 15. Eer; 18. Krab; 20. Taan; 23. Element; 25. Normaal; 27. Vreugde; 29. Ketel; 31. Natal; 33. Oor; 34. Lol; 35. Mal; 36. Git; 40. Bordes; 41. Test; 43. Aïda; 44. Elegie; 46. Dakar; 47. Melis; 50. Aren; 51. Sar; 52. Tee; 54. Zeep; 57. Aar; 59. Dra; 62. Ra; 64. Bij; 65. Ka.